Rapport 2021:9

Misstänkta för brott bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund

Misstänkta för brott bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund

Rapport 2021:9

Brå – kunskapscentrum för rättsväsendet
Myndigheten Brå verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsbekämpning och brottsförebyggande arbete, till i första hand regeringen och myndigheter inom rättsväsendet.

Publikationen finns som pdf på www.bra.se.
På begäran kan Brå ta fram ett alternativt format.
Frågor om alternativa format skickas till tillgangligt@bra.se

Vid citat eller användande av tabeller, figurer och diagram ska källan Brå anges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovspersonens tillstånd.

urn:nbn:se:bra-994

© Brottsförebyggande rådet 2021
Utgivare: Brå/ Fou-enheten
Produktion: #21-4613

Brottsförebyggande rådet, Box 1386, 111 93 Stockholm
Telefon 08-527 58 400, e-post info@bra.se, www.bra.se

Förord

Skillnader i brottslighet mellan personer med inrikes respektive utrikes bakgrund är ett ämne som ofta diskuterats. Brå har två gånger tidigare studerat dessa skillnader. Den senaste undersökningen avsåg personer som blev misstänkta för brott under perioden 1997–2001. Sedan dess har det har skett förändringar i befolkningssammansättningen, och invandringen till Sverige har ökat. Mot bakgrund av detta tog Brå 2019 initiativ till att genomföra en ny studie, vars resultat redovisas i denna rapport.

Rapporten sammanfattar svenska undersökningar på området samt presenterar och diskuterar några grundläggande uppgifter från ett omfattande statistiskt underlag. Redovisningen är i huvudsak deskriptiv och syftar till att ge ett aktuellt kunskapsunderlag om brottsligheten hos personer med inrikes respektive utrikes bakgrund som misstänks för brott samt hur denna brottslighet utvecklats under perioden 2007–2018. Rapporten vänder sig till regeringen, rättsväsendets myndigheter, forskare och en intresserad allmänhet.

Brå vill särskilt tacka professor emeritus Sven-Åke Lindgren (Göteborgs universitet) och professor Carina Mood (Stockholms universitet), som har läst ett utkast till rapporten och lämnat värdefulla synpunkter.

Stockholm i augusti 2021

Kristina Svartz
Generaldirektör

David Shannon
Enhetschef

Innehåll

Sammanfattning **6**
Tre delstudier 6
Delstudie 1: Andelen brottsmisstänkta under perioden 2015–2018 7
Delstudie 2: Utvecklingen av andelen brottsmisstänkta, per år, under perioden 2007–2018 10
Delstudie 3: Utvecklingen av olika gruppers andel av samtliga brottsmisstankar 2007–2018 13
Diskussion 16

Inledning **20**

Tidigare forskning **35**

Delstudie 1. Misstänkta för brott i olika grupper **40**
Misstänkta för brott totalt 40
Andel misstänkta för olika typer av brott 55
Brottsmisstankar per misstänkt person 66
Sammanfattning 67

Delstudie 2. Utveckling av andel misstänkta för brott i olika grupper 2007–2018 ..... **69**
Utveckling av antal och andel brottsmisstänkta totalt 2007–2018 70
Brottsmisstänkta efter födelseregion, 2007 och 2018 76
Andel misstänkta för olika typer av brott, 2007–2018 79
Sammanfattning 86

Delstudie 3. Utvecklingen av olika gruppers andel av samtliga brottsmisstankar 2007–2018 89
Utveckling över tid av brottsmisstankar totalt 91
Andel brottsmisstankar, inom olika brottskategorier, registrerade på olika grupper 94
Sammanfattning 104

Slutsatser och diskussion 106
Resultat i korthet 106
Faktorer som kan bidra till att personer med utrikes bakgrund oftare misstänks för brott 109

Referenser 120

Bilageförteckning 131
Bilaga 1 – Bilaga till delstudie 1 132
Om standardiseringen 133
Andel misstänkta i olika grupper, åldersuppdelat 134
Misstänkta för brott bland personer från olika länder 135
Fördelning av brottsmisstänkta för olika brottstyper mellan olika grupper 135
Fördelning av antal brottsmisstankar bland personer med inrikes eller utrikes bakgrund 136
Andel misstänkta för brott med lagföringsbeslut 145
Bilaga 2 – Tablå med landindelning 147
Bilaga 3 – Bilaga till delstudie 3 153
Definition av gruppen icke folkbokförda 153
Jämförelse med andelen icke folkbokförda i en tidigare svensk studie 155
Fördjupad analys av utvecklingen för icke folkbokförda 155

Sammanfattning

Skillnader i brottslighet mellan personer med inrikes respektive utrikes bakgrund är ett ämne som ofta diskuterats. Brå har tidigare genomfört fördjupade studier på området, men den senaste undersökningen avsåg förhållanden under en period som ligger förhållandevis långt tillbaka i tiden (år 1997–2001, Brå 2005). Sedan dess har invandringen till Sverige ökat och ändrat sammansättning. Mot bakgrund av detta, och för att öka kunskapsunderlaget om brottsligheten hos personer med inrikes respektive utrikes bakgrund, har denna studie genomförts.

Tre delstudier

Studien är i huvudsak deskriptiv, det vill säga beskrivande. Den innehåller tre delstudier med olika fokus.

I den första delstudien undersöks hur stor andel av de folkbokförda i åldern 15 år eller äldre den sista december år 2014 som misstänkts för brott som begåtts vid något tillfälle under 2015–2018. Frågeställningarna är: Hur stor andel bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund i befolkningen misstänktes för brott? Vilka är överriskerna att misstänkas för brott, för olika grupper av personer med någon form av utrikes bakgrund, i förhållande till inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar? Hur stor del av skillnaderna kan förklaras av olikheter i ålders- och könsfördelning, och minskar eventuella överrisker om vi tar hänsyn till att personer med utrikes bakgrund oftare har lägre disponibel inkomst och lägre utbildningsnivå, och oftare bor i vissa kommuntyper?

Den andra delstudien beskriver utvecklingen över tid av andelen misstänkta personer per år, i olika grupper med inrikes respektive utrikes bakgrund. Hur stora andelar av de olika grupperna i den straffmyndiga befolkningen misstänktes för brott, respektive år, under perioden 2007–2018?

Den tredje och sista delstudien gäller också utvecklingen över tid, men studerar hur den totala misstänkta brottsligheten, mätt genom

antalet brottsmisstankar, fördelar sig på olika grupper, respektive år, under perioden 2007–2018. Frågeställningen är hur stor andel av antalet brottsmisstankar som registrerats på personer i olika grupper som vid tidpunkten för brottet var folkbokförda i Sverige samt hur stor andel som registrerats på icke folkbokförda personer (personer med tillfällig vistelse i landet).

Gruppindelningar, brottskategorier och brottstyper

Till grund för studien används data från Brå om misstänkta personer och uppgifter från Statistiska centralbyrån (SCB) om inrikes respektive utrikes bakgrund. Indelningen av inrikes respektive utrikes bakgrund följer SCB:s officiella klassificering i fyra grupper:

- Inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar.
- Inrikesfödda med en utrikes- och en inrikesfödd förälder.
- Inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar.
- Utrikesfödda.

I vissa analyser i delstudie 1 och 2 används även en mer detaljerad indelning av födelseregioner för utrikesfödda, liknande en indelning som användes i Brå 2005. Indelningen används även för utrikesfödda mödrar och fäder till inrikesfödda personer vars bägge föräldrar föddes utomlands.

Resultatredovisningen koncentreras till misstänkta för brott totalt, samt till åtta övergripande brottskategorier: Brott mot liv och hälsa (BrB kap. 3), brott mot frihet och frid (BrB kap. 4), sexualbrott (BrB kap. 6), stöld- och tillgreppsbrott (BrB kap. 8), bedrägeribrott (BrB kap. 9), skadegörelsebrott (BrB kap. 12), brott mot trafikbrottslagen samt brott mot narkotikastrafflagen. Vidare redovisas några utvalda särskilt integritetskränkande brott: dödligt våld inklusive försök till mord eller dråp, våldtäkt, inbrottsstöld i bostad samt rån. Särredovisning görs även för misshandel. I resultatkapitlet för delstudie 1 visas även andelen misstänkta för en rad andra brott bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund, och i bilagor finns tabeller som redovisar ett större antal brottstyper.

Delstudie 1: Andelen brottsmisstänkta under perioden 2015–2018

Rapportens första delstudie undersöker hur stor andel av de olika grupperna som misstänktes för brott någon gång under perioden 2015–2018.

Ett övergripande mönster är att den totala andelen brottsmisstänkta är minst bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, näst

minst bland inrikesfödda med en utrikes- och en inrikesfödd förälder, störst i gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar och näst störst i gruppen utrikesfödda. Det gäller såväl kvinnor som män.

Andelen misstänkta för brott totalt i de olika grupperna med inrikes respektive utrikes bakgrund och bland män och kvinnor i grupperna är följande:

- Bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar misstänktes 3,2 procent (4,8 av männen och 1,5 av kvinnorna).
- Bland inrikesfödda med en utrikes- och en inrikesfödd förälder misstänktes 5,9 procent (8,6 av männen och 3,1 av kvinnorna).
- Bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar misstänktes 10,2 procent (15,3 av männen och 4,8 av kvinnorna).
- Bland utrikesfödda misstänktes 8,0 procent (12,2 av männen och 3,9 av kvinnorna).

Bland dem som är födda utomlands eller har en eller två utrikesfödda föräldrar är andelen brottsmisstänkta således större än bland dem som är födda i Sverige av två inrikesfödda föräldrar. Att vara registrerad som brottsmisstänkt är två och en halv gånger så vanligt bland utrikesfödda personer som bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. I förhållande till inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar har således utrikesfödda en överrisk att misstänkas på 2,5. För dem som är födda i Sverige med två utrikesfödda föräldrar är överrisken 3,2, vilket innebär att det är drygt 3 gånger så vanligt att misstänkas för brott som bland inrikesfödda med båda föräldrarna födda i Sverige. Bland dem med en inrikesfödd och en utrikesfödd förälder är överrisken cirka 2.

Överrisker minskar när hänsyn tas till skillnader i kön, ålder och vissa andra bakgrundsfaktorer

En fråga är hur mycket av skillnaderna i andel misstänkta mellan de olika grupperna som hänger samman med skillnader mellan grupperna gällande olika bakgrundsfaktorer. Därför undersöks även hur överriskerna påverkas när hänsyn tas till skillnader mellan grupperna, med avseende på ålders- och könsfördelning, samt på bakgrundsfaktorerna individernas disponibla inkomst, deras utbildningsnivå samt i vilken kommuntyp de var bosatta. Att ta hänsyn till ålder är viktigt, eftersom det finns tydliga skillnader i åldersfördelningen mellan de undersökta grupperna, och forskning har visat att ungdomar och unga vuxna har en högre risk att begå brott än äldre personer.

När analysen genom standardisering tar dessa skillnader i beaktande minskar de olika gruppernas överrisker att misstänkas i förhållande till inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. För gruppen inrikesfödda med en utrikes- och en inrikesfödd förälder minskar överrisken från cirka 2 till 1,3. För gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar minskar överrisken från drygt 3 till 1,7 och för gruppen utrikesfödda från 2,5 till 1,8. Framförallt minskar överrisken beroende på skillnader i åldersfördelningen mellan grupperna. De övergripande resultaten är alltså att skillnaderna mellan grupperna generellt sett reduceras i väsentlig grad, men också att en del av skillnaderna kvarstår även när dessa faktorer tas i beaktande.

Skillnader i överrisker mellan olika brottstyper

Även när man studerar olika brottstyper är andelen misstänkta minst i gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. Samtidigt kan man konstatera att de övriga gruppernas överrisker att registreras som misstänkta skiljer sig åt mellan olika typer av brott. För de flesta av de studerade brottstyperna finns de största överriskerna för gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. Dessa överrisker varierar mellan 3,4 för brott mot trafikbrottslagen och 5,4 för bedrägeribrott. För de utrikesfödda varierar överriskerna mellan 1,7 för trafikbrott och för skadegörelsebrott och 3,3 för brott mot liv och hälsa.

Mönstret är detsamma för de fyra särskilt integritetskränkande brott som undersöks: Dödligt våld (inklusive försök), våldtäkt, inbrottsstöld i bostad samt rån. För utrikesfödda varierar överrisken för dessa brottstyper mellan 1,7 (för inbrottsstöld i bostad) och 4,0 (för dödligt våld). För inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar är överriskerna markant högre för dödligt våld och för rån (11,2 respektive 11,5), vilket är de största överrisker som observerats. När det gäller våldtäkt är överrisken densamma för utrikesfödda som för inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar (3,2).

Samtliga nämnda överrisker minskar när hänsyn tas till bland annat skillnader mellan grupperna i ålders- och könsfördelning. Bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar minskar då till exempel överrisken att misstänkas för dödligt våld och rån från drygt 11 till 3,4 respektive 3,1. För samma grupp minskar överrisken att misstänkas för våldtäkt från 3,2 till 1,4 och för gruppen utrikesfödda minskar den från 3,2 till 2,2.

Skillnader mellan olika födelseregioner

Tidigare forskning har funnit att det finns skillnader i andelen misstänkta *inom* gruppen utrikesfödda, beroende på födelseregion (t.ex.

Brå 2005, Andersen m.fl. 2017). En fråga är om det också skiljer sig inom gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, beroende på föräldrarnas ursprungsregion. Resultaten från den här studien visar att det är förhållandevis stor variation i andelen brottsmisstänkta både mellan utrikesfödda personer från olika regioner och inom gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, beroende på mödrarnas olika födelseregioner.[1]

Bland utrikesfödda är andelen misstänkta minst bland personer som är födda i regionerna Östasien, Norden utom Sverige, EU15 och Västeuropa utom Norden samt i USA, Kanada, Australien och Nya Zeeland. Andelen misstänkta är störst bland personer födda i regionerna Västasien, Centralasien och olika regioner i Afrika (Nordafrika, Östafrika och Övriga Afrika).

Det övergripande mönstret med avseende på andelen misstänkta bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar indelat efter moderns födelseregion är likartat. En tendens är att andelen misstänkta är större bland de inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar indelat efter moderns födelseregion än bland de utrikesfödda i motsvarande regioner. Det sammanhänger med att det är en större andel yngre personer i gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, eftersom andelen misstänkta generellt sett är större bland yngre än äldre.

Delstudie 2: Utvecklingen av andelen brottsmisstänkta, per år, under perioden 2007–2018

När det gäller utvecklingen under perioden 2007–2018 är *antalet* misstänkta personer genomgående klart störst bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, följt av utrikesfödda. Antalet misstänkta bland inrikesfödda med en respektive två utrikesfödda föräldrar är mindre.

Sett över perioden som helhet har antalet misstänkta personer minskat något i gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, och varit konstant i gruppen inrikesfödda med en utrikesfödd förälder. Däremot har antalet misstänkta ökat bland utrikesfödda och bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar.

Samtidigt har det skett en minskning i *andelen* personer som misstänks för brott i befolkningen totalt och i samtliga grupper. Andelen brottsmisstänkta i de olika grupperna ökade de första åren under perioden för att sedan övergå i minskningar. Bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar har andelen misstänkta för brott minskat från 1,6 till 1,4 procent, medan andelen misstänkta bland

1 Resultaten blir likarartade om man istället utgår från faderns födelseregion.

inrikesfödda med en utrikesfödd förälder har minskat från 3,3 till 2,6 procent.

För inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar har andelen personer som misstänks för brott minskat från 5,3 till 4,7 procent, och för utrikesfödda från 4,0 till 3,6 procent.

Att *andelen* misstänkta minskat bland både utrikesfödda och inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, trots att *antalet* misstänkta ökat, beror på förändringar i befolkningens sammansättning. De procentuella ökningarna av antalet misstänkta i dessa grupper har varit mindre än motsvarande ökningar av antalet personer i samma grupper i hela befolkningen (15 år och äldre).

När det gäller utvecklingen för män respektive kvinnor har andelen män som misstänks minskat i samtliga grupper, sett över perioden som helhet. För kvinnorna har andelen misstänkta varit tämligen konstant bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, medan det skett en viss minskning i de övriga grupperna.

Utvecklingen av överrisker

Andelen personer som misstänks för brott har genomgående varit störst i gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar och minst bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, näst störst bland utrikesfödda och näst minst bland inrikesfödda med en utrikesfödd förälder. Mönstret gäller både kvinnor och män.

Överrisken att misstänkas i förhållande till inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar har legat tämligen konstant under 2007–2018 för såväl utrikesfödda som inrikesfödda med en eller två utrikesfödda föräldrar. När analysen tar hänsyn till skillnader mellan grupperna med avseende på ålders- och könsfördelning, minskar de olika gruppernas överrisk i varierande grad, och mest märkbart för inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar.

Utvecklingen för olika brottstyper

Utvecklingen 2007–2018 av andelen misstänkta i de olika grupperna för brottstyperna brott mot liv hälsa, brott mot frihet och frid, stöld- och tillgreppsbrott samt skadegörelsebrott liknar i stort sett utvecklingen av andelen misstänkta för brott totalt. Bland samtliga grupper är andelen misstänkta för dessa brottstyper mindre i slutet än i början av perioden. Andelen misstänkta för bedrägeribrott har också minskat, förutom bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar där andelen ökat något.

Utvecklingen för sexualbrott skiljer sig åt från de övriga brottskategorierna, genom att andelen misstänkta har ökat, inom alla

fyra grupper, under de senare åren av perioden, så att nivåerna är något högre i slutet av perioden än i början av den. Till skillnad från för övriga brottskategorier har andelen misstänkta för sexualbrott genomgående under perioden varit störst bland utrikesfödda. En ytterligare skillnad är att andelen misstänkta för sexualbrott generellt sett ligger på betydligt lägre nivåer än andelen misstänkta för de övriga brottskategorierna.

När det gäller överrisken att misstänkas för sexualbrott är den mindre 2018 än 2007 för utrikesfödda och för inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. Det beror på att andelen misstänkta för sexualbrott procentuellt sett har ökat något mer bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar än bland utrikesfödda eller inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. För inrikesfödda med en utrikesfödd förälder ligger överrisken på samma nivå i slutet som i början av den undersökta perioden.

Totalt sett har andelen misstänkta för brott mot trafikbrottslagen minskat i de fyra grupperna. När det gäller narkotikabrott har andelen misstänkta däremot ökat inom samtliga grupper. Den mest markanta ökningen har skett i gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, vilken också är den grupp där andelen misstänkta för narkotikabrott är störst.

Dödligt våld, våldtäkt, bostadsinbrott, rån och misshandel

Vad gäller andelen personer som misstänks för dödligt våld (inklusive försök) har nivåerna varit förhållandevis konstanta i de olika grupperna under perioden 2007–2018. Dock utgör gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar ett undantag. I denna grupp har andelen som misstänks för dödligt våld ökat (från 0,04 procent 2007 till 0,06 procent 2018). Andelen misstänkta för dödligt våld har genomgående varit störst bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar och näst störst bland utrikesfödda.

Utvecklingen av andelen misstänkta för våldtäkt liknar den som gäller för sexualbrott totalt. Sett över perioden som helhet har andelen ökat något inom alla fyra grupper. Andelen misstänkta för våldtäkt har genomgående varit störst bland utrikesfödda. På samma sätt som för sexualbrott generellt har dock andelen misstänkta för våldtäkt procentuellt sett ökat något mer bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar än bland utrikesfödda.

Sett över hela perioden 2007–2018 har andelen misstänkta för bostadsinbrott minskat något bland både utrikesfödda och inrikesfödda med en eller två utrikesfödda föräldrar. Tydligast syns denna utveckling hos gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, där andelen misstänkta för bostadsinbrott är störst. Bland inrikes-

födda med två inrikesfödda föräldrar har andelen misstänkta för bostadsinbrott legat på en relativt stabil nivå.

Även när det gäller rån har andelen misstänkta personer varit klart störst bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. Sett över hela perioden 2007–2018 har det skett en viss minskning av andelen misstänkta för rån, både totalt sett och inom de olika grupperna.

Andelen personer misstänkta för misshandel, både totalt sett och inom de olika grupperna, är betydligt högre jämfört med exempelvis rån, men andelen har minskat över tid, totalt och i alla grupper. När det gäller utvecklingen över hela perioden 2007–2018 är andelen misstänkta mindre i slutet av perioden, i samtliga grupper.

Sammanfattningsvis har det under perioden skett vissa minskningar av andelen misstänkta personer i de olika grupperna, gällande de allra flesta av de redovisade brottstyperna. Undantag är brott mot narkotikastrafflagen samt sexualbrott inklusive våldtäkt. När det gäller den relativt sett ovanliga brottskategorin dödligt våld har andelen misstänkta ökat bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar.

Delstudie 3: Utvecklingen av olika gruppers andel av samtliga brottsmisstankar 2007–2018

I rapportens tredje delstudie redovisas utvecklingen av hur antalet brott som registrerats på de misstänka personerna fördelar sig procentuellt på folkbokförda personer med inrikes respektive utrikes bakgrund samt på personer som inte var folkbokförda i Sverige vid tiden för brottet. Till skillnad från redovisningarna i delstudie 1 och 2, som avser antalet och andelen *personer* som registrerats som misstänkta för brott, bidrar denna delstudie med en bild av hur stor andel av den totala registrerade brottsligheten (i termer av antalet *brottsmisstankar*) som registrerats på de olika grupperna under perioden 2007–2018.

Det totala *antalet* brottsmisstankar ökade med 21 procent under perioden (från 443 000 till 537 000). Ökningen skedde främst under den inledande delen av perioden, och kulminerade åren 2010–2011. Sett över hela perioden har antalet misstankar avseende inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, som utgör den största gruppen, minskat något. Antalen brottsmisstankar registrerade på personer i övriga grupper har däremot ökat, vilket medfört att det totala antalet brottsmisstankar stigit.

Den *andel* av brottsmisstankarna som registrerats på utrikesfödda, på inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar samt på icke folkbokförda har ökat, medan den legat i princip konstant gällande inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder. Däremot

har den minskat påtagligt när det gäller inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar:

- Andelen av brottsmisstankarna avseende inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar minskade från 54,1 till 43,2 procent.
- Andelen av brottsmisstankarna avseende inrikesfödda med en utrikes- och en inrikesfödd förälder minskade från 9,2 till 8,6 procent.
- Andelen av brottsmisstankarna avseende inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar ökade från 6,8 till 9,4 procent.
- Andelen av brottsmisstankarna avseende utrikesfödda ökade från 23,6 till 29,8 procent.
- Andelen av brottsmisstankarna avseende icke folkbokförda personer ökade från 6,3 till 9,0 procent.

De icke folkbokfördas andel av samtliga registrerade brottsmisstankar var som högst år 2016 (10,3 procent). Denna topp i utvecklingen speglar sannolikt den stora tillströmningen av asylsökande som anlände till Sverige 2015.

Utvecklingen för olika brottstyper

Den nedåtgående trenden i andelen misstankar gällande inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar kan ses inom de flesta av de studerade brottskategorierna. Men inte i fråga om sexualbrott, där andelen misstankar som avser inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar legat relativt stabilt på omkring hälften av brottsmisstankarna under perioden.

Inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder

För de flesta av brottskategorierna har den andel brottsmisstankar som avser inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder legat på relativt stabila nivåer. Gruppens andel har dock minskat något gällande brott mot liv och hälsa, sexualbrott samt skadegörelse. Gruppens andel har också minskat något över tid för brottsmisstankar gällande dödligt våld, våldtäkt, inbrottsstöld samt rån.

Inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar

En stigande trend i andelen brottsmisstankar som registrerats på inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar kan ses för flertalet av de undersökta brottskategorierna. Till exempel syns en ökning i andelen misstankar om brott mot narkotikastrafflagen som avser personer i denna grupp (från 8 till 12 procent). Även andelen av brottsmisstankarna gällande dödligt våld (inklusive försök) gällande personer i denna grupp har ökat under perioden (från 12 till 18

procent). Andelen misstankar om rån har varit förhållandevis stabil under större delen av perioden, men har totalt sett ökat något (från 17 till 22 procent). Gruppens andel av misstankarna om stöld- och tillgreppsbrott respektive sexualbrott har däremot legat tämligen stabil, sett till perioden som helhet.

Utrikesfödda

Andelen brottsmisstankar som avser folkbokförda utrikesfödda personer har ökat när det gäller brott mot liv och hälsa, brott mot frihet och frid, skadegörelsebrott, trafikbrott samt narkotikabrott. Däremot har gruppens andel inte ökat vad gäller brottsmisstankar om sexualbrott, stöld- och tillgreppsbrott eller bedrägeribrott. Andelen brottsmisstankar avseende dödligt våld, våldtäkt samt rån som registrerats på utrikesfödda har varierat under perioden, men inte i någon egentlig ökande eller minskande riktning. Den ökande andelen av utrikesfödda personer i befolkningen har således inte avspeglats i att gruppen registrerats för en ökad andel av sexualbrottsmisstankarna eller brottsmisstankarna om dödligt våld, rån, stöld eller bedrägeri.

Utrikesfödda har samtidigt stått för en mindre andel av brottsmisstankarna om inbrottsstöld i bostad under periodens senare del än under de tidigare åren. Till skillnad från detta har andelen av brottsmisstankarna gällande misshandel som registrerats på utrikesfödda ökat (från 28 procent 2007 till 40 procent 2018).

Icke folkbokförda personer

Utvecklingen av brottsmisstankar rörande icke folkbokförda personer kan framför allt kopplas till två separata skeenden. För det första sker en markant ökning av andelen brottsmisstankar registrerade på icke folkbokförda under perioden fram till 2013, avgränsad till brottsmisstankar om stöld- och tillgreppsbrott. Till exempel ökade de icke folkbokfördas andel av brottsmisstankarna om bostadsinbrott från 7,3 procent 2007 till 32,2 procent 2013.

Denna ökning kan kopplas till rapporter om gränsöverskridande, organiserade stöld- och inbrottsligor som uppmärksammats i flera EU-länder. De brottstyper som lyfts av Europol i detta sammanhang är, utöver bostadsinbrott, rån, organiserade butiksstölder och brott kopplade till automatuttag vid bankomater.

För det andra sker en senare ökning, som är fördelad över flera olika brottstyper, och som sannolikt speglar det ökade inflödet av asylsökande till Sverige under perioden 2014–2015. Denna ökning ger en tillfällig topp i de icke folkbokfördas andel av samtliga brottsmisstankar 2015 och 2016, men övergår sedan i en tydlig minskning.

Här kan dock nämnas att den stora ökningen av antalet asylsökande, framför allt 2015, inte avspeglades i en lika stor ökning av antalet brottsmisstankar registrerade på icke folkbokförda personer. Det var 32 procent fler brottsmisstankar som registrerades på icke folkbokförda personer under 2015 än under 2011, men det var över 400 procent fler asylsökande som kom till Sverige 2015, jämfört med 2011.

För de flesta studerade brottstyper minskade de icke folkbokfördas andel av samtliga brottsmisstankar åren 2017–2018, mot de lägre nivåer som registrerades under den tidigare delen av perioden. Ett undantag utgjordes däremot av de brottstyper som kan kopplas till den organiserade, gränsöverskridande brottsligheten. För flera av dessa brottstyper var det fortfarande en mycket större andel brottsmisstankar som registrerats på icke folkbokförda 2018 än i början av den studerade perioden.

Summering

Sammanfattningsvis är ett övergripande mönster att andelen brottsmisstankar som avser inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar har minskat både för brott totalt och för de flesta brottskategorier, medan det skett ökningar i andelen misstankar som registrerats på de tre grupperna inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, utrikesfödda samt icke folkbokförda. I förhållande till detta generella mönster finns det samtidigt undantag, till exempel sexualbrotten, där de olika gruppernas andelar av samtliga brottsmisstankar ligger på i stort sett samma nivåer 2007 och 2018.

Vad gäller utrikesfödda och inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar kan dessa gruppers ökade andel av samtliga brottsmisstankar i huvudsak ses som en följd av befolkningsökningen totalt i dessa grupper. Den ökade andelen brottsmisstankar som avser icke folkbokförda hänger samman med dels en ökning i den gränsöverskridande, organiserade brottsligheten inom EU, dels en ökning av antalet asylsökande som kom till landet, speciellt under 2015.

Diskussion

Om man sammanfattar huvuddragen i rapportens resultat, visar dessa följande:

Andelen personer som misstänkts för brott har minskat, både totalt sett och nedbrutet på de flesta av de studerade brottstyperna, under perioden 2007–2018. Det gäller samtliga studerade grupper, såväl med inrikes som med utrikes bakgrund.

Några undantag från denna generella minskning finns dock. För narkotikabrotten har andelen misstänkta ökat i samtliga grupper. Andelen misstänkta för sexualbrott har fluktuerat, men har i viss mån ökat under de sista studerade åren, i samtliga grupper. Andelen misstänkta för den allvarliga men ovanliga kategorin dödligt våld (inklusive försök) har ökat i gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar.

Överriskerna att misstänkas för brott har legat tämligen konstanta för såväl utrikesfödda som inrikesfödda med en eller två utrikesfödda föräldrar, jämfört med risken för referensgruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar.

Andelen brottsmisstankar som registrerats på inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar har minskat under perioden 2007–2018, medan den andel som registrerats på utrikesfödda och inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar har ökat. Denna ökning kan i huvudsak ses som en följd av befolkningsökningen totalt för dessa grupper.

Här utgör dock bland annat sexualbrotten ett undantag. Ökningen av andelen utrikesfödda och inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar i befolkningen har inte avspeglats i någon motsvarande ökning av gruppernas andel av brottsmisstankarna om sexualbrott.

Andelen brottsmisstankar som registrerats på icke folkbokförda personer har ökat under studieperioden. Denna ökning hänger samman dels med en ökning i den gränsöverskridande, organiserade brottsligheten, dels med en ökning av antalet nyanlända som vistats i landet, speciellt åren 2015–2016. Sedan dess har det skett en nedgång i andelen brottsmisstankar som avser icke folkbokförda personer.

Flera faktorer bidrar till överrisken att misstänkas för brott

På samma sätt som i Brås förra studie, från 2005, visar resultaten en överrisk att misstänkas för brott för personer som är utrikesfödda eller som har en eller två utrikesfödda föräldrar. Men hur ska då denna överrisk förstås?

Ett tydligt resultat av forskningen om orsaker till brottslighet är att risken att begå brott påverkas av ett komplext samspel mellan ett flertal faktorer. Det handlar dels om faktorer som är kopplade till individen själv, till exempel i form av variationer i självkontroll eller attityder, men även om faktorer som förknippas med olika sociala relationer och sammanhang, såsom familjen, umgängeskretsen och närsamhället. En sammanvägd slutsats av resultaten från forskningen är att det inte finns någon särskild riskfaktor som kan anses som en generell förklaring till överrisker för registrerad brottslighet

inom olika grupper, även om åldersskillnader och skillnader i socioekonomiska förutsättningar är viktiga faktorer när olika kategorier av människor jämförs på gruppnivå.

Denna studie ger inte möjlighet att dra säkra kausala slutsatser om vad som kan förklara överriskerna för utrikesfödda och inrikesfödda med en eller två utrikesfödda föräldrar att misstänkas för brott. Samtidigt visar studiens resultat att åldersfördelningen inom de olika grupperna har betydelse för överriskerna, liksom andelen personer med låg disponibel inkomst och låg utbildningsnivå. Detta är faktorer som generellt påverkar risken för brottslighet, och där skillnader mellan de studerade grupperna skulle innebära en förhöjd risk för brott på gruppnivå, särskilt för utrikesfödda och inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. Resultaten visar också att överriskerna minskar påtagligt när grupperna i dessa avseenden likställs med inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar.

Andra faktorer som lyfts som möjliga bidragande orsaker till överrisker för brott, och som också får stöd i forskningen, är föräldrars psykiska ohälsa, segregering (som bland annat visats bidra till sämre skolresultat bland barn med utrikesfödda föräldrar) och svårigheter att få arbete, vilket också kan kopplas till skolgången men även till diskriminering på arbetsmarknaden.

Även kulturella skillnader har lyfts som en möjlig bidragande förklaring till skillnader i brottslighet mellan personer med inrikes respektive utrikes bakgrund. För utrikesfödda handlar det dels om att vissa beteenden kan vara tillåtna i ursprungslandet men kriminaliserade i det nya hemlandet, dels att normkonflikter kan leda till en ökad stress hos individen som, i kombination med andra faktorer, leder till en ökad risk för brott. Samtidigt menar forskare som försökt studera frågan empiriskt att det kan finnas en viss effekt av kulturella bakgrundsfaktorer, men att den är relativt svag jämfört med betydelsen av socioekonomiska faktorer eller erfarenheter i det nya hemlandet efter migrationen.

Det finns också forskningsresultat som visar att en del av överrisken sannolikt beror på en selektionsprocess som innebär skillnader mellan olika grupper i risken att registreras som misstänkt för brott. Även dessa processer förklarar sannolikt bara en mindre del av överrisken, men det finns bland annat forskning som tyder på att minoriteter är överrepresenterade bland dem som utsätts för poliskontroller. Detta skulle exempelvis innebära en överrisk att registreras som misstänkt för narkotika- respektive trafikbrott, och kan också bidra till en förhöjd sannolikhet att andra brottsliga handlingar oftare blir upptäckta inom de grupper som är mer utsatta för kontroller.

I linje med resultaten från forskningen om orsaker till brott generellt, är det sannolikt att skillnader i risken att misstänkas för brott mellan inrikesfödda med två inrikesföddda föräldrar och de andra studerade grupperna, och även skillnader i risker inom och mellan olika grupper med utrikes bakgrund, beror på ett komplext samspel mellan flera olika förhållanden. I detta samspel kan faktorer såsom de egna eller föräldrarnas erfarenheter från ursprungslandet och i det nya hemlandet, socioekonomiska resurser, psykisk hälsa, graden av identifiering med olika typer av maskulinitets- eller hedersnormer, utbildning, tillgång till arbetsmarknaden och graden av exponering för kriminella miljöer alla spela roll i varierande grad.

Inledning

Brottslighet bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund är ett ämne som ofta diskuteras. I kriminalstatistiken finns det emellertid inte några uppgifter om inrikes och utrikes bakgrund hos brottsmisstänkta personer. Brå har tidigare på eget initiativ genomfört fördjupade studier på området. Men den senaste undersökningen rörde förhållanden under en period som ligger förhållandevis långt tillbaka i tiden (åren 1997–2001, se Brå 2005). Sedan dess har invandringen till Sverige ökat och det har skett förändringar i befolkningssammansättningen, vilket framgår av figur 1.

Andelen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar i den folkbokförda befolkningen har minskat kontinuerligt efter 2001, från 79 procent 2002 till 68 procent 2018. Samtidigt har andelen utrikesfödda ökat från 12 till 19 procent. År 2002 utgjorde inrikesfödda personer med två utrikesfödda föräldrar 3 procent av den folkbokförda befolkningen, en andel som ökat till 6 procent 2018. Även andelen inrikesfödda med en utrikes- och en inrikesfödd förälder har ökat, från 6 till 8 procent.

Figur 1. Andel personer i befolkningen med inrikes respektive utrikes bakgrund, 2002–2018. Procent. Källa: Statistikdatabasen, SCB.

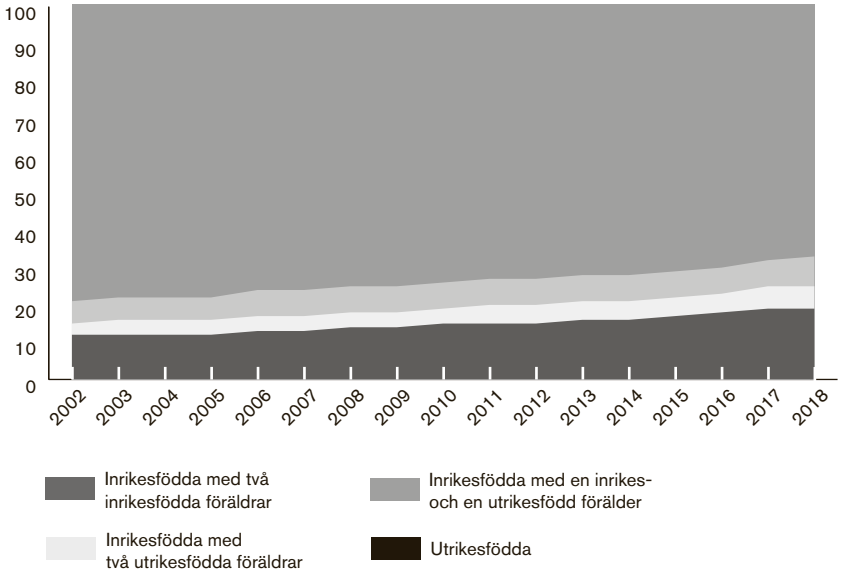

Det har också skett förändringar i gruppernas ålderssammansättning. Exempelvis har antalet personer i de mest brottsaktiva åldrarna (15–30 år) minskat något i gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. Däremot har antalet folkbokförda utrikesfödda personer i samma åldersgrupp ökat från drygt 200 000 personer 2002 till närmare 400 000 personer 2018.[2] Eftersom det finns en stark korrelation mellan ålder och risken för brottslighet, kan den här typen av förändringar påverka hur den registrerade brottsligheten fördelar sig mellan olika grupper i befolkningen.

Det har även skett förskjutningar i skälen för migrationen till Sverige, sedan Brås tidigare rapporter. Antalet personer som sökte asyl i Sverige ökade exempevis tydligt efter 2011, och kulminerade 2015. Samtidigt minskade den så kallade arbetskraftsinvandringen något.[3] Dessa typer av förändringar kan påverka brottslighetens fördelning mellan olika grupper, eftersom graden av anknytning till arbetsmarknaden har ett samband med brottslighet (Nilsson m.fl. 2013).

Bland annat mot bakgrund av dessa förändringar har denna studie genomförts på initiativ av Brå för att uppdatera kunskapsunderlaget

2 Källa: SCB:s statistikdatabas.

3 Enligt Migrationsverkets statistik beviljades cirka 14 700 arbetstillstånd till personer från länder utanför EU/EFTA år 2011. Motsvarande siffra för 2015 var cirka 13 300. Källa: https://www.migrationsinfo.se/arbetsmarknad/arbetskraftsinvandring/

om den registrerade brottsligheten hos personer med inrikes eller utrikes bakgrund.

De tidigare studierna från Brå, gällande brottsmisstänkta med utrikes eller inrikes bakgrund, fann att personer som själva var födda utomlands, eller som var inrikesfödda med utrikesfödda föräldrar, var överrepresenterade bland dem som registrerades som misstänkta för brott (Brå 1996, 2005). Samtidigt visade studierna att det inom samtliga grupper med olika bakgrund var en klar minoritet som blev misstänkta för brott. Det har även gjorts flera andra studier i Sverige liksom i övriga Norden om utrikes bakgrund och brott, vilket tas upp i kapitlet nedan om tidigare forskning. Föreliggande rapport vill bidra ytterligare till kunskap på området. Som i Brås rapport från 2005, om utrikes bakgrund och brott, är bedömningen att en aktuell kunskapsbaserad bild och kartläggning kan undanröja spekulationer och är till gagn för diskussioner om åtgärder.

Syfte

Studiens övergripande syfte är att undersöka skillnader mellan personer med inrikes respektive utrikes bakgrund, med avseende på om de registrerats som misstänka för brott. Rapporten innehåller tre delstudier som har tre olika infallsvinklar.

I den första delstudien undersöks hur stor andel av personerna i åldern 15 år eller äldre sista december 2014 som misstänkts för brott begångna vid minst ett tillfälle under de fyra åren därefter (2015–2018).

Den andra delstudien beskriver utvecklingen över tid av andelen misstänkta personer per år, i olika grupper. Hur stora andelar av den straffmyndiga folkbokförda befolkningen misstänktes för brott respektive år, under perioden 2007–2018?

Den tredje och sista delstudien gäller också utvecklingen över tid, men studerar hur den totala misstänkta brottsligheten, mätt genom antalet brottsmisstankar, fördelar sig på olika grupper. Delstudien undersöker hur stor andel av antalet brottsmisstankar per år 2007–2018 som registrerats på personer som vid tidpunkten för brottet var folkbokförda i Sverige samt hur stor del som registrerats på icke folkbokförda personer (personer med tillfällig vistelse i landet).[4]

4 Att en person är folkbokförd innebär att personen är registrerad hos Skatteverket som stadigvarande boende i en kommun i Sverige och har ett svenskt personnummer.

Frågeställningar

I den första delstudien behandlas följande frågeställningar:

- Hur stor andel av olika grupper i befolkningen misstänktes för brott som begåtts vid något tillfälle under perioden 2015–2018?
- Vilka är överriskerna för olika grupper att misstänkas för brott jämfört med inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar?
- Hur påverkas resultaten när grupperna likställs, avseende köns- och åldersfördelning samt avseende bakgrundsvariabler gällande disponibel inkomst per familjemedlem, utbildningsnivå och kommuntyp?

Analyserna görs uppdelat på personer med inrikes respektive utrikes bakgrund, samt uppdelat på kön. Uppdelning görs även på geografiska ursprungsområden och vissa födelseländer, samt uppdelat på olika typer av brott.

I den andra delstudien behandlas följande frågeställningar:

- Hur har andelen brottsmisstänkta i olika grupper i befolkningen, per år, förändrats över tid under perioden 2007–2018?
- Hur har överrisken att misstänkas för brott förändrats för olika grupper under perioden 2007–2018?
- Hur påverkas resultaten när grupperna likställs med avseende på köns- och åldersfördelning?

Analyserna görs uppdelat på personer med inrikes respektive utrikes bakgrund, uppdelat på olika typer av brott samt efter kön när det gäller brott totalt.

I den tredje delstudien är den huvudsakliga frågeställningen:

- Hur stor andel av samtliga brottsmisstankar har registrerats på olika grupper i befolkningen, och hur har det förändrats över tid under perioden 2007–2018?

Analyserna görs uppdelat på personer med inrikes respektive utrikes bakgrund, på icke folkbokförda personer och på olika brottstyper.

Några avgränsningar

Rapporten är i huvudsak deskriptiv till sin karaktär och har inte som primärt syfte att förklara utvecklingen av misstänkta personer eller att föreslå åtgärder mot brottsligheten.

Undersökningen är inte heller att betrakta som en exakt upprepning av Brås studie från 2005. Jämförelser mellan studierna ska därför tolkas med försiktighet. Detta eftersom det föreligger en del skillnader

i studiernas upplägg vad gäller ålder på den studerade populationen och uppföljningsperiod.[5] Med dessa förbehåll låter sig dock vissa jämförelser göras, och i en separat analys i delstudie 1 görs samma åldersavgränsning som i Brås studie från 2005. I och med att materialet i delstudie 1 följer en population under flera år, med avseende på om de misstänks för brott, är det den av delstudierna i denna rapport som mest liknar den förra studien och som antalsmässigt ifråga om misstänkta personer har underlag att göra mer detaljerade analyser gällande bakgrund hos personerna.

Undersökningen gäller misstänkta för brott i den straffmyndiga befolkningen, eftersom ej straffmyndiga (personer under 15 år) inte ingår i misstankestatistiken.

Valet av data om misstänkta kontra lagförda personer

Det bör påpekas att undersökningen är avgränsad till att gälla en delmängd av alla brott som begås, eftersom alla brott inte polisanmäls och man dessutom inte alltid kan finna någon misstänkt person. Misstankar kan också visa sig vara obefogade. I vilken utsträckning olika brott blir uppklarade kan dessutom variera över tid, exempelvis beroende på förändringar i brottslighetens struktur eller rättsväsendets prioriteringar.

Om man ska undersöka skillnader i registrerad kriminalitet mellan olika grupper, finns det två källor att tillgå: personer misstänkta för brott respektive personer lagförda för brott. Dessa är också de enda två källor som möjliggör en samkörning av uppgifter om delaktighet i brottslighet för hela befolkningen med uppgifter om inrikes respektive utrikes bakgrund från SCB.

Tidigare studier har diskuterat för- och nackdelar med det ena eller andra alternativet (t.ex. Brå 2005, Hällsten m.fl. 2013). De högre krav för bevisning som krävs för en lagföring, i jämförelse med en misstanke om brott, innebär att lagföringar kan uppfattas som en säkrare indikator på att ett specifikt brott faktiskt begåtts av en specifik lagöverträdare. Samtidigt har kriminologer konstaterat att ju senare i rättsprocessen man samlar in brottsdata, desto högre är sannolikheten att dessa data kommer att ge en snedvriden bild av brottsligheten, eftersom de påverkas mer av beslut av personer inom rättsväsendet (Sellin 1951, Coleman och Moynihan 1996, Mork Lommell 2010). Vidare menar Blumstein m.fl. (1986) att för vissa misstänkta kan en utebliven lagföring ha mindre att göra med huruvida individen gjort sig skyldig till brottet eller inte, än med processuella faktorer, till exempel om vittnen är villiga att samarbeta. Dessa forskare menar också att eventuella datafel som beror

5 Studien från 2005 gällde personer som var 15–51 år vid undersökningens start, och uppföljningsperioden var fem år (1997–2001) (Brå 2005:17).

på felaktiga misstankar mot faktiskt oskyldiga tycks vara färre än de datafel man kan få om man väljer att studera lagförda istället för misstänkta personer (jfr även Maltz 1984, Innala och Shannon 2007).

I Brå (2005) valdes att använda misstankeregistret för att kunna göra jämförelser med en tidigare rapport från Brå (Brå 1996). I linje med resonemangen ovan gjordes även bedömningen att de misstänktas brottslighet bättre avspeglar den polisanmälda brottsligheten än vad de lagfördas brottslighet gör. Även i denna studie har valts att fokusera på misstänkta för brott. I ett avsnitt i delstudie 1 görs dock även analys av andelen personer misstänkta för brott med lagföringsbeslut (i bilaga 1).

Jämfört med statistiken över anmälda brott innehåller statistiken över misstänkta personer en större andel våldsbrott och en mindre andel stöld- och skadegörelsebrott.[6] Det beror på att det vid brott som innebär interaktion mellan personer (exempelvis misshandel) är lättare att identifiera en gärningsperson, än vid exempelvis stöldbrott, där gärningspersonen kan ha begått brottet utan att upptäckas och därmed förbli okänd. När det gäller narkotikabrott och grövre trafikbrott utgör de i hög grad så kallade spanings- och ingripandebrott, som upptäcks av polis och där gärningspersonen i och med det påträffas direkt.[7]

Ju fler brott en person begår, desto större är i regel risken att förr eller senare upptäckas. Generellt kan antas att statistiken över misstänkta personer innehåller en överrepresentation av högaktiva återfallsbrottslingar, i förhållande till personer som begått brott vid något enstaka tillfälle.

Material och metod

Analyserna gäller misstänkta för brott med misstankegraden minst skäligen misstänkt. Försök, förberedelse och stämpling till brott ingår i de redovisade brotten.

I delstudie 1 baseras materialet på brottsmisstankar gällande brott som begåtts vid något tillfälle under perioden 2015–2018. I delstudie 2 och 3 bygger materialet på brottsmisstankar som fått ett avslutande

6 I misstankestatistiken ingår samma brottstyper som i statistiken över anmälda brott (Brå 2006, s. 28f). Det vill säga brott mot brottsbalken (utom 3 kap. 8 §, 8 kap. 8 § och 16 kap. 16 §), brott mot trafikbrottslagen (utom 1 § 1 st. och 2 §), brott mot narkotikastrafflagen samt brott mot övriga specialstraffrättsliga författningar för vilka fängelse ingår i straffskalan. Däremot ingår inte mer lindriga brott, som exempelvis brott mot olika vägtrafikförfattningar.

7 Den övervägande majoriteten av brottsmisstankar om narkotikabrott gäller innehav eller eget bruk av narkotika.

beslut under respektive år 2007–2018.[8] År 2007 valdes som startår för perioden beroende på att det genomfördes vissa förbättringar av statistiken detta år.[9]

En brottsmisstanke betyder att en person registrerats som misstänkt för att ha deltagit i en brottslig gärning. En brottsmisstanke upprättas för varje brott som en person är misstänkt för. Om personen är misstänkt för flera brott upprättas en brottsmisstanke för varje brott. Om flera personer är misstänkta för samma brottshändelse, upprättas en brottsmisstanke för varje misstänkt person.

I delstudie 1 och 2 fokuseras inte på antalet brottsmisstankar, utan främst på andelen personer som misstänkts för brott vid minst ett tillfälle under de studerade perioderna. Vissa analyser i delstudie 1 gäller dock antal brottsmisstankar (antal brott per misstänkt person). Delstudie 3 gäller däremot uteslutande utvecklingen över tid av hur antalet registrerade brottsmisstankar är fördelade på personer med inrikes respektive utrikes bakgrund samt på personer som enligt tillgängliga uppgifter inte var folkbokförda i landet vid tiden för brottet.

Materialet i delstudie 1

I delstudie 1 består materialet av en datafil i vilken Statistiska centralbyrån (SCB) först tagit fram uppgifter om samtliga folkbokförda personer 15 år och äldre den sista december 2014, gällande kön, ålder, inrikes respektive utrikes bakgrund samt andra bakgrundsvariabler gällande bland annat disponibel inkomst och högsta avslutade utbildning (se vidare nedan). Brås enhet för rättsstatistik (Ers) har därefter kompletterat dessa uppgifter från SCB med variabler gällande eventuella brottsmisstankar. Det gäller alla misstänkta individers brottsmisstankar med minst graden skäligen misstänkt där det fanns ett avslutande beslut vid datauttaget och brottet i misstanken begåtts under den studerade perioden.

I delstudie 1 ingår cirka 8 070 000 personer. Av dessa är cirka 72 procent inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, 6 procent inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder, 3 procent

8 Ett avslutande beslut på en brottsmisstanke avser olika typer av lagföringsbeslut (dvs. beslut om åtal, strafföreläggande och åtalsunderlåtelser), beslut om förundersökningsbegränsning, olika typer av nedläggningsbeslut för brottsmisstanken samt beslut om att inte inleda förundersökning.

9 Startåret 2007 motiveras av att Åklagarmyndigheten detta år införde ett nytt ärendehanteringssystem (Cåbra), från vilket uppgifter om brottsmisstankar inhämtas till Brå. Systemomläggningen innebar bland annat att det infördes unika identiteter på brottsmisstankar, och därmed en mer korrekt redovisning av vilket brott varje person misstänktes för i de fall flera personer är misstänkta för att ha deltagit i samma brottshändelse. Före 2007 är det svårare att koppla misstänkta personer till unika brottsmisstankar och det saknades även uppgifter om alla brottsmisstankar. Omläggningen har inte gett några större effekter på statistiken i stort, men kan ha haft större effekt för enskilda mindre brottskategorier och för brott där det ofta förekommer flera misstänkta personer.

inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar och 18 procent utrikesfödda.

Materialet i delstudie 2

För delstudie 2 tog SCB först fram grundfilerna gällande folkbokförda personer för vart och ett av åren under perioden 2007–2018. Det gäller personer som var folkbokförda både den sista december året före respektive undersökningsår och den sista december själva undersökningsåret. För till exempel 2007 gäller det personer som var folkbokförda i landet både sista december 2006 och sista december 2007 (vilket här nedan kallas för att de var folkbokförda både vid ingången och vid utgången av året). Därefter lade Ers till uppgifter gällande alla misstänkta individers brottsmisstankar med minst graden skäligen misstänkt där det fanns ett avslutande beslut respektive år. Brottet i misstanken kan ha inträffat före året ifråga.

Materialet i delstudie 3

För delstudie 3 var tillvägagångssättet annorlunda, genom att det först gjordes ett uttag från misstankeregistret. Därefter kopplades uppgifter från SCB på. Uttaget från Brås statistikdatabas omfattade samtliga registrerade brottsmisstankar med ett avslutande beslut under vart och ett av åren 2007–2018. Uttaget omfattar totalt cirka 6 290 000 brottsmisstankar under den aktuella perioden. Själva brotten kan ha begåtts tidigare. Brottsdatum och de misstänkta personernas personnummer lämnades sedan till SCB, som lade till variabler gällande om misstankarna var registrerade på personer med inrikes respektive utrikes bakgrund som var folkbokförda i Sverige vid tidpunkten för brottet, eller på personer som enligt folkbokföringsregistret inte var folkbokförda vid denna tidpunkt. En unik person kan förekomma flera gånger i materialet, om personen misstänkts för brott flera gånger.

Variabler gällande inrikes respektive utrikes bakgrund

Utrikes respektive inrikes bakgrund baseras på SCB:s gängse klassificering. Kategorierna är *utrikesfödda, inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder* samt *inrikesfödda med två inrikesfödda* föräldrar (SCB 2017, 2002).[10] Med föräldrar avses de biologiska föräldrarna.

Utrikesfödda och inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar betecknas enligt SCB:s indelning som personer med utländsk bakgrund, medan inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder samt inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, beteck-

10 Denna indelning användes även i Brå (2005).

nas som personer med svensk bakgrund. Eftersom denna rapport genomgående studerar brottsmisstänkta inom var och en av de fyra grupperna, har dock valts att använda beteckningen utrikes respektive inrikes bakgrund.

För utrikesfödda används vidare i delstudie 1, och i vissa analyser i delstudie 2, en indelning av ursprungsområde baserat på födelseland. Indelningen liknar den som användes i rapporten från 2005 (Brå 2005). Kategorierna är Norden utom Sverige; EU15 och Västeuropa[11] utom Norden; Nya EU-länder (länder som anslutits till EU från 2004 till 2013); Övriga Europa (inklusive Turkiet); USA, Kanada, Australien och Nya Zeeland; Centralamerika och Karibiska öarna; Sydamerika; Västasien; Centralasien; Sydasien; Sydostasien och Övriga Oceanien; Östasien; Nordafrika; Östafrika samt Övriga Afrika (se bilaga 2 för en beskrivning av vilka länder som ingår i kategorierna). Samma indelning används även för föräldrarnas födelseland för gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, i en del analyser.

I delstudie 1 redovisas även andelen brottsmisstänkta bland utrikesfödda, uppdelade på länder från vilka minst 10 000 personer var folkbokförda i Sverige den sista december 2014. Därtill redovisas motsvarande resultat för samtliga nordiska länder, trots att det från Island var mindre än 10 000 personer som var folkbokförda i Sverige den sista december 2014.

Standardisering för olika faktorer

En fråga är hur mycket av skillnaderna i andel misstänkta mellan de olika grupperna kan kopplas till skillnader i gruppernas sammansättning gällande vissa bakgrundsfaktorer. Därför undersöks i delstudie 1 i vissa analyser hur andelen misstänkta påverkas när vi tar i beaktande skillnader i ålders- och könsfördelning samt skillnader i fördelning av bakgrundsfaktorer gällande familjens disponibla inkomst individualiserad per familjemedlem, personernas utbildningsnivå samt vilken typ av kommun de är bosatta i.

Åldersvariabeln utgår från en indelning i femårsklasser (där 15–19 år utgör yngsta kategori och 65+ den äldsta). Könsvariabeln bygger på SCB:s uppgifter (utifrån personnummer). Familjens disponibla inkomst individualiserad per familjemedlem har hämtats från data-

11 Förutom länderna som ingick i EU15 (utom nordiska länder) ingår Schweiz och Lichtenstein (medlemmar i EFTA) i denna kategori, samt mikrostaterna Andorra, Gibraltar, Monaco, San Marino och Vatikanstaten (se bilaga 2).

basen STATIV hos SCB (SCB 2017).[12] Variabeln avser 2014, det vill säga året innan uppföljningen startade, och används tudelad i två kategorier: låg inkomst respektive övriga. Kategorin låg innebär att individen tillhörde den fjärdedel av personerna som hade lägst disponibel inkomst. Även variabeln utbildningsnivå är dikotom, med en kategori för personer med gymnasial utbildning eller högre (2014) och en kategori för övriga (personer med lägre utbildning eller för vilka uppgift om utbildning saknas).

Variabeln gällande kommuntyp anger om personen var folkbokförd i en storstadskommun, förortskommun, kommun tillhörande kategorin större stad eller övrig kommuntyp, den sista december 2014. I tabellbilaga 1 tabell B1 visas de olika variablernas samband med inrikes respektive utrikes bakgrund och i tabell B2 i tabellbilaga 1 deras samband med att misstänkas för brott (totalt). Det kan noteras att sambandet mellan kommuntyp och att misstänkas för brott är mycket svagt, viket skulle kunna tala för att inte ta med den variabeln. Men det kan vara så att den eventuellt har betydelse när det gäller vissa typer av brott, och därför behölls den i analysen.

Genom ett stegvis viktningsförfarande – genom skapandet av så kallade viktvariabler – har grupperna likställts. I ett första steg har alla grupper fått samma köns- och åldersfördelning som gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, vilken är referensgrupp (så kallad standardpopulation). I nästa steg har grupperna därutöver genom viktningsförfarandet fått samma andel personer med låg disponibel inkomst, och i steget därefter även samma andel med utbildningsnivån gymnasieutbildning eller högre. I sista steget har grupperna dessutom fått samma andel boende i storstadskommun, förortskommun, större stad respektive övrig kommuntyp som gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar.[13] Se vidare bilaga 1 för en beskrivning av viktningsförfarandet. I texten kallas viktade resultat för standardiserade resultat.

Det bör påpekas att de standardiserade resultaten inte motsvarar några faktiska förändringar av andelen misstänkta, utan är hypotetiska utfall. Men de ger en fingervisning om i vilken riktning resultaten skulle gå om grupperna hade samma ålders- och könsfördelning, disponibel inkomst, utbildningsnivå och andel boende i olika kommuntyper. Ålder och kön kan ses som oberoende faktorer

12 Disponibel inkomst i förhållande till skälig levnadsnivå. Beräknas utifrån den disponibla inkomsten i SCB:s inkomst- och taxeringsregister. Hänsyn tas till konsumtionsenhet, hyra för boende och årligt prisbasbelopp. Anges i procent. Exempelvis betyder 134 procent att familjen har en disponibel inkomst som är 34 procent högre än den skäliga levnadsnivå som gäller för den familjens storlek och sammansättning (SCB 2017, s. 248).

13 För analyser av standardiserade resultat för utrikesfödda indelat efter landsbakgrund skapades separata viktvariabler på motsvarande vis som vid analyserna av den fyrdelade indelningen av personer med inrikes eller utrikes bakgrund. Separata viktvariabler har även skapats för kvinnor och män vid de könsuppdelade analyserna (se bilaga 1).

i förhållande till brottslighet, eftersom de inte kan orsakas av brottsligheten eller någon bakomliggande faktor som har samband med brottslighet.

Uppgifterna om disponibel inkomst, utbildning och kommuntyp gäller situationen året före uppföljningsperioden av registrerad brottslighet. Men det är trots detta mer osäkert att betrakta dessa faktorer som kausala, eftersom de kan vara resultatet av tidigare kriminalitet eller av bakomliggande faktorer som även påverkat brottsligheten. I de flesta av analyserna av standardiserade resultat särredovisas resultaten efter standardisering för ålders- och könsfördelning innan de övriga faktorerna tillförs i analysen.

I delstudie 2 redovisas ostandardiserade resultat samt standardiserade resultat för ålders- och könsfördelning.

Resultaten i delstudie 3 är genomgående ostandardiserade. I kapitlet görs inga beräkningar av överrisker, och det görs heller inte några standardiseringar av resultaten med avseende på kön, ålder eller andra bakgrundsfaktorer. Detta eftersom det inte finns någon totalpopulation att utgå ifrån gällande de icke folkbokförda personerna.

Redovisningar av andel misstänkta personer

I delstudie 1 och 2 redovisas andelen misstänkta personer i de flesta analyserna och diagrammen i procent, när det gäller brott totalt. När analyserna gäller olika typer av brott redovisas andelen misstänkta i promille.

I vissa analyser anges olika gruppers överrepresentation bland de misstänkta. Med begreppet överrepresentation menas i denna rapport olika gruppers andel av de misstänkta personerna delat med deras andel av den totala (straffmyndiga) befolkningen. Om en grupps andel av de misstänkta är 20 procent och andelen i befolkningen 10 procent, är överrepresentationen 2.

Vidare redovisas olika gruppers överrisker att misstänkas för brott i förhållande till gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, vilken är referensgrupp. Skulle andelen i en viss grupp exempelvis vara 20 procent och i referensgruppen 5 procent, är den relativa risken 4 vilket i rapporten becknas som en överrisk. Fler förklarande exempel ges i inledningen av resultatredovisningen.[14]

14 I studien har valts att använda termen överrisk. Tidigare studier har visat att andelen brottsmisstänkta i grupper med någon form av utrikes bakgrund oftast är större än i jämförelsegruppen inrikesfödda med inrikesfödda föräldrar, men begreppets användning här kräver inte principiellt att så är fallet. Det kan vidare påpekas att resultaten av beräkningar av överrisker kan skilja sig en aning mellan olika tabeller, beroende på om de utgår från andel misstänkta i procent eller promille och på hur många decimaler som anges i andelarna misstänkta.

I delstudie 3 redovisas utvecklingen av antalet brottsmisstankar för brott totalt samt för olika typer av brott uppdelat efter de olika grupperna samt kategorin icke folkbokförda.

I resultatkapitlen koncentreras redovisningen i huvudtexten i huvudsak till misstänkta för brott totalt, samt till åtta mer övergripande kategorier: brott mot liv och hälsa (BrB kap. 3), brott mot frihet och frid (BrB kap. 4), sexualbrott (BrB kap. 6), stöld- och tillgreppsbrott (BrB kap. 8), bedrägeribrott (BrB kap. 9), skadegörelsebrott (BrB kap. 12), brott mot trafikbrottslagen samt brott mot narkotikastrafflagen. Därutöver redovisas några utvalda särskilt integritetskränkande brott: Dödligt våld (inklusive misshandel med dödlig utgång samt försök till mord eller dråp), våldtäkt, inbrottsstöld i bostad samt rån. Särredovisning görs även för misshandel.

I resultatkapitlet för delstudie 1 visas även andelen misstänkta för en rad andra brott bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund, och i bilagor finns tabeller som redovisar ett större antal brottstyper. Urvalet av brottstyper följer i viss uträckning Brå (2005), men även flera andra brott har lagts till.

Disposition

Närmast följer ett kapitel som tar upp tidigare svensk och nordisk forskning om brott bland personer med utrikes eller inrikes bakgrund. Därefter följer i tur och ordning tre resultatkapitel, ett för respektive delstudie. Slutligen kommer ett kapitel med en avslutande diskussion.

I bilagor finns fler resultat. Bilaga 1 gäller delstudie 1, bilaga 2 är en beskrivning av landsindelningen och bilaga 3 gäller delstudie 3.

I separata tabellbilagor ges redovisningar av tabeller till respektive delstudie. Tabellbilaga 1 gäller delstudie 1, tabellbilaga 2 delstudie 2 och tabellbilaga 3 delstudie 3.

Tidigare forskning

Detta kapitel redogör för resultat från tidigare forskning om utländsk bakgrund och brott. Redogörelsen tar upp svenska studier samt en del studier från andra nordiska länder.

Här beskrivs inledningsvis resultat gällande utrikes och inrikes bakgrund bland misstänkta för brott i två tidigare registerstudier från Brå. Sedan refereras en litteraturöversikt från Brå om forskning på området. Slutligen redogörs för en del resultat från en nyare svensk studie som publicerats efter litteraturöversikten.

Brås tidigare registerstudier av andel brottsmisstänkta bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund

Brå har tidigare genomfört två registerundersökningar med fokus på utrikes respektive inrikes bakgrund hos personer misstänkta för brott.

Den första undersökningen inkluderade alla folkbokförda personer 1985 som var födda 1945–1974 (Brå 1996). Studien avsåg andelen personer i populationen som var registrerade som misstänkta för brott vid något tillfälle under perioden 1985–1989. Den andra undersökningen omfattade alla personer som var födda åren 1945–1981 och folkbokförda i landet den 31 december 1996 (Brå 2005). Denna studie avsåg andelen personer som var registrerade som misstänkta vid något tillfälle under perioden 1997–2001.

Båda studierna redovisade hur stor överrisken var för olika grupper att bli misstänkta för brott i jämförelse med gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. I den första studien var denna överrisk 2,1 för utrikesfödda och 1,5 för inrikesfödda med minst en utrikesfödd förälder. Bilden var relativt oförändrad i den andra studien, där motsvarande överrisker var 2,5 respektive 1,6 (Brå 2005, s. 9). I båda studierna minskade dessa överrisker något när jämförelsegrupperna standardiserades för skillnader i vissa faktorer som samvarierar med risken för brottslighet, framför allt kön och ålder.

De bägge studierna visade också att de utrikesföddas överrisk att misstänkas för brott gällde för brott totalt, men att den även var större när det gällde allvarliga våldsbrott som dödligt våld, rån och våldtäkt (Brå 1996, Brå 2005, s. 43). Studierna visade vidare att andelen misstänkta bland utrikesfödda varierade beroende på vilket land eller vilken region de kom ifrån. I den senaste studien var andelen misstänkta liksom överrisken att misstänktas för brott jämförelsevis störst bland utrikesfödda personer i regioner i Afrika och Västasien, medan motsvarande andelar var minst för personer födda i Östasien, västra Europa, Nordamerika, Australien och Nya Zeeland (Brå 2005, s. 63).[15]

I rapporterna diskuteras bland annat i vad mån överrisken för personer med utrikes bakgrund att misstänkas för brott kan bero på selektionsprocesser och diskriminering i fråga om vilka personer som blir misstänkta. Mot bakgrund av olika undersökningar bedömde Brå i den senaste rapporten att det kan förekomma sådan selektion i viss grad, men att den ändå förklarar endast en mindre del av de skillnader som finns i andelen misstänkta mellan grupper med utrikes respektive inrikes bakgrund (Brå 2005, s. 23. Se även Brå 1996, s. 38–41 för liknande resonemang).

Brås litteraturöversikt av studier om brottslighet bland personer med utländsk och inhemsk bakgrund

Utländsk bakgrund i förhållande till brott har även studerats i flera andra undersökningar.[16] Brå har gett ut en litteraturöversikt som sammanställer resultat från forskningen i de nordiska länderna (Brå 2019). Översikten går igenom både register- och enkätundersökningar publicerade mellan 2005 och 2019, men även en del tidigare forskning tas upp. Sammanfattningsvis visar resultaten att det i Sverige, Danmark, Finland och Norge finns en överrepresentation av såväl misstänkta som dömda för brott bland personer som är utrikesfödda eller som har utrikesfödda föräldrar.

Enligt svenska studier har gruppen utrikesföddas överrisk att misstänkas för något brott varierat mellan 2,0 och 2,5, jämfört med nivån bland personer med svensk bakgrund. Över tid ser överriskerna ut att ha varit som störst kring år 2000. Den registrerade brottsligheten bland utrikesfödda har också minskat för ett flertal brottstyper.

15 Det gjordes även en skattning av hur stor andel av den totala anmälda brottsligheten som olika grupper stod för (se Brå 2005, s. 32 för en jämförelse mellan de två studierna).

16 Exempelvis von Hofer m.fl. 1998, Kardell, 2011, Kardell och Martens 2013, Hällsten m.fl. 2013, Bäckman m.fl. 2013, Beckley 2013, Beckley m.fl. 2017, Engellau 2019, Adamson 2019.

För inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar har motsvarande överrisk för någon misstanke om brott legat kring drygt 2. Om man istället ser till antalet brottsmisstankar, har denna grupp klart högre brottslighet än utrikesfödda, och deras registrerade brottslighet har dessutom ökat över tid, för en rad brottstyper. Det innebär att brottsmisstänkta inrikesfödda personer med två utrikesfödda föräldrar i genomsnitt registreras för fler brott än brottsmisstänkta utrikesfödda personer.

Under hela perioden har överrisken att misstänkas för brott bland personer med utländsk bakgrund, både utrikesfödda och barn till utrikesfödda, varit högre för grövre brottslighet, speciellt dödligt våld och rån, än den varit för exempelvis stöld. Undersökningarna visar vidare att det finns stora skillnader i brottslighet mellan personer från olika länder. Ju närmare ursprungslandet ligger Sverige och ju högre utbildningsnivå och ekonomisk levnadsstandard i ursprungslandet, desto lägre tenderar den registrerade brottsligheten i gruppen att vara. Men det finns även undantag från detta mönster.

Jämfört med studier om registrerad brottslighet visar resultaten från enkätundersökningar, där elever eller unga vuxna svarat på frågor om sitt brottsdeltagande, att sambandet mellan utländsk bakgrund och brottslighet generellt sett är svagt (Brå 2019). I flera studier har en tidigare överrepresentation övergått till sin motsats under senare år. Men i många studier har enkäterna drabbats av alltmer svarsbortfall. För vissa studier är bortfallet större bland elever med utländsk bakgrund. Det ökande bortfallet medför att det finns en risk att resultaten inte är lika representativa som tidigare, bland annat eftersom brottsligheten kan antas vara högre bland exempelvis skolkande elever.

I Brås litteraturöversikt ges vissa förklaringar, baserade på kriminologiska teorier, till överrepresentationen i registrerad brottslighet bland personer med utländsk bakgrund. Där beskrivs Mertons så kallade strainteori, Hirschis kontrollteori och Sellins kulturkonfliktteori – teoretiska ansatser som har gemensamt att de relaterar fenomenet överrepresentation till bristande integration i samhället. Det är dock sällan som de olika teorierna operationaliseras och används i de studerade undersökningarnas statistiska analyser.

Litteraturöversikten visar att det finns en stor övervikt av myndighetsrapporter av beskrivande karaktär, medan det är färre studier som försöker förklara skillnaderna mellan de olika grupperna eller förändringar över tid. Enligt översikten är den sammantagna bilden att faktorer som leder till bristande integration, såsom bostadssegregation, låg utbildning och brist på arbete eller utbildning, också leder till högre brottslighet bland personer med utländsk bakgrund. Även andra faktorer anges kunna spela roll, såsom krigstrauman,

brotts- eller konfliktnivåer i ursprungslandet, liksom den generella ekonomiska levnadsstandarden där. De vanligast inkluderade riskfaktorerna i studierna räcker emellertid inte till att förklara hela överrisken för gruppen med utländsk bakgrund.

En registerstudie av misstänkta 2002–2006 och 2013–2017

I Brås litteraturöversikt tas bland annat upp en svensk studie, med samma övergripande ansats som Brås två registerstudier av brottsmisstänkta med inrikes respektive utrikes bakgrund. Den redovisades 2019 i två separata rapporter (Engellau 2019, Adamson 2019). Studien bygger på uppgifter från SCB och från Brå. I undersökningen jämförs brottsmisstänkta under perioderna 2002–2006 respektive 2013–2017 bland folkbokförda personer som var 15–44 år vid början av respektive period.

I Adamson 2019 (s. 29) redovisas överrisker baserat på andel misstänkta för brott, utifrån en uppdelning där man slagit ihop grupperna inrikesfödda med en respektive två utrikesfödda föräldrar. Denna studie redovisar även en jämförelse med de två ovan nämnda Brå-rapporter som gäller brottsligheten under perioden 1985–1989 respektive 1997–2001. För utrikesfödda hade överrisken att misstänkas för brott totalt minskat från 2,5 under perioden 1997–2001, till 2,1 under perioden 2013–2017. För gruppen med minst en utrikesfödd förälder hade det skett en måttlig ökning i överrisken, från 1,6 i Brås studie för perioden 1997–2001, till 1,8 under perioden 2013–2017.

Brott bland personer med utrikes respektive inrikes bakgrund i Norge

Statistiska centralbyrån i Norge (Statistisk sentralbyrå, SSB) har gett ut flera rapporter som behandlar inrikes eller utrikes bakgrund och brott.[17] I Brås litteraturöversikt refereras en rapport från 2017 som bygger på två delstudier (Andersen m.fl. 2017). Den första delstudien beskriver andelen brottsmisstänkta under en fyraårsperiod, medan den andra fokuserar på utvecklingen över tid.

Brottsmisstänkta i Norge 2010–2013

I SSB:s första delstudie bestod studiepopulationen av alla personer i åldern 15 år eller äldre som var folkbokförda i Norge den 1 januari 2010. Studien undersökte hur många av dessa som blivit misstänkta för brott som begåtts vid minst ett tillfälle under perioden 2010–2013. I rapporten gjordes en indelning av personerna i tre kategorier: *utrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar*, *norskfödda med två*

17 T.ex. Skardhamar m.fl. (2011), Andersen m.fl. (2017).

utrikesfödda föräldrar samt *övriga befolkningen.* I analysen redogjordes för antal misstänkta personer (i åldern 15 år eller äldre) per 1 000 i den aktuella befolkningsgruppen. De misstänkta redovisades efter brottslighet totalt samt efter nio olika brottstyper (egendomsbrott, våldsbrott m.m.). I analysen redovisades även andel brottsmisstänkta personer uppdelat efter landsbakgrund indelad i regioner och världsdelar samt 26 enskilda födelseländer för de grupper med utrikes bakgrund som bestod av minst 4 000 personer.

Analysen byggde genomgående på resultat från fyra regressionsmodeller som angav den skattade andelen brottsmisstänkta. Gruppen utrikesfödda hade större andel misstänkta än gruppen övriga befolkningen när det gäller de flesta av de studerade brottstyperna. Den skattade andelen brottsmisstänkta bland utrikesfödda reducerades när forskarna i olika regressionsmodeller kontrollerade för inverkan av olika bakgrundsfaktorer (kön och ålder, boenderegion samt inkomst).

För de flesta av de studerade brottstyperna konstaterades att andelen brottsmisstänkta var större bland norskfödda med utrikesfödda föräldrar än i grupperna utrikesfödda respektive övriga befolkningen. Bland norskfödda med utrikesfödda föräldrar var det också vanligare bland de misstänkta att ha begått fem brott eller fler. För gruppen utrikesfödda varierade resultaten stort beroende på landsbakgrund. Högst antal misstänkta återfanns bland personer från Kosovo, Afghanistan, Irak, Somalia och Iran. Lägst antal misstänkta återfanns bland personer från vissa östasiatiska länder, Västeuropa, Nordamerika samt Oceanien, där nivån i samtliga fall låg klart under motsvarande antal i gruppen övriga befolkningen.

Utvecklingen över tid i Norge 1992–2015

Den andra delstudien fokuserade på årsvisa förändringar i antalet brottsmisstänkta per 1 000 invånare i respektive grupp bland utrikesfödda, norskfödda med utrikesfödda föräldrar och övriga befolkningen 1992–2015. Resultaten visade att antalet brottsmisstänkta under hela perioden låg högre bland utrikesfödda och norskfödda med utrikesfödda föräldrar än i gruppen övriga befolkningen. Det gällde även vid kontroll för ålder och kön. Fram till början på 2000-talet ökade skillnaderna i antalet misstänkta mellan grupperna. Därefter blev det en nedåtgående trend i antalet misstänkta per 1 000 invånare i de två grupperna med utrikes bakgrund. Motsvarande antal i gruppen övriga befolkningen minskade också under samma tid, men inte i lika stor utsträckning. Det innebär att skillnaderna i andelen misstänkta för brott mellan grupperna minskade under den senare delen av den studerade perioden.

Utveckling av lagföringar i olika grupper 1973–2018

En svensk studie har undersökt utvecklingen av lagföringar för brott bland folkbokförda personer (15–75 år) uppdelat efter kön, ålder, demografiska och socioekonomiska faktorer 1973–2018 (Bäckman m.fl. 2020).[18] Studiens huvudfrågeställning är om brottsligheten blivit mer jämlikt eller ojämlikt fördelad mellan olika grupper över tid. Indelningen av personernas härkomst var personer födda i Sverige med minst en inrikesfödd förälder, födda i Sverige med två utrikesfödda föräldrar, födda i Europa, USA, Kanada, Australien eller Nya Zeeland (kategorin kallades ”västländer”), samt födda i övriga länder (”icke-västländer”). Studien finner bland annat att bland män har antalet lagföringar (per 100 000 i respektive grupp) minskat under perioden, i samtliga fyra grupper. Minskningarna är störst för grupperna utrikesfödda samt inrikesfödda med inrikesfödda föräldrar, för vilka lagföringsnivåerna halverats.

Minskningen i gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar är något mindre. Detta har medfört att överrisken i förhållande till inrikesfödda med inrikesfödda föräldrar ökat något för gruppen sedan början av 80-talet: I slutet av perioden är lagföringsnivån högst för denna grupp, medan den tidigare var högre bland utrikesfödda. För utrikesfödda män från icke-västländer var överrisken störst mellan 1992–2004, och har sedan minskat. Överrisken har också minskat för utrikesfödda från västländer.

Bland kvinnor har lagföringsnivån legat förhållandevis stabil i gruppen inrikesfödda med inrikesfödda föräldrar, medan den först ökat och sedan minskat bland utrikesfödda, men inte i lika hög grad som bland männen. I slutet av perioden ligger lagföringsnivån även bland kvinnorna jämförelsevis högst i gruppen inrikesfödda med utrikesfödda föräldrar, även om den minskat även för denna grupp mot slutet av perioden.

När det gäller lagföringarnas utveckling konstateras bland annat att minskningen bland utrikesfödda varit större än minskningen bland inrikesfödda med en eller två inrikesfödda föräldrar. Författarna påpekar att det liknar den utveckling som framkommit i undersökningar från andra nordiska länder (t.ex. Andersen och Tranaes 2011, Andersen m.fl. 2017).

Vidare finner studien att lagföringsnivåerna under tidigare perioder var högre bland utrikesfödda än bland inrikesfödda med utrikesfödda föräldrar, vilket speglar resultaten från de ovan nämnda Brå-studierna av personer misstänkta för brott. Forskare har tidigare tolkat detta som ett möjligt resultat av positiv integration, där de som föds och växer upp i Sverige antas ha liknande livschanser

18 Se även Bäckman m.fl. 2021.

oberoende av svensk eller utländsk bakgrund (von Hofer m.fl. 1998). Från 2006 är lagföringsnivåerna dock högre bland inrikesfödda med utrikesfödda föräldrar, som är den grupp som haft den jämförelsevis minst gynnsamma utvecklingen. Även detta resultat liknar enligt författarna utvecklingen i Danmark och Norge (Boesen Pedersen och Tambour Jørgensen 2017, Andersen m.fl. 2017).

Studien undersöker vidare skillnader i utvecklingen av lagföringsnivåer bland unga personer (15–24 år) i förhållande till deras socioekonomiska bakgrund, baserat på föräldrarnas inkomstnivå (perioden 1990–2017). Antalet lagföringar (per 100 000) är betydligt högre i låginkomstgruppen än höginkomstgruppen. Bland männen har lagföringarna för brott minskat i alla inkomstgrupper, men minskningen har varit kraftigare i höginkomstgruppen än bland dem från hushåll med låga inkomster, vilket medfört att skillnaderna mellan grupperna ökat. Även bland de unga kvinnorna har skillnaderna mellan inkomstgrupperna ökat.

Bland unga upp till 24 år är det stora skillnader i socioekonomisk bakgrund mellan grupper med utrikes respektive inrikes bakgrund och dessa skillnader ökar under perioden 1990–2017, enligt studien. Där jämfördes även lagföringsnivåernas utveckling för grupper från låginkomstfamiljer med utrikes respektive inrikes bakgrund, och resultatet visade att det var tydliga skillnader fram till år 2000. Därefter blev nivåerna betydligt mer lika mellan grupperna med utrikes respektive inrikes bakgrund. I slutet av den undersökta perioden är det små skillnader i lagföringsnivåer, om de har gemensamt att de kommer från fattiga uppväxtfamiljer.

Reflektioner utifrån tidigare forskning

Mot bakgrund av denna genomgång kan det konstateras att mycket av den tidigare forskningen gällande brott och utländsk härkomst använt tämligen grova klassificeringar av utländsk bakgrund. De studier som använt mer detaljerade indelningar har visat på stora skillnader i andel misstänkta mellan grupper från olika länder och regioner. När det gäller gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar har studier sällan gjort indelningar efter föräldrarnas födelseland, utan har endast redovisat resultat för gruppen som helhet, eller efter grova indelningar.

Svenska studier som undersökt andelen misstänkta i olika grupper i hela den straffmyndiga befolkningen är också sällsynta, eftersom forskare vanligtvis endast studerat unga personer eller ett begränsat åldersintervall av vuxna. Det är även ont om svenska studier av misstänkta med inrikes respektive utrikes bakgrund som belyst könsskillnader eller som studerat den årsvisa utvecklingen

av andelen brottsmisstänkta i olika grupper med utrikes eller inrikes bakgrund.[19] Samtidigt saknas det också kunskap om hur stor andel av brottsligheten, mätt i antalet brottsmisstankar, som gruppen icke folkbokförda personer står för. Några studier har tittat på denna fråga (t.ex. Brå 2005, Engellau 2019, Adamson 2019), men de har utgått från skattningar, som bygger på olika mer eller mindre osäkra antaganden. Undersökningarna har inte granskat faktisk folkbokföringsstatus när brottet begicks, för den person som registrerats på brottsmisstanken. Ovanstående utgör olika aspekter som tas upp i denna studie.

19 Däremot finns, som nämnts, en undersökning som undersöker den årsvisa utvecklingen av lagföringar i olika grupper under en längre tidsperiod (Bäckman m.fl. 2020).

Delstudie 1. Misstänkta för brott i olika grupper

I detta kapitel undersöks andelen personer med inrikes respektive utrikes bakgrund i den folkbokförda befolkningen i åldern 15 år och äldre den 31 december 2014, som misstänktes för brott som begicks vid minst något tillfälle under fyraårsperioden 2015–2018. Kapitlet inleds med en redogörelse för andelen misstänkta för brott totalt, i olika grupper med utrikes respektive inrikes bakgrund. Därefter beskrivs olika gruppers överrisker att misstänkas för brott samt resultaten efter standardisering med avseende på ålders- och könsfördelning samt vissa bakgrundsfaktorer. Sedan kommer ett avsnitt där resultat gällande andelen misstänkta för brott, bland personer med utrikes respektive inrikes bakgrund, jämförs med resultat från den tidigare nämnda Brå-rapporten (Brå 2005). Efter det följer redogörelser för andelen misstänkta för olika typer av brott.

Misstänkta för brott totalt

Andelen personer som misstänktes för minst ett brott, begånget vid något tillfälle under fyraårsperioden, är cirka 4,5 procent av den studerade populationen som helhet. Andelen misstänkta är minst bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar (figur 2). Bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar är andelen misstänkta 3,2 procent, medan den är 5,9 procent i gruppen inrikesfödda med en utrikes- och en inrikesfödd förälder. Motsvarande andel bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar ligger på 10,2 procent och i gruppen utrikesfödda personer på 8,0 procent. Andelen misstänkta är således störst i gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar.

Figur 2. Andel misstänkta för brott 2015–2018 bland folkbokförda personer 15 år och äldre den 31 december 2014 med inrikes respektive utrikes bakgrund. Bland samtliga och bland män respektive kvinnor. Procent.

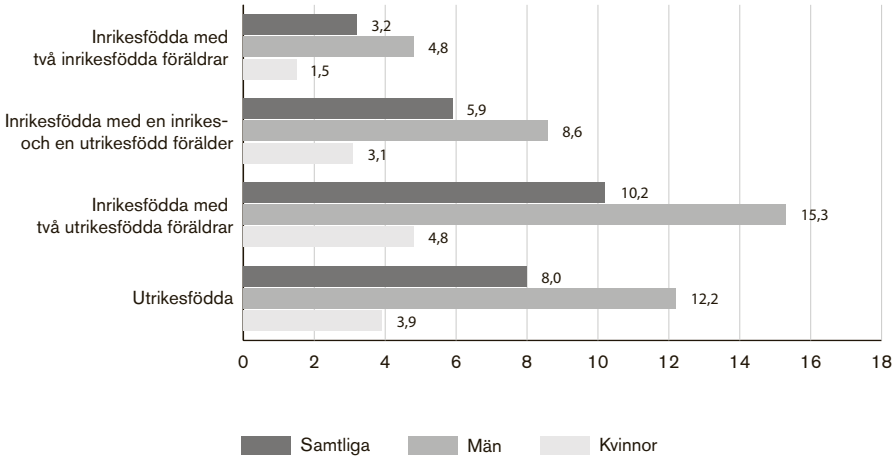

Det är markanta skillnader mellan män och kvinnor vad gäller andel personer som misstänks för brott. Totalt sett är andelen 6,8 procent bland männen och 2,2 procent bland kvinnorna, under den studerade perioden. Stora könsskillnader i andel misstänkta föreligger även inom samtliga grupper, oavsett inrikes respektive utrikes bakgrund (figur 2, samt tabeller B4 och B5 i tabellbilaga 1). Det handlar genomgående om en andel misstänkta män som är omkring tre gånger så stor som andelen misstänkta kvinnor. Bland såväl männen som kvinnorna är andelen misstänkta minst bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, och näst minst i gruppen inrikesfödda med en utrikesfödd och en inrikesfödd förälder, följt av gruppen utrikesfödda. Störst andel brottsmisstänkta återfinns i gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, och detta gäller för båda könen.

I gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar är cirka 4,8 procent av männen brottsmisstänkta, jämfört med 1,5 procent av kvinnorna. Motsvarande siffror för dem som är födda i Sverige med en inrikes och en utrikesfödd förälder är 8,6 procent av männen och 3,1 procent av kvinnorna. Andelen misstänkta bland inrikesfödda personer med två utrikesfödda föräldrar är 15,3 procent av männen och 4,8 procent av kvinnorna. Slutligen är andelen misstänkta i gruppen utrikesfödda 12,2 procent av männen och 3,9 procent av kvinnorna.

Tabeller med antal och andel misstänkta för brott bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund, uppdelat på olika åldersgrupper bland samtliga och uppdelat på kön, finns i tabellbilaga 1

(tabeller B35–B40). Resultaten kommenteras i bilaga 1. I bilagan finns även ett avsnitt om misstänkta för brott med lagföringsbeslut.

Skillnader i andel misstänkta mellan födelseregioner

Utifrån tidigare forskning kan det förväntas att det finns skillnader i andelen misstänkta *inom* gruppen utrikesfödda (Brå 1996, 2005, Andersen m.fl. 2017). En fråga är om det även skiljer sig mellan inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, beroende på föräldrarnas ursprungsregion. I figur 3 visas andelen brottsmisstänkta bland utrikesfödda personer indelat efter i vilken region i världen de föddes. Där redovisas även motsvarande andel i gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, indelat efter moderns födelseregion (se även tabell B3 i tabellbilaga 1). För båda dessa grupper varierar andelen brottsmisstänkta påtagligt, beroende på aktuell födelseregion.

Bland personer födda i regionerna Östasien, Norden utom Sverige, EU15 och Västeuropa utom Norden samt i länderna USA, Kanada, Australien och Nya Zeeland är det en jämförelsevis liten andel brottsmisstänkta (andelarna ligger på omkring 3,5 procent). Sedan följer, i stigande ordning, andelen misstänkta bland personer födda i Sydostasien och Övriga Oceanien (5,7 %), Sydasien (6,2 %), Nya EU-länder (6,8 %), Övriga Europa (8,3 %), Sydamerika (9,2 %), Centralamerika och Karibiska öarna (10,1 %), Västasien (11,9 %), Östafrika (12,9 %), Nordafrika (14,8 %), Centralasien (15,8 %) samt Övriga Afrika (18,7 %).

Figur 3. Andel misstänkta för brott (2015–2018) bland utrikesfödda och inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. Personer 15 år och äldre folkbokförda den 31december 2014. Uppdelat efter födelseregion för de utrikesfödda respektive för mödrarna till inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. Procent.

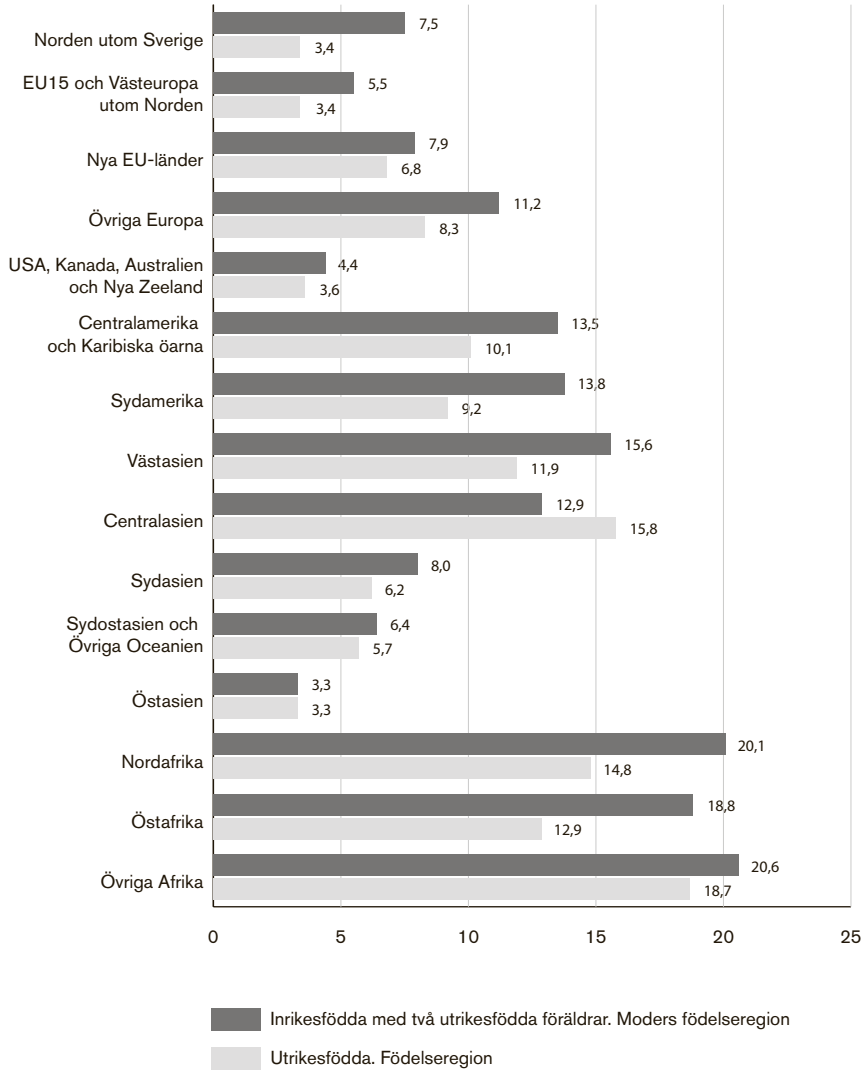

För andelen misstänkta bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar är mönstret likartat. De regioner som har relativt små respektive stora andelar misstänkta personer inom gruppen utrikesfödda tenderar att även ha det inom gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, indelat efter moderns födelseregion. Resultatet blir likartat även då man utgår från faderns födelseregion (tabell B3 i tabellbilaga 1). Detta hänger samman med att moderns och faderns

födelseregion för de flesta personerna i gruppen (85 procent) är densamma.

En annan övergripande tendens är att det, med ett par undantag (Östasien och Centralasien), är en större andel misstänkta bland de inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar indelat efter moderns födelseregion än bland de utrikesfödda från motsvarande regioner. Detta hänger samman med att andelen unga personer är större bland de inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, och att unga oftare misstänks för brott.

Bland de inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar är andelen misstänkta minst bland personer vars mödrar är födda i Östasien (3,3 procent misstänkta). Sedan följer, i stigande ordning, andelen misstänkta bland personer med mödrar från USA, Kanada, Australien och Nya Zeeland, EU15 och Västeuropa utom Norden, Sydostasien och Övriga Oceanien, Norden utom Sverige, Nya EU-länder samt Sydasien (andelen misstänkta i de nämnda grupperna går från 4,4 till 8,0 procent). Därefter följer grupperna med mödrar födda i Övriga Europa, Centralasien, Centralamerika och Karibiska öarna samt Sydamerika (andelen misstänkta i de grupperna går från 11,2 till 13,8 procent). Slutligen följer grupperna med mödrar födda i Västasien, Östafrika, Nordafrika respektive Övriga Afrika (andelen misstänkta går från 15,6 till 20,6 procent).

Den totala andelen brottsmisstänkta bland utlandsfödda, uppdelat efter födelseländer i Norden samt övriga länder där minst 10 000 av de utlandsfödda föddes, redovisas i tabell B6 i tabellbilaga 1. Resultaten följer till sin struktur de ovan redovisade gällande andel misstänkta indelat efter födelseregioner. Ett mönster är att andelen misstänkta ofta är större i de grupper som kommer från länder med relativt sett mindre välstånd. ”Human Development Index” (HDI) är ett index som används för att jämföra välståndet i olika länder (UNDP 2016). Det är ett mått som mäter olika länders utbildnings-, inkomst- och hälsonivåer. Andelen misstänkta för brott tenderar att vara mindre bland invandrade från de aktuella länder som har höga värden på detta index och större bland dem från länder med låga värden, det vill säga länder som har mindre välstånd. Korrelationen (på landsnivå) mellan de aktuella ländernas HDI-värde och andelen misstänkta personer är relativt stark (r=-0,66). Det är möjligt att individer som växer upp i länder med låga värden på HDI kan ha påverkats negativt av miljön i hemlandet, som i förlängningen kan innebära en högre risk för kriminalitet (Beckley 2015). Det är möjligt att HDI-variabeln även återspeglar andra förhållanden samt resurser som individen kan ha, och det är möjligt att man skulle få liknande resultat om man använde andra typer av landindex.

Andelen misstänkta män och kvinnor uppdelat efter födelseregioner

Mönstret för vilka grupper som har jämförelsevis stora respektive små andelar brottsmisstänkta är på det hela taget tämligen likartat mellan könen, när man delar in utrikesfödda efter födelseregion och inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar efter moderns födelseregion (figur 4 samt tabell B4 och B5 i bilaga 1). Även här framgår att andelen misstänkta är större bland männen i de olika grupperna (som högst andelar på omkring 30 procent) än bland kvinnorna (observera att det är olika skala på axlarna gällande procent i figurerna). Men en gemensam bild är att bland såväl männen som kvinnorna är det jämförelsevis små andelar som blir misstänkta bland personer födda i regionerna Östasien, USA, Kanada, Australien och Nya Zeeland, EU15 och Västeuropa utom Norden samt Norden utom Sverige. Liknande mönster gäller för inrikesfödda med mödrar från motsvarande regioner.

Andelen misstänkta män respektive kvinnor är däremot jämförelsevis stor bland personer födda i de afrikanska regionerna, Västasien, Centralasien samt Syd- och Centralamerika inklusive Karibien. Motsvarande tenderar att gälla för de inrikesfödda med mödrar från någon av dessa regioner. Övriga födelseregioner placerar sig däremellan, vad gäller andel misstänkta personer.

Figur 4 a och b. Andel män respektive kvinnor misstänkta för brott (2015–2018) bland utrikesfödda och inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. Personer 15 år och äldre folkbokförda den 31 december 2014. Uppdelat efter födelseregion för utrikesfödda respektive moderns födelseregion för inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. Procent. (Notera: Det är olika skalor på axlarna gällande procent i figurerna.)

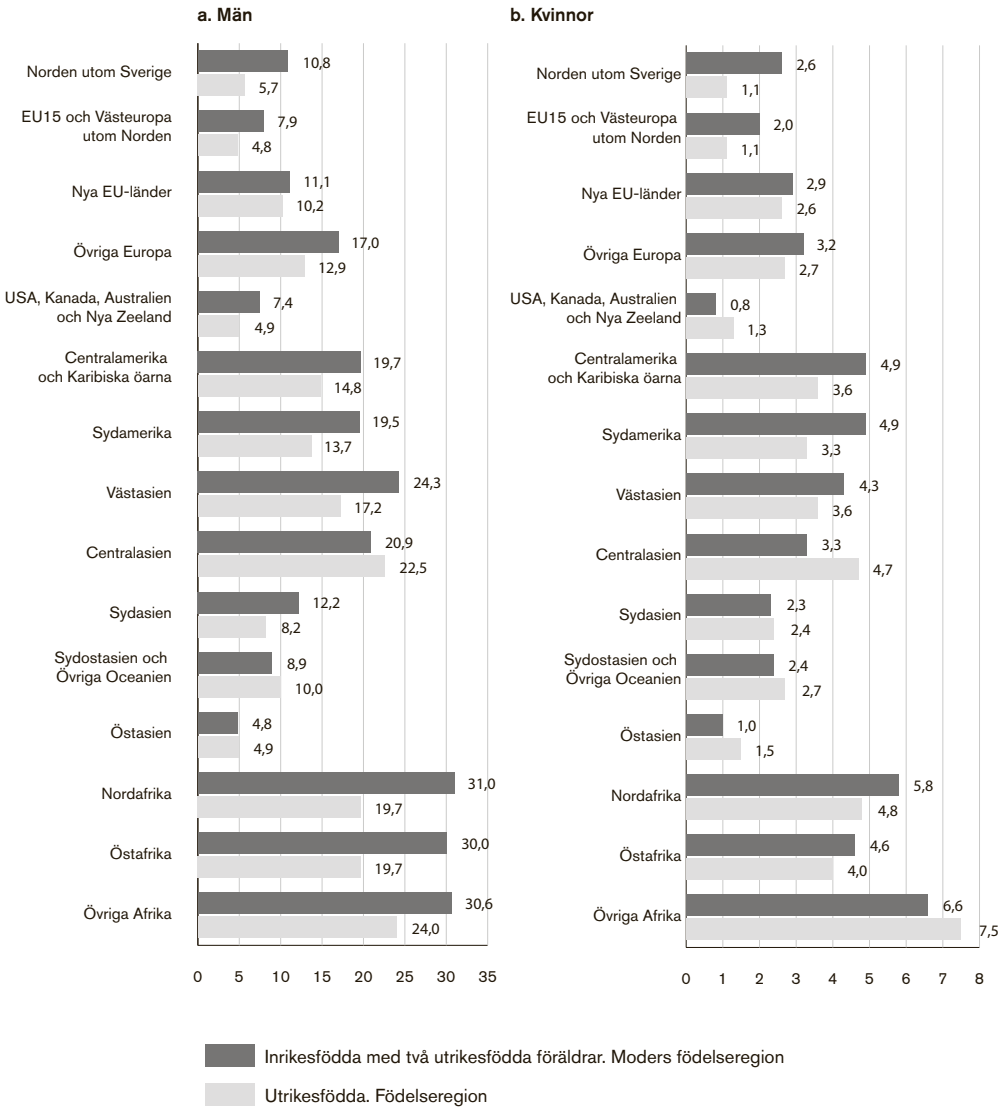

Skillnader i överrepresentation och överrisker att misstänkas för brott

Inrikesfödda personer med två inrikesfödda föräldrar utgör 72 procent av det totala antalet personer i den studerade populationen och något över hälften av de misstänkta (51 procent, tabell 1). I förhållande till sin andel av det totala antalet personer är denna grupp underrepresenterad bland de misstänkta (cirka 0,7) medan övriga grupper är överrepresenterade. Utrikesfödda personer utgör en tredjedel av de misstänkta (33 procent) medan betydligt mindre andelar utgörs av inrikesfödda med en utrikesfödd förälder samt inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar (cirka 8 respektive 7 procent).

Överrepresentationen är cirka 1,8 för utrikesfödda, 1,3 för inrikesfödda med en utrikes- och en inrikesfödd förälder samt 2,3 för inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar.

Tabell 1. Antal personer och antal misstänkta (2015–2018) i olika grupper, dessa gruppers andelar av befolkningen och av de misstänkta samt de misstänkta personernas överrepresentation i förhållande till andelen i befolkningen. Personer 15 år och äldre folkbokförda den 31 december 2014. I tabellen anges även andelen misstänkta i de olika grupperna och överrisken för personer i de olika grupperna, att vara registrerade för brott, jämfört med dem som har två föräldrar födda i Sverige.

	Antal personer	Andel (%) av befolkningen	Antal misstänkta	Andel (%) av de misstänkta	Överrepresentation	Andel (%) misstänkta personer i gruppen	Överrisk
Inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar	5 821 794	72,17	184 857	51,39	0,71	3,18	1,00
Inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder	501 211	6,21	29 726	8,26	1,33	5,93	1,86
Inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar	261 695	3,24	26 754	7,44	2,30	10,22	3,21
Utrikesfödda	1 481 663	18,37	118 350	32,90	1,79	7,99	2,51
Totalt i populationen	**8 066 363**	**100**	**359 687**	**100**	**1,00**	**4,46**	**—**

Överrisk (eller relativ risk) att misstänkas för brott betecknar i detta sammanhang hur mycket större eller mindre andelen brottsmisstänkta är i olika grupper i förhållande till andelen misstänkta bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, som utgör referensgruppen. Överrisken beräknas genom att andelen misstänkta inom respektive grupp delas med andelen misstänkta bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, och den sistnämnda gruppen får då per definition värde 1 (eftersom andelen misstänkta i den gruppen delas med sig själv). För gruppen inrikesfödda med en utrikes- och en inrikesfödd förälder är värdet 1,86, vilket innebär att andelen misstänkta i gruppen procentuellt sett är 86 procent större än bland inrikesfödda vars bägge föräldrar också är födda i Sverige. Överrisken för gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar är 3,21, och för utrikesfödda är den 2,51.

Figur 5. Överrisker att misstänkas för brott (2015–2018) i olika grupper i förhållande till inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. Personer 15 år och äldre folkbokförda den 31 december 2014. Bland samtliga samt bland män respektive kvinnor.

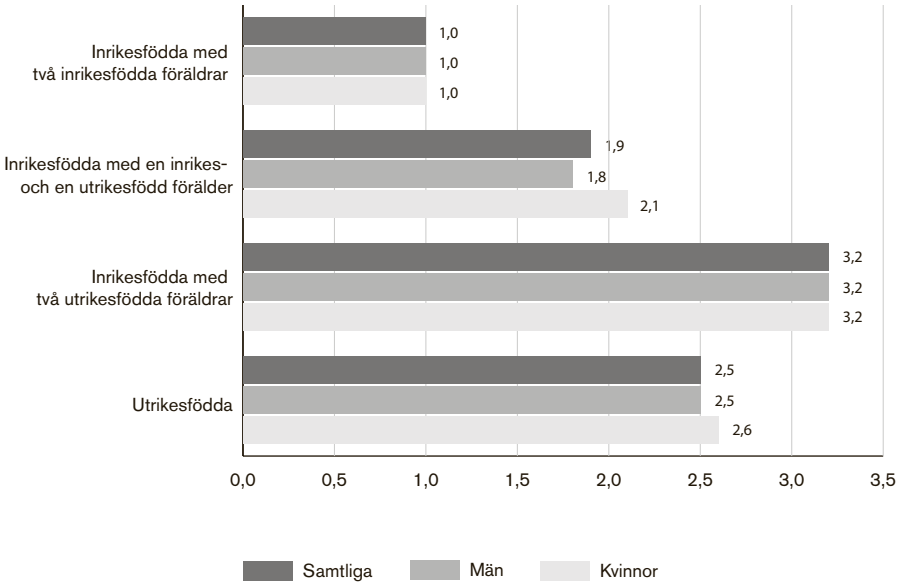

Även om det är förhållandevis stora skillnader mellan könen i andel brottsmisstänkta, är det klara likheter mellan könen vad gäller överrisker att misstänkas för brott, för olika grupper i förhållande till inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar (figur 5). När andelen misstänkta bland män respektive kvinnor studeras var för sig, framkommer att deras respektive överrisker att misstänkas är snarlika bland utrikesfödda (2,5 för männen och 2,6 för kvinnorna). Mot-

svarande uppgifter för inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar är 3,2 för bägge könen, och för gruppen med en utrikes- och en inrikesfödd förälder är överrisken 1,8 för männen och 2,1 för kvinnorna.

I tabellbilaga 1 redovisas överrisker uppdelat efter födelseregion vad gäller de utrikesfödda, och efter föräldrarnas födelseregion vad gäller de inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar (tabell B3, B4 och B5). Överriskerna redovisas dels för samtliga, dels för män respektive kvinnor. De grupper som har förhållandevis stora andelar misstänkta, har därmed också stora överrisker att misstänkas för brott, i förhållande till gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. Mönstren är likartade för män och kvinnor.

Resultat efter standardisering för bakgrundsfaktorer

En fråga är hur mycket av skillnaderna i andel misstänkta mellan de olika grupperna hänger samman med skillnader mellan grupperna med avseende på vissa bakgrundsfaktorer. Därför undersöks hur andelen misstänkta påverkas när analysen beaktar skillnader i ålders- och könsfördelning, skillnader i familjens disponibla inkomst per familjemedlem, personernas utbildningsnivå samt vilken typ av kommun de är bosatta i. Genom standardiseringen har de olika grupperna fått samma ålders- och könsfördelning, samt samma andel med låg disponibel inkomst och utbildningsnivå som gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, vilken är referensgrupp.

Den ostandardiserade andelen misstänkta för brott totalt i de fyra grupperna med inrikes respektive utrikes bakgrund visas i figur 6. Vidare redovisas hur denna andel gradvis förändras – eller förblir densamma – när vi i analysen successivt likställer grupperna med avseende på de nämnda bakgrundsfaktorerna (se även tabell B7 i tabellbilaga 1). Eftersom inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar är referensgrupp är stapeln för andel misstänkta (liksom stapeln för överrisk i nästa figur) densamma i alla stegen för denna grupp.

När vi i första steget standardiserarar med avseende på ålder och kön, sker en nedgång av andelen misstänkta i grupperna med en respektive två utrikesfödda föräldrar samt bland utrikesfödda. Den största minskningen sker för gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, från cirka 10,2 procent misstänkta till 6,2. Det beror på att det är ett relativt stort inslag av yngre personer i den gruppen, och att yngre tenderar att oftare misstänkas för brott än äldre personer. När så gruppen genom standardiseringen får samma ålderssammansättning som gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, reduceras andelen misstänkta. Andelen misstänkta i gruppen minskar sedan gradvis något ytterligare, ned

till cirka 5,3 procent, vid standardisering för ålder, kön disponibel inkomst, utbildning och kommuntyp. Bland utrikesfödda är motsvarande minskning från cirka 8,0 procent till 5,6 procent misstänkta, och för gruppen med en utrikesfödd förälder från cirka 5,9 till 4,3 procent misstänkta.

Hur de olika gruppernas överrisk att misstänkas förändras när vi utgår från andelen misstänkta efter standardisering visas i figur 7. Överlag blir överriskerna mindre efter standardisering för samtliga nämnda bakgrundsfaktorer tillsammans. Överrisken för gruppen inrikesfödda med en utrikesfödd förälder minskar totalt från 1,86 till 1,34. Det motsvarar en procentuell reducering av överrisken med 60 procent. För gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar reduceras överrisken mer, från 3,21 till 1,68, vilket är en procentuell minskning av överrisken med 69 procent. Överrisken för gruppen utrikesfödda reduceras från 2,51 till 1,76, vilket betyder en procentuell minskning av överrisken med 50 procent. Standardiseringen reducerar således genomgående överriskerna att misstänkas i förhållande till gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, men en del av skillnaden mellan grupperna i andel misstänkta återstår även efter standardiseringen.

Figur 6. Andel misstänkta för brott (2015–2018) i olika grupper. Personer 15 år och äldre folkbokförda den 31 december 2014. Ostandardiserat samt standardiserat med avseende på kombinationer av bakgrundsfaktorerna ålder, kön, disponibel inkomst, utbildning och kommuntyp. Procent.

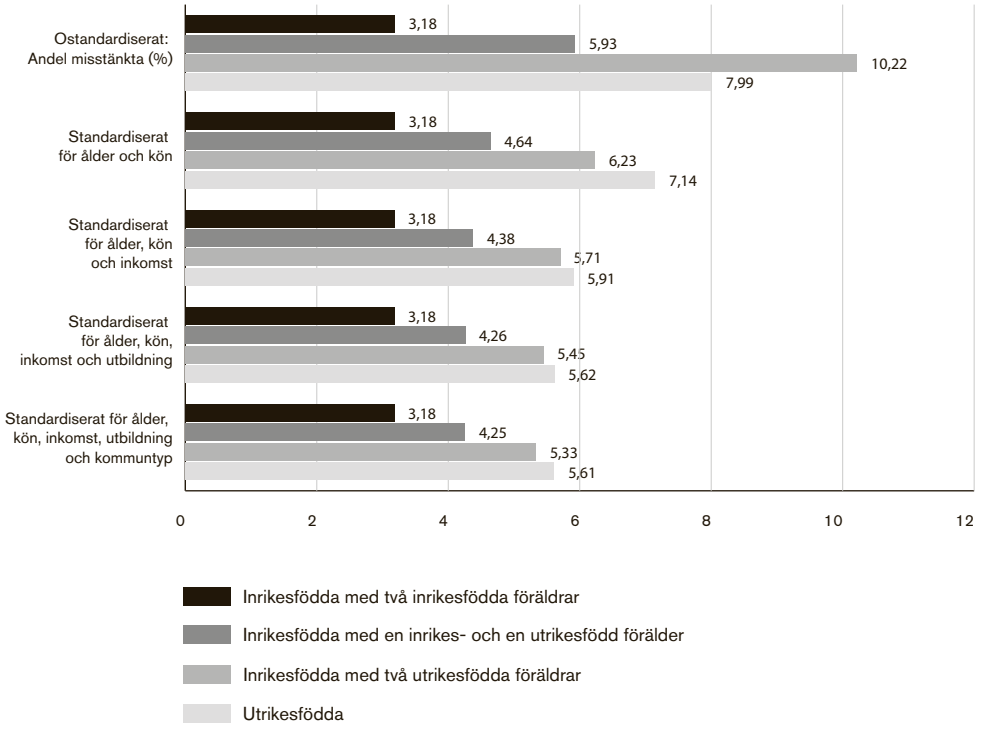

Figur 7. Överrisker att misstänkas för brott (2015–2018) för olika grupper i förhållande till inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. Personer 15 år och äldre folkbokförda den 31 december 2014. Ostandardiserat samt standardiserat med avseende på kombinationer av bakgrundsfaktorerna ålder, kön, disponibel inkomst, utbildning och kommuntyp.

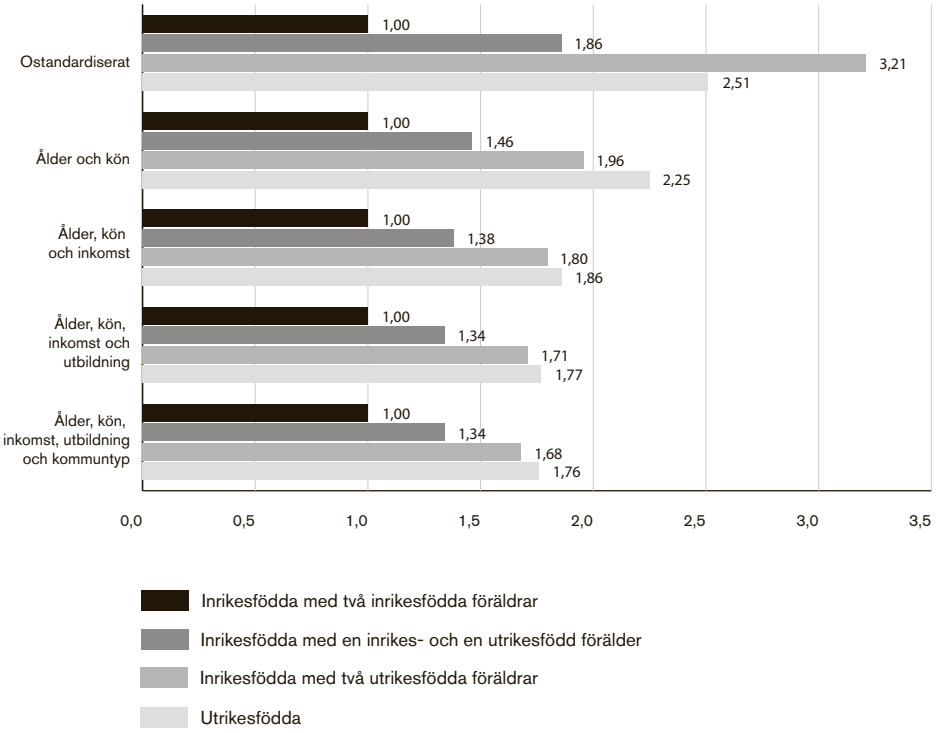

Det kan noteras att det endast är marginella skillnader i andelen misstänkta för brott beroende på om bakgrundsvariabeln kommuntyp ingår i standardiseringen eller inte, när hänsyn tas till inverkan från de övriga faktorerna.

Skattad andel misstänkta bland utrikesfödda i olika regioner efter standardisering

Standardisering med avseende på bakgrundsfaktorer har även gjorts för utrikesfödda indelat efter födelseregioner. Genom standardiseringen har de olika grupperna födda i olika regioner fått samma ålders- och könsfördelning, samt samma andel med låg disponibel inkomst och låg utbildningsnivå som gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. Andelen misstänkta bland utrikesfödda uppdelat på födelseregioner, samt den skattade andelen misstänkta när hänsyn tas till skillnader i ålder, kön, disponibel inkomst och utbildningsnivå i förhållande till inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar visas i figur 8 (se även tabell B7 i tabellbilaga 1).

Figur 8. Andel misstänkta för brott (2015–2018) bland utrikesfödda uppdelat efter födelseregioner. Personer 15 år och äldre folkbokförda den 31 december 2014. Ostandardiserade resultat samt efter standardisering med avseende på bakgrundsfaktorerna ålder och kön, samt efter standardisering med avseende på ålder, kön, disponibel inkomst och utbildning. Procent.

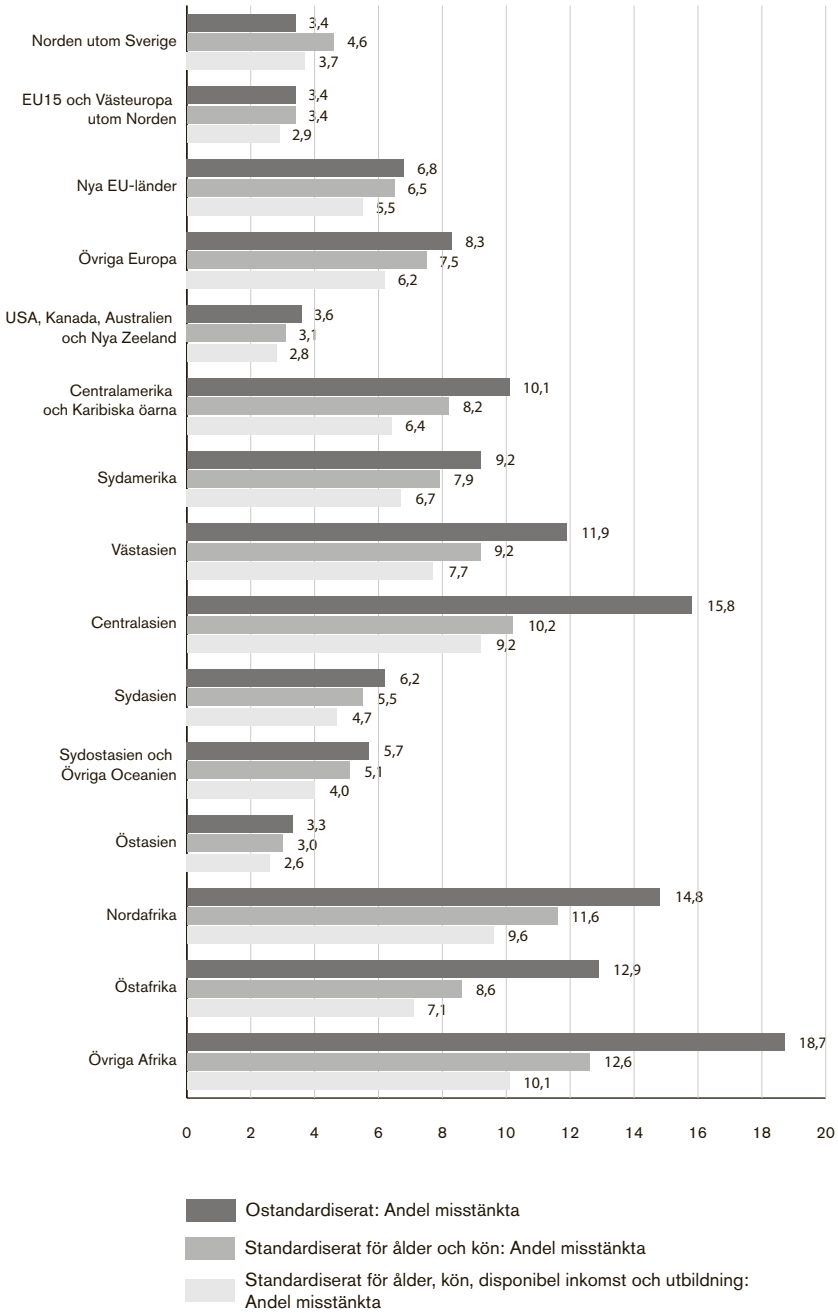

För vissa av grupperna (födda i Norden utom Sverige, EU15 och Västeuropa utom Norden, USA, Kanada, Australien och Nya Zeeland samt gruppen födda i Östasien) är det relativt små andelar misstänkta såväl ostandardiserat som efter standardisering. Förändringarna i procentenheter misstänkta efter standardisering är förhållandevis ringa. Detta kan i viss utsträckning hänga samman med att dessa grupper, ifråga om de aktuella bakgrundsfaktorerna, inte skiljer sig påtagligt från gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar.

Andelen misstänkta reduceras däremot relativt påtagligt efter standardiseringen bland grupperna födda i Övriga Afrika, Östafrika, Centralasien, Centralamerika och Karibiska öarna, Västasien samt Nordafrika. Nedgångar i varierande grad syns även för grupperna födda i Sydostasien och Övriga Oceanien, Sydamerika, Övriga Europa, Sydasien, liksom för övriga grupper, förutom vad gäller gruppen Norden utom Sverige, för vilken andelen misstänkta istället ökar en aning efter standardiseringen.

Sålunda varierar andelen misstänkta mellan cirka 3 och 19 procent beroende på födelseregion. Standardisering för ålder, kön, disponibel inkomst och utbildningsnivå medför att andelen misstänkta i de olika grupperna reduceras i olika utsträckning och att skillnaderna mellan grupperna i andel misstänkta minskar. Efter standardiseringen varierar andelen misstänkta i de olika grupperna mellan cirka 3 och 10 procent.

Jämförelse med resultat i tidigare Brå-rapport

Har det skett några förändringar sedan den förra Brå-studien på området genomfördes? En jämförelse av resultat med Brå (2005) gällande misstänkta för brott bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund visas i tabell 2. Analysen är avgränsad till personer som var i åldern 15–51 år vid uppföljningsperiodens start, eftersom det var den åldersindelning som användes i den förra rapporten. I den förra studien var uppföljningsperioden fem år, medan den är fyra i denna. Det innebär att om andelen misstänkta i en grupp är större i föreliggande undersökning än i den förra, så går det med säkerhet att fastslå att denna andel hade varit större även om uppföljningsperioden varit densamma. Är andelen mindre går det däremot inte med säkerhet att avgöra att andelen minskat över tid.

Tabell 2. Jämförelse med Brå-rapport 2005:17. Procent misstänkta för brott totalt i olika grupper bland personer i åldern 15–51 år vid uppföljningsperiodens start. I tabellen anges även överrisken att misstänkas i förhållande till inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar.

	Brå 2005:17: Procent misstänkta 1997–2001 (ålder 15–51 år) (N=4 397 192)	Denna undersökning: Procent misstänkta 2015–2018 (ålder 15–51 år) (N=4 655 810)
Inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar	5,0	4,6
Inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder	7,1	7,2
Inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar	10,2	11,2
Utrikesfödda	12,4	10,3
Totalt	**6,3**	**6,4**
Överrisk		
Inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder	1,4	1,6
Inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar	2,0	2,4
Utrikesfödda	2,5	2,2

Trots att uppföljningsperioden är ett år kortare i föreliggande undersökning, är resultaten överlag likartade. Det kan vidare konstateras att andelen misstänkta i aktuella åldrar bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar är en aning större i föreliggande undersökning än i den förra (11,2 jämfört med 10,2 procent). Det innebär att andelen misstänkta ökat något i denna grupp sedan den förra studien, som avsåg perioden 1997–2001. Överrisken att misstänkas, i denna grupp i förhållande till inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, är även något större i föreliggande undersökning (2,4 jämfört med 2,0).

I den förra rapporten ställdes frågan om de observerade överriskerna är stora, och det gjordes jämförelser med vissa andra faktorer. Överrisken att misstänkas för brott för personer vars familj erhållit socialbidrag i förhållande till personer vars familj inte erhållit socialbidrag var 6,1. I föreliggande undersökning är motsvarande överrisk för personer vars familj erhållit socialbidrag likaledes 6,1 (i hela

materialet med samtliga åldrar).[20] I den förra rapporten var överrisken att misstänkas 5,7 för personer med endast förgymnasial utbildning, i förhållande till personer med eftergymnasial utbildning på tre år eller mer. Motsvarande överrisk i denna undersökning är 4,1. Överriskerna att misstänkas gällande dessa faktorer är således större än de som redovisas i tabellen ovan, och det gör det möjligt att sätta siffrorna i perspektiv. Det kan också nämnas att mäns överrisk att misstänkas, i förhållande till kvinnor, var 3,5 i den förra studien och 3,2 i denna.

När det gäller andelen misstänkta bland utrikesfödda i olika regioner liknar resultaten i stort också resultaten i den tidigare Brå-rapporten (Brå 2005, s. 63). Även i den studien var andelen misstänkta personer födda i Östasien förhållandevis liten (5,2 %), liksom bland födda i USA, Kanada, Australien och Nya Zeeland, medan andelen misstänkta bland personer födda i regionen Övriga Afrika var jämförelsevis stor (26,3 %). Siffrorna för födda i regionerna Nordafrika, Västasien, Sydamerika och Övriga Europa var även relativt stora jämfört med bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. Trots vissa skillnader i studiernas upplägg är det stora likheter i resultaten.

Andel misstänkta för olika typer av brott

Hur skiljer sig andelarna misstänkta mellan grupperna när olika typer av brott studeras? I detta avsnitt beskrivs andelen misstänkta för olika typer av brott bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund. Andelen misstänkta redovisas i promille (det vill säga per 1 000 personer i gruppen) för åtta olika brottstyper (figur 9).[21]

För de flesta av grupperna med inrikes eller utrikes bakgrund finns det likheter gällande vilka brottstyper som det är relativt vanligt respektive ovanligt att misstänkas för inom respektive grupp, men det är tydliga skillnader i andelen misstänkta. I samtliga grupper förutom bland utrikesfödda är det vanligast att misstänkas för narkotikabrott och näst vanligast att misstänkas för brott mot liv och hälsa (BrB kap. 3, varav misshandel är vanligast). I gruppen utrikesfödda är det istället brott mot liv och hälsa och brott mot frihet och frid (BrB kap. 4, däribland olaga hot) som störst andelar av personerna misstänks för. Jämförelsevis små andelar inom de olika grupperna misstänks för sexualbrott (BrB kap. 6) och skadegörelsebrott (BrB kap. 12).

20 Uppgiften gäller om familjen erhållit försörjningsstöd (vilket tidigare kallades socialbidrag) vid något tillfälle 2014.

21 För en redovisning av andel misstänkta för övriga brottstyper samt olika enskilda brott, se bilaga 1 (tabell B15).

Figur 9. Antal personer per 1 000 (promille) i olika grupper i åldern 15 år och äldre, folkbokförda den 31 december 2014, som misstänktes för olika typer av brott begånget vid något tillfälle 2015–2018.

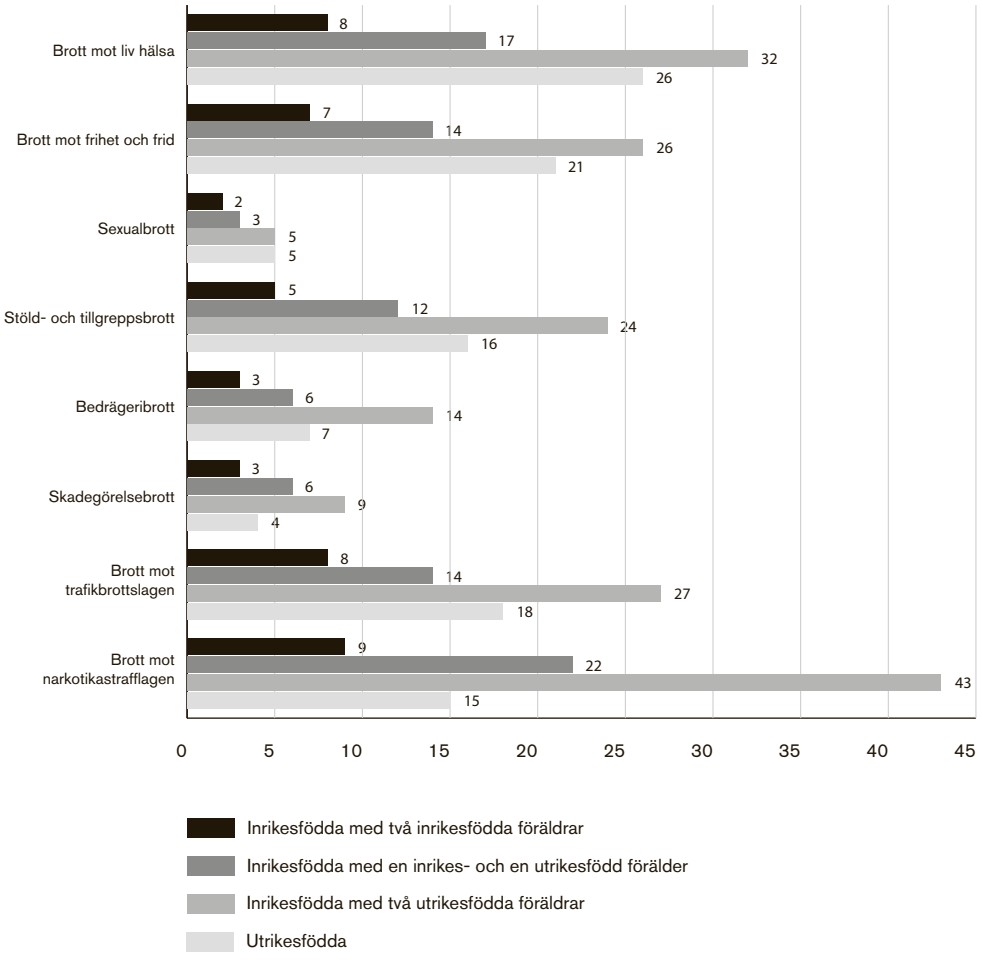

Gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar ligger genomgående lägst vad gäller andelen misstänkta för de olika brottstyperna, Störst andel misstänkta i denna grupp återfinns för narkotikabrott (9 promille). Därefter följer brott mot liv hälsa (8 promille), brott mot trafikbrottslagen (8 promille), brott mot frihet och frid (7 promille), stöld- och tillgreppsbrott (5 promille), skadegörelsebrott (3 promille), bedrägeribrott (3 promille) samt till sist sexualbrott (2 promille).

Rangordningen av de aktuella brottstyperna, när de sorteras efter hur stor andel som misstänks, är nästan densamma för gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar som för gruppen

inrikesfödda med en utrikesfödd förälder, men andelen misstänkta för respektive brottstyp är större i den sistnämnda gruppen. I denna misstänktes störst andel för narkotikabrott (22 promille), följt av brott mot liv och hälsa (17 promille), brott mot frihet och frid (14 promille), brott mot trafikbrottslagen (14 promille), stöld- och tillgreppsbrott (12 promille), bedrägeribrott (6 promille), skadegörelsebrott (6 promille) samt sexualbrott (3 promille).

Andelen misstänkta personer är nästan genomgående störst i gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. I denna grupp misstänktes störst andel för narkotikabrott (43 promille). Sedan följer brott mot liv och hälsa (32 promille), brott mot trafikbrottslagen (27 promille), brott mot frihet och frid (26 promille), stöld- och tillgreppsbrott (24 promille), bedrägeribrott (14 promille) samt skadegörelsebrott (9 promille). När det gäller sexualbrott är andelen misstänkta densamma för inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar som för utrikesfödda. Andelen ligger på cirka fem promille, det vill säga fem personer per 1 000 i respektive grupp.

Bland utrikesfödda är det störst andel misstänkta för brott mot liv hälsa (26 promille), följt av brott mot frihet och frid (21 promille), brott mot trafikbrottslagen (18 promille), stöld- och tillgreppsbrott (16 promille), brott mot narkotikastrafflagen (15 promille), bedrägeribrott (7 promille), sexualbrott (5 promille) samt skadegörelsebrott (4 promille).

Andelen misstänkta för andra brottstyper än de som redovisats ovan återfinns i tabell B15 tabellbilaga 1, liksom en tabell med olika gruppers överrisker att misstänkas i förhållande till inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar (tabell B20). Resultaten går nästan genomgående i den riktning som hittills beskrivits.

Överrisker att misstänkas för olika brottstyper

Överrisker att misstänkas för de olika brottstyperna i förhållande till inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar återfinns såväl för grupperna inrikesfödda med en respektive två utrikesfödda föräldrar som för utrikesfödda. Figur 10 a redovisar de ostandardiserade överriskerna, figur 10 b efter standardisering med avseende på ålders- och könsfördelning, och figur 10 c överriskerna efter standardisering med avseende på ålder, kön, disponibel inkomst, utbildning och kommuntyp (tabell B20, B21 och B22 i tabellbilaga 1).

Figur 10 a, b och c. Överrisker att misstänkas för olika typer av brott (2015–2018), för olika grupper i förhållande till inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar (som är referensgrupp). Personer 15 år och äldre folkbokförda den 31 december 2014. Ostandardiserade resultat (figur a) respektive efter standardisering med avseende på ålder och kön (figur b), samt ålder, kön, disponibel inkomst, utbildning och kommuntyp (figur c).

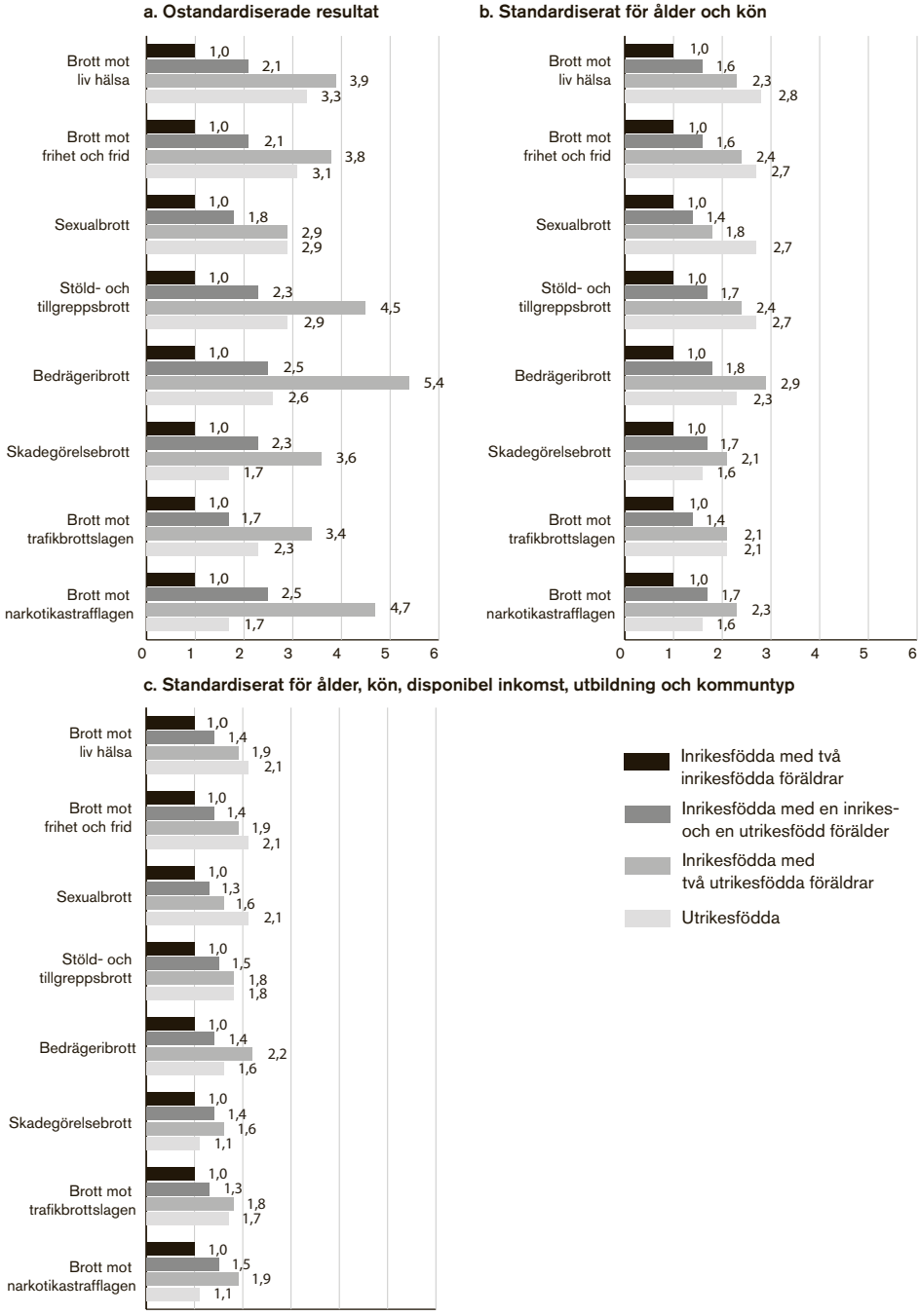

Överriskerna för gruppen inrikesfödda med en utrikesfödd förälder varierar beroende på brottstyp (från 1,7 för brott mot trafikbrottslagen till 2,5 för narkotikabrott). För gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda är överriskerna att misstänkas för dessa brottstyper större (och varierar mellan 2,9 för sexualbrott och 5,4 för bedrägeribrott). Överrisken för gruppen utrikesfödda att misstänkas för dessa brottstyper är i jämförelse med den förra gruppen mindre (och varierar mellan 1,7 för narkotikabrott och 3,3 för brott mot liv och hälsa).

Största överrisken när det gäller dessa brottstyper gäller överrisken för gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar att misstänkas för bedrägeribrott (5,4). Därefter följer överriskerna för samma grupp att misstänkas för narkotikabrott (4,7) samt för stöldbrott (4,5).

Skillnader mellan de olika grupperna, i överrisker att misstänkas för de olika typerna av brott, minskar påtagligt när man tar hänsyn till skillnader i ålders- och könsfördelning mellan grupperna (figur 10 b). Skillnaderna minskar ytterligare vid standardisering för ålder, kön, disponibel inkomst, utbildning och kommuntyp, men de försvinner inte helt (figur 10 c).

Misstänkta för brott mot liv och hälsa respektive stöldbrott, uppdelat efter födelseregioner

Två stora brottskategorier är brott mot liv och hälsa (BrB kapitel 3, som gäller olika våldsbrott, däribland misshandel), respektive stöld- och tillgreppsbrott (BrB kapitel 8). I figur 11 visas andelen misstänkta för brott mot liv och hälsa samt stöldbrott i promille, bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, indelat efter moderns födelseregion, respektive bland utrikesfödda, indelat efter deras egen födelseregion.

Figur 11 a och b. Antal misstänkta per 1 000 (promille) för brott mot liv och hälsa (BrB kap. 3) respektive stöld- och tillgreppsbrott (BrB kap. 8) (2015–2018) bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, indelat efter moderns födelseregion (figur a), samt bland utrikesfödda indelat efter födelseregion (figur b). Personer 15 år och äldre folkbokförda den 31 december 2014.

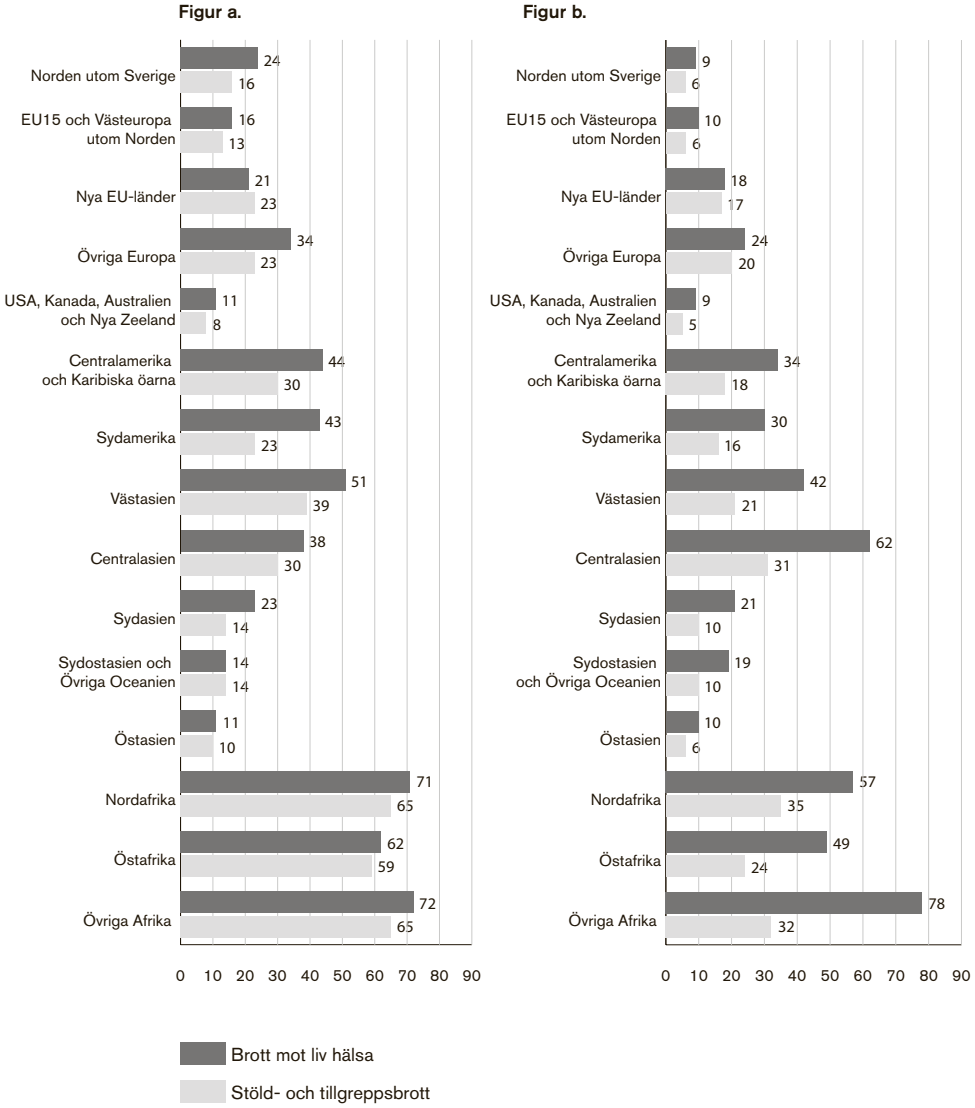

Bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar har de vars moders födelseregion är Östasien eller USA, Kanada, Australien och Nya Zeeland relativt små andelar misstänkta för brott mot liv och hälsa respektive stöldbrott. Andelen misstänkta är störst bland dem

vars moders födelseregion är någon av de afrikanska regionerna eller Västasien. Även bland utrikesfödda i dessa regioner, eller i Centralasien, är andelen misstänkta för dessa brottstyper jämförelsevis stor, medan andelen misstänkta är relativt liten bland personer födda i Norden utom Sverige, USA, Kanada, Australien och Nya Zeeland, Östasien samt EU15 och Västeuropa utom Norden.

Misstänkta för dödligt våld, våldtäkt, bostadsinbrott respektive rån

Det finns många slags brott som innebär grova kränkningar av den personliga integriteten hos de brottsutsatta personerna. Nedan visas resultat angående fyra förhållandevis ovanliga men allvarliga sådana brott. Det gäller andelen misstänkta i promille bland olika grupper med inrikes respektive utrikes bakgrund som misstänkts för dödligt våld (inklusive försök)[22], våldtäkt, inbrott i bostad respektive rån (figur 12 och tabell B15 i tabellbilaga 1).[23]

Figur 12. Antal personer per 1 000 (promille) i olika grupper i åldern 15 år och äldre, folkbokförda sista december 2014, som misstänktes för dödligt våld (inklusive försök), våldtäkt, inbrottsstöld i bostad respektive rån som begåtts vid något tillfälle under perioden 2015–2018.

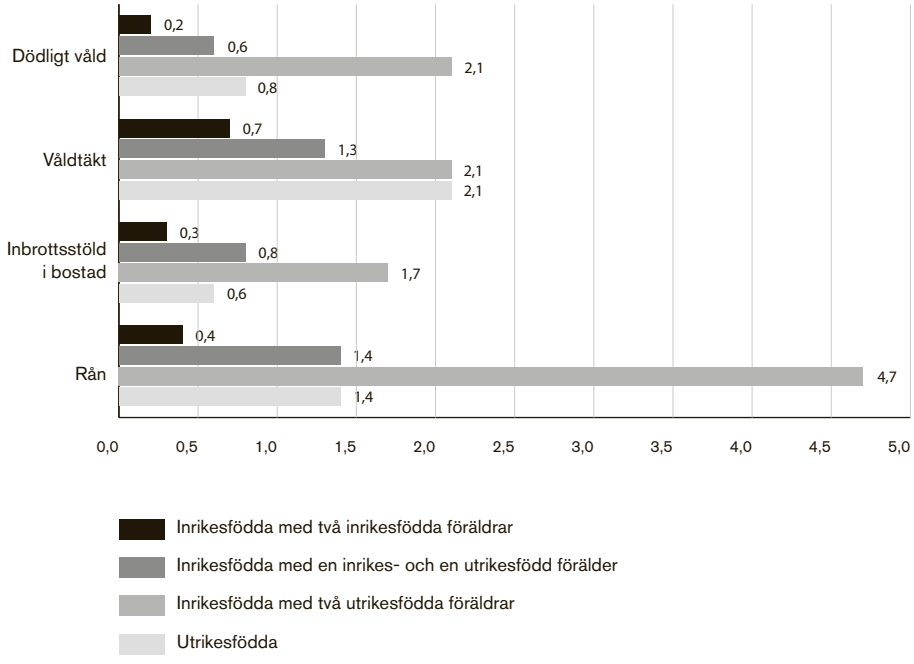

22 I kategorin dödligt våld ingår mord, dråp och misshandel med dödlig utgång.

23 Samtliga enskilda brott och brottskategorier inkluderar som tidigare nämnts försök, förberedelse och stämpling till brott.

Andelen misstänkta är även i fråga om dessa brott genomgående minst i gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. Störst andel misstänkta för dödligt våld, bostadsinbrott och rån finns i gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. De övriga två grupperna placerar sig däremellan. När det gäller våldtäkt är andelen misstänkta densamma i grupperna utrikesfödda och inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar (2,1 promille). Inom grupperna inrikesfödda med en utrikesfödd förälder, och i synnerhet bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, är det rån som störst andel personer misstänktes för, av dessa brott (4,7 promille).

Överrisker att misstänkas för dödligt våld, våldtäkt, bostadsinbrott och rån

Inrikesfödda med en respektive två utrikesfödda föräldrar har, liksom utrikesfödda, överrisker att misstänkas för dödligt våld, våldtäkt, bostadsinbrott samt rån, i förhållande till gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. Men det finns variationer mellan grupperna i hur stora dessa överrisker är (figur 13 a nedan och tabell B20 i tabellbilaga 1).

I gruppen inrikesfödda med en utrikes- och en inrikesfödd förälder varierar överrisken beroende på brottstyp, från 2,0 för våldtäkt till 3,3 för rån. Inom gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar är skillnaderna större. Överrisken att misstänkas för våldtäkt är 3,2, medan det är mycket kraftiga överrisker att misstänkas för rån och dödligt våld (överrisker på 11,5 respektive 11,2). Bland utrikesfödda är överrisken gällande de aktuella brotten minst för bostadsinbrott (1,7) och störst för dödligt våld (4,0).

Figur 13 a, b och c. Överrisker att misstänkas för dödligt våld (inklusive försök), våldtäkt, bostadsinbrott respektive rån (2015–2018) för olika grupper i förhållande till inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar (som är referensgrupp). Ostandardiserade resultat (figur a) respektive efter standardisering med avseende på ålder och kön (figur b) samt ålder, kön, disponibel inkomst, utbildning och kommuntyp (figur c). Personer 15 år och äldre folkbokförda den 31 december 2014.

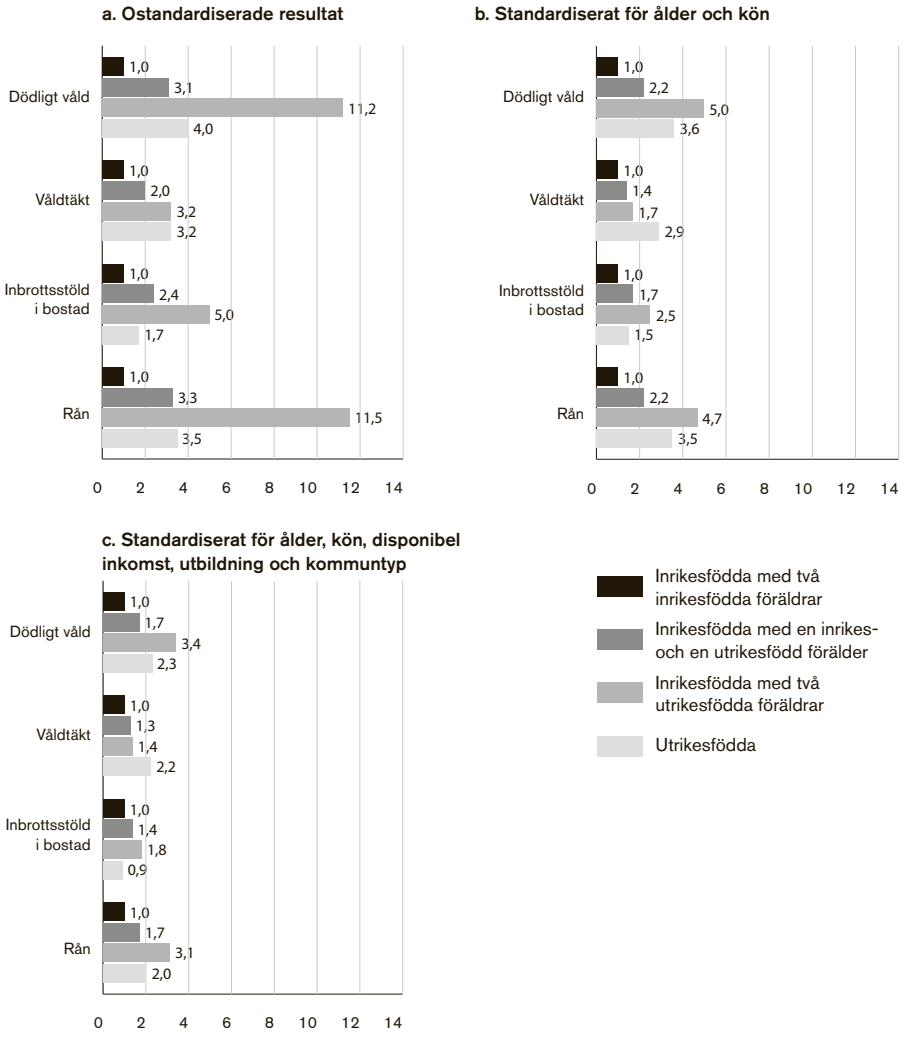

Överriskerna att misstänkas för dessa brott minskar markant vid beaktande av skillnader vad gäller ålder och kön, och något ytterligare när även skillnader i disponibel inkomst, utbildning och kommuntyp mellan grupperna tas i beaktande (figur 13 c ovan, samt tabell B16 och B19 i tabellbilaga 1). Exempelvis minskar överrisken för inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar från cirka 11 till 3 när det gäller dödligt våld och rån. Men en del av skillnaderna mellan grupperna kvarstår när det gäller de aktuella brotten.

I tabell B13 i tabellbilaga 1 visas gruppernas andel bland personer misstänkta för dödligt våld, våldtäkt, bostadsinbrott och rån, liksom för andra typer av brott.

Andel misstänkta för andra brott

Hur ser det ut när det gäller andra slags brott? Andelen misstänkta för ett urval av andra brott bland personer med olika bakgrund visas i figur 14 (och tabell B15 i tabellbilaga 1). Totalt samt bland samtliga grupper är misshandel, olaga hot och stöld i butik de av de aktuella brotten som störst andel av personerna misstänks för. Grov kvinnofridskränkning och tillgrepp av bil är det totalt sett jämförelsevis få som misstänks för, vilket även gäller för de olika grupperna. Bland inrikesfödda med en respektive två utrikesfödda föräldrar är det dock något ovanligare att misstänkas för sexuellt ofredande än för biltillgrepp.

Andelen misstänkta är genomgående minst i gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar och störst bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, förutom när det gäller grov kvinnofridskränkning, där andelen ligger på cirka en promille bland såväl utrikesfödda som inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. Andelen misstänkta för misshandel, olaga hot, stöld i butik och ofredande är större bland utrikesfödda än bland inrikesfödda med en utrikesfödd förälder. För övriga brott varierar det vilken av dessa två grupper som har störst andel misstänkta.

Figur 14. Antalet personer per 1 000 (promille) i olika grupper folkbokförda sista december 2014 som misstänktes för olika typer av brott som begåtts vid något tillfälle under perioden 2015–2018.

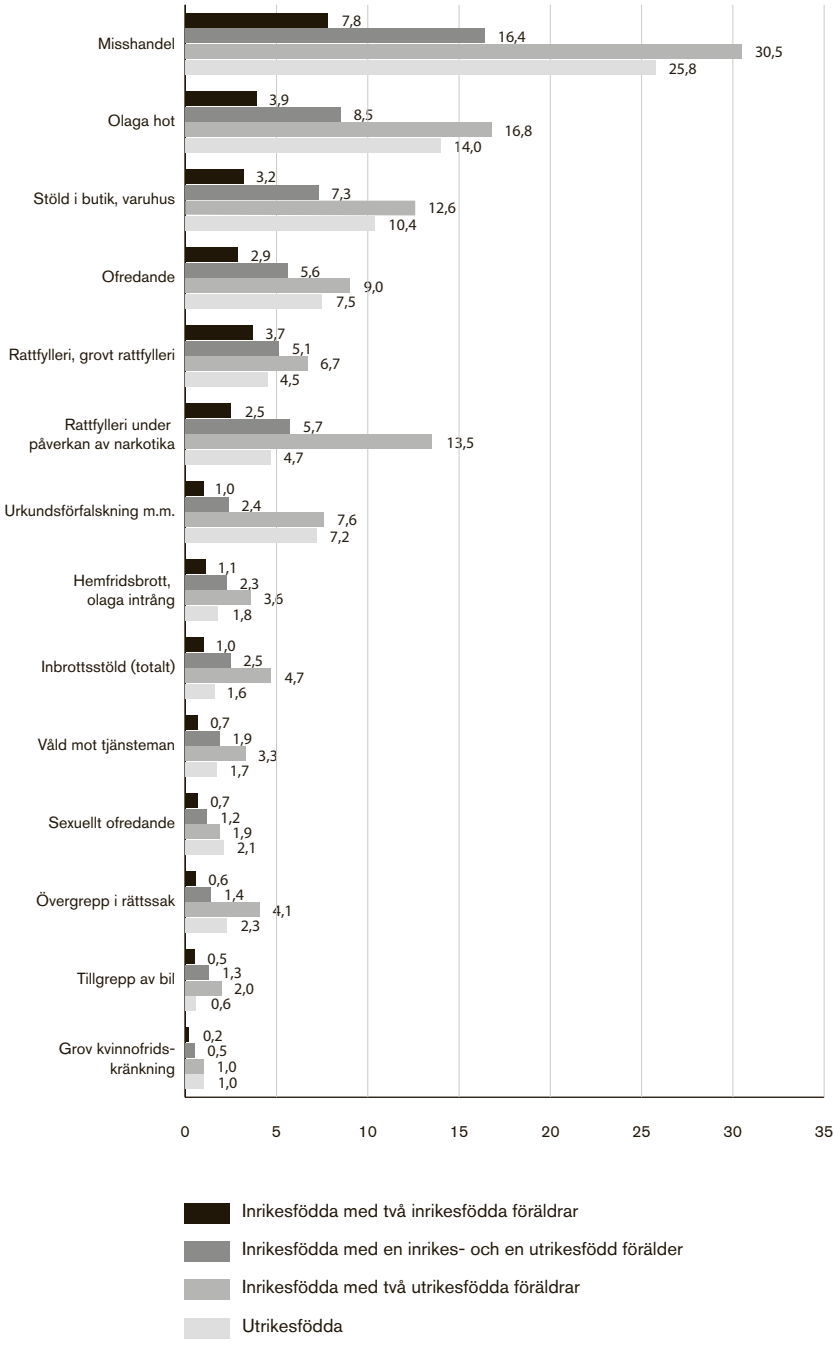

I förhållande till inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar har gruppen inrikesfödda med en utrikesfödd förälder störst överrisk att misstänkas för våld mot tjänsteman (2,6), övergrepp i rättssak (2,6) och biltillgrepp (2,5), när det gäller de aktuella brotten i figur 14 (tabell B20 i tabellbilaga 1)[24]. Motsvarande uppgifter för gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar är urkundsförfalskning (7,6), övergrepp i rättssak (7,5) samt rattfylleri under påverkan av narkotika (5,3). Inom bägge dessa grupper är överriskerna jämförelsevis minst när det gäller rattfylleri (1,4 respektive 1,8) och näst minst för sexuellt ofredande (1,6 respektive 2,6). De av dessa brott som gruppen utrikesfödda har störst överrisk att misstänkas för är urkundsförfalskning (7,2), grov kvinnofridskränkning (4,3) och övergrepp i rättssak (4,2). Brottet med minst överrisk är även för denna grupp grovt rattfylleri (1,2), och därefter följer tillgrepp av bil.

Precis som för de flesta brottstyper, minskar överriskerna att misstänkas för dessa brott när man genom standardisering tar hänsyn till skillnader i ålders- och könsfördelning samt disponibel inkomst, utbildning och kommuntyp (tabell B20–B22 i tabellbilaga 1).

Brottsmisstankar per misstänkt person

Hur många brott misstänktes de misstänkta personerna i de olika grupperna med inrikes eller utrikes bakgrund för, i genomsnitt? Redovisningen ovan gäller hur andelen misstänkta för brott som begåtts vid minst ett tillfälle under uppföljningsperioden ser ut i olika grupper. Men en person kan givetvis begå och misstänkas för brott vid ett flertal tillfällen, vilket innebär att personen får fler än en brottsmisstanke riktade mot sig.

Det genomsnittliga antalet brottsmisstankar per misstänkt person i denna delstudie – vilken som nämnts gäller folkbokförda den sista december 2014 och en uppföljningsperiod på fyra år – är störst i gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar (6,0), näst störst bland inrikesfödda med en utrikesfödd förälder (5,3) och minst i gruppen utrikesfödda (3,9). Motsvarande uppgift för inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar är 4,3 misstankar per misstänkt person. Totalt är det genomsnittliga antalet brottsmisstankar per misstänkt person 4,4.

Tidigare undersökningar tyder på att det är en mindre grupp personer som svarar för hälften av brotten. Så är även fallet här (det vill säga i den population av folkbokförda som studeras i denna delstudie). Av det totala antalet brottsmisstankar avser hälften en liten grupp personer med stor brottsbelastning. Gruppen utgör endast 0,3

24 Överriskerna är beräknade utifrån andelen misstänkta i promille, angivet med två decimaler.

procent av samtliga personer och 7 procent av de misstänkta. Inom denna högbelastade grupp tillhör en klar majoritet av personerna hushåll med låg disponibel inkomst (64 procent), och de flesta har högst grundskoleutbildning (59 procent). Andelen under 20 år är 19 procent, och 81 procent är minst 20 år. Även om inslaget av yngre är något större än bland misstänkta personer totalt (bland vilka 15 procent är yngre än 20 år), tyder detta på att det i betydande utsträckning rör sig om vuxna personer som är inne i en mer varaktigt bestående kriminalitet, vilken kan antas ofta vara kopplad till missbruk. Övervikten av män är stor (86 procent är män). Ungefär hälften av denna högbelastade grupp utgörs av inrikesfödda personer med två inrikesfödda föräldrar (49 procent). Andelen av den högbelastade gruppen som är inrikesfödda med en utrikes- och en inrikesfödd förälder är 11 procent, 12 procent är inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar och 28 procent är utrikesfödda.

Sammanfattning

I denna delstudie har undersökts hur stor andel av de folkbokförda personerna i åldern 15 år och äldre den sista december 2014, i olika grupper med inrikes respektive utrikes bakgrund, som misstänktes för brott som begåtts vid något tillfälle under en uppföljningsperiod på fyra år (2015–2018).

Resultaten visar följande:

Den totala andelen brottsmisstänkta är minst bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, näst minst bland inrikesfödda med en utrikes- och en inrikesfödd förälder, störst i gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar och näst störst i gruppen utrikesfödda. Det gäller såväl kvinnor som män.

Även när det gäller andelen misstänkta för olika brottstyper är mönstret att andelen är minst i gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. För de flesta av de studerade brottstyperna är andelen störst bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar.

Jämfört med inrikesfödda personer med båda föräldrarna födda i Sverige, är det två och en halv gånger vanligare att utrikesfödda är registrerade som brottsmisstänkta. Motsvarande överrisk för dem som är födda i Sverige med två utrikesfödda föräldrar är drygt 3. Bland dem med en inrikesfödd och en utrikesfödd förälder är risken att misstänkas för brott närmare två gånger så stor som för inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar.

Överrisken att registreras som misstänkt skiljer sig åt mellan olika typer av brott. Även här finns dock de största överriskerna för gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar.

Det är förhållandevis stor variation i överrisker såväl mellan personer födda i olika regioner som bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, för vilka överrisken varierar beroende på föräldrarnas födelseregion.

Storleken på överriskerna minskar när man genom standardisering tar hänsyn till skillnader i ålders- och könsfördelning, disponibel inkomst och utbildningsnivå, mellan de undersökta grupperna med inrikes respektive utrikes bakgrund. Framförallt påverkas överrisken av skillnader i åldersfördelning mellan grupperna. De övergripande resultaten är att skillnaderna mellan grupperna generellt sett reduceras i väsentlig grad, men också att en del av skillnaderna kvarstår även när dessa faktorer tas i beaktande.

Delstudie 2. Utveckling av andel misstänkta för brott i olika grupper 2007–2018

I detta kapitel behandlas den årsvisa utvecklingen av andelen misstänkta personer i olika grupper med utrikes respektive inrikes bakgrund, under perioden 2007–2018. Som beskrivits i metodkapitlet gäller det andelen personer, av den folkbokförda befolkningen i åldern 15 år och äldre, som blivit minst skäligen misstänkta under respektive år. Delstudien avser personer som var folkbokförda i Sverige både vid ingången och utgången av respektive år.

Framställningen fokuserar i första hand på utvecklingen av andelen personer misstänkta för brott totalt och för olika typer av brott. Före redovisningen av hur andelen misstänkta personer utvecklats, ges inledningsvis en bakgrundsbeskrivning av utvecklingen av antalet personer i olika grupper med utrikes respektive inrikes bakgrund som ingår i delstudien. Sedan följer en beskrivning av utvecklingen av antal och andel brottsmisstänkta i olika grupper. Ett avsnitt behandlar utvecklingen av olika gruppers överrepresentation respektive överrisker att misstänkas för brott. Därefter görs en jämförelse av andelen brottsmisstänkta personer 2007 respektive 2018, indelat efter födelseregioner. Därpå beskrivs utvecklingen av andelen misstänkta i fråga om åtta övergripande brottskategorier, och sedan andelen misstänkta för dödligt våld, våldtäkt, bostadsinbrott samt misshandel. Tabeller med andel misstänkta för andra brott de olika åren ges i tabellbilaga 2 (tabeller C102–C113).[25]

Utrikesfödda har ökat i befolkningen

Under perioden har det har skett en successiv ökning av den del av befolkningen som ingår i delstudien, från totalt cirka 7 440 000

25 Tabeller över utvecklingen av antalet misstänkta personer återfinns i bilaga 2. I bilagan redovisas också tabeller över den skattade andelen misstänkta i olika grupper efter standardisering med avseende på ålders- och könsfördelning.

personer 2007 till 8 200 000 personer 2018 (figur 15 och tabell C2 i tabellbilaga 2). Ökningen beror främst på att gruppen utrikesfödda ökat (från cirka 1 070 000 till 1 680 000 personer). Även grupperna inrikesfödda med en respektive två utrikesfödda föräldrar har ökat i antal (från cirka 425 000 till 524 000 personer, respektive från 182 000 till 290 000 personer). Inrikesfödda personer med två inrikesfödda föräldrar har däremot minskat något antalsmässigt (från 5 760 000 till 5 710 000 personer).

Figur 15. Antal personer i delstudie 2 totalt och i olika grupper, 2007–2018. Personer 15 år och äldre folkbokförda både vid ingången och utgången av respektive år.

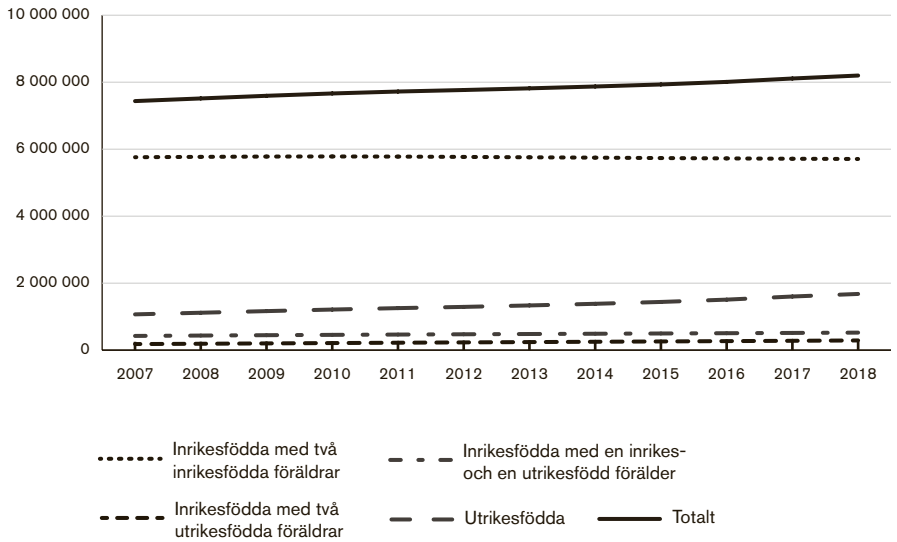

Utveckling av antal och andel brottsmisstänkta totalt 2007–2018

Sett över perioden som helhet har det skett en svag ökning av antalet misstänkta (figur 16 a). Det totala antalet brottsmisstänkta var cirka 161 000 personer vid periodens början, och 169 000 vid slutet. Det är väl känt från Brås statistik över misstänkta personer att antalet misstänkta ökade under 00-talet och nådde sin topp åren 2009 och 2010, för att sedan minska fram till 2013, varpå en period med en ganska oförändrad nivå följde. Från 2016 inleddes återigen en ökning.

När det gäller totala *andelen* brottsmisstänkta har det inte skett en ökning utan istället har andelen minskat en aning sett till hela perioden. År 2007 var andelen misstänkta 2,16 procent, och 2018 var den 2,07 procent (figur 16 b).

Figur 16 a och b. Antal och andel (procent) brottsmisstänkta i olika grupper samt totalt 2007–2018. Personer 15 år och äldre folkbokförda både vid ingången och utgången av respektive år.

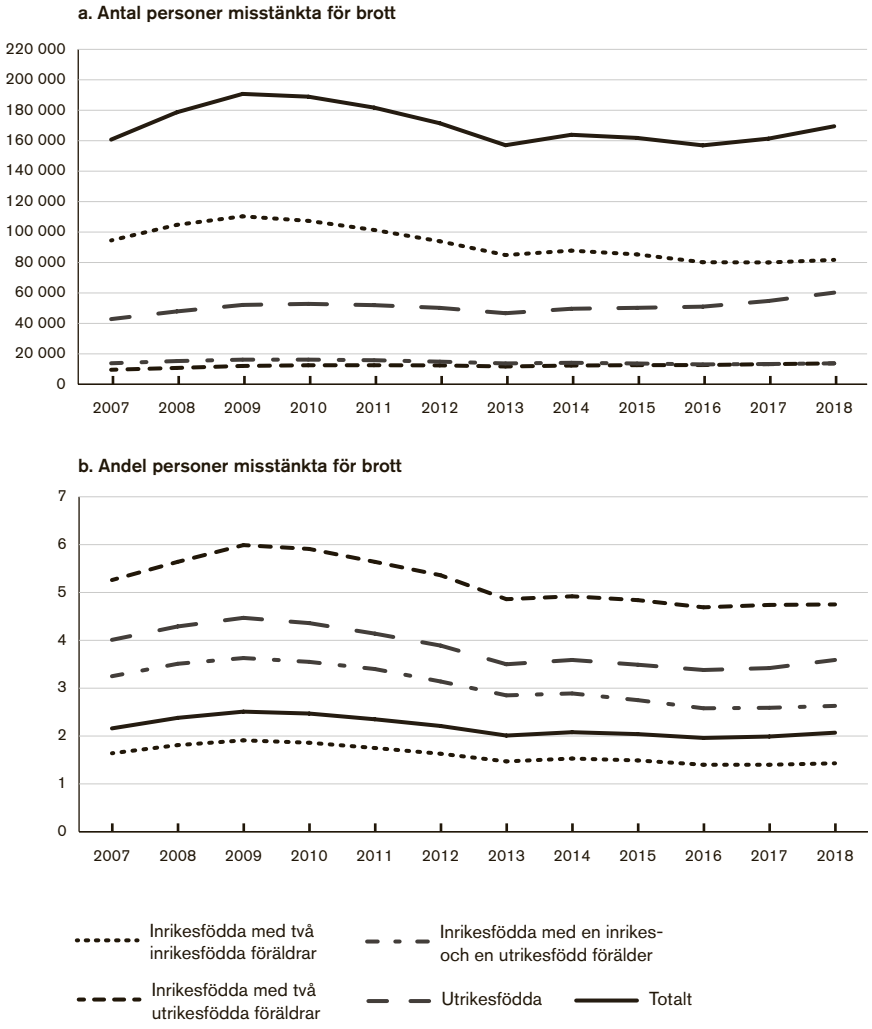

Bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar har antalet brottsmisstänkta minskat (från 94 500 till 81 700), men det har också skett en minskning i andelen brottsmisstänkta (från 1,6 till 1,4 procent). I gruppen inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder är antalet misstänkta mer konstant (13 800 personer såväl i början som i slutet av perioden) medan andelen misstänkta minskat (från 3,3 till 2,6 procent). Inom gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar syns en ökning av antalet misstänkta (från 9 600 till 13 800 personer). Däremot har andelen misstänkta i gruppen minskat (från 5,3 till 4,7 procent). Utrikesfödda personer

misstänkta för brott har ökat i antal under perioden (från 42 800 till 60 200) och har därmed närmat sig kurvan för antalet misstänkta bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. Ökningarna har skett i början och slutet av perioden. Andelen brottsmisstänkta bland de utrikesfödda har emellertid minskat över perioden som helhet (från 4,0 till 3,6 procent), med en ökande tendens mot slutet. För övriga grupper ligger andelen misstänkta relativt konstant under senare år. För samtliga grupper var andelen misstänkta som störst kring år 2009.

När det gäller antalet misstänkta personer utgörs den största gruppen genomgående under den studerade perioden av inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, följt av utrikesfödda. Bland de inrikesfödda med en respektive två utrikesfödda är antalet misstänkta mindre, och de båda grupperna ligger på samma nivå mot slutet av perioden.

När det gäller *andelen* misstänkta i de olika grupperna är mönstret annorlunda. Andelen är klart störst i gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, följt av utrikesfödda samt inrikesfödda med en utrikesfödd förälder. Inom gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar är andelen misstänkta genomgående minst.

Procentuellt sett har antalet misstänkta personer ökat under perioden bland utrikesfödda (med 41 procent) och bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar (med 44 procent). Men dessa ökningar är mindre än den procentuella ökningen av det *totala antalet* personer i den studerade folkbokförda folkningen (15 år och äldre) i dessa grupper (57 respektive 59 procent), vilket bidragit till att andelen misstänkta inte ökat.

Sammanfattningsvis har det, över perioden som helhet, skett en minskning av andelen brottsmisstänkta inom samtliga grupper. Andelen misstänkta kulminerade 2009, vilket även det gäller för samtliga grupper. Vad gäller antalet brottsmisstänkta har det minskat inom gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, medan det ökat inom grupperna utrikesfödda samt inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar.

Andel misstänkta män respektive kvinnor

Hur har utvecklingen av andelen brottsmisstänkta män respektive kvinnor i olika grupper sett ut över perioden? Andelen brottsmisstänkta män har minskat inom samtliga grupper, sett över perioden som helhet. Bland kvinnor har andelen misstänkta varit tämligen konstant i gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, medan den i övriga grupper ökade under de första åren av perioden, för att sedan övergå i en minskning (figur 17).

Figur 17 a och b. Andel misstänkta för brott 2007–2018 bland män respektive kvinnor i olika grupper av befolkningen 15 år och äldre. Personer 15 år och äldre folkbokförda både vid ingången och utgången av respektive år. Procent. (Notera att det är olika skalor på y-axlarna.)

a. Andel misstänkta bland män (procent)

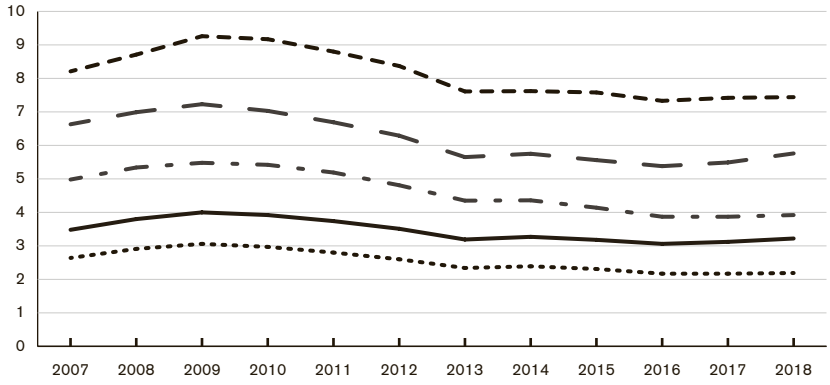

b. Andel misstänkta bland kvinnor (procent)

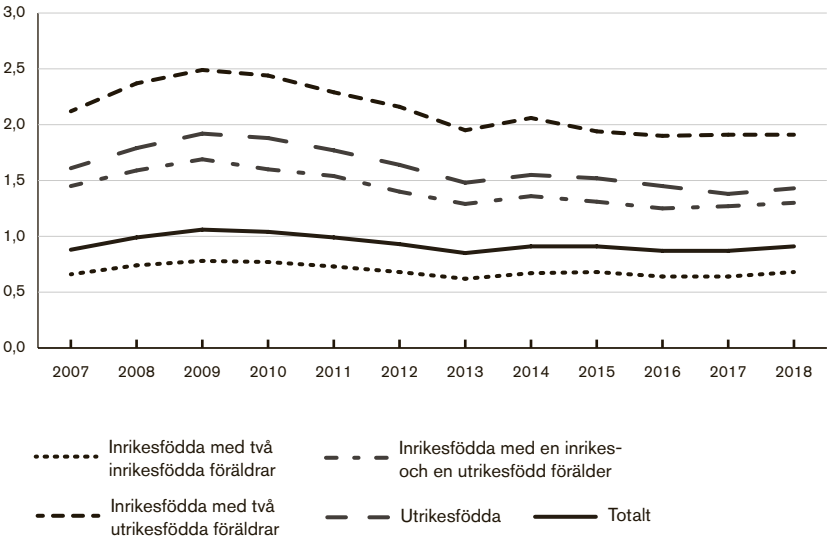

Utveckling av överrepresentation

Hur har de olika gruppernas överrepresentation bland misstänkta, i förhållande till dessa gruppers respektive andelar av totala populationen, utvecklats under perioden? Som nämnts indikerar värden under 1 att gruppen är underrepresenterad och värden över 1 att gruppen är överrepresenterad bland misstänkta.

För samtliga grupper har överrepresentationen haft en svagt vikande tendens (figur 18). Det hänger samman med att andelen misstänkta

inom de olika grupperna, som framgått ovan, överlag minskat. Gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar har över hela perioden varit underrepresenterad (0,8 i början och 0,7 vid slutet av perioden). Inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder har haft en minskande överrepresentation (från 1,5 till 1,3). Den största överrepresentationen har gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, för vilken överrepresentationen hela tiden legat strax under 2,5 (2,4 vid början och 2,3 vid slutet av perioden). Utrikesfödda har haft en relativt konstant överrepresentation under större delen av perioden, men den har totalt sett minskat något (från 1,9 till 1,7).

Figur 18. Utveckling av olika gruppers överrepresentation bland misstänkta personer, i förhållande till gruppernas andel av totala populationen, 2007–2018. Personer 15 år och äldre folkbokförda både vid ingången och utgången av respektive år.

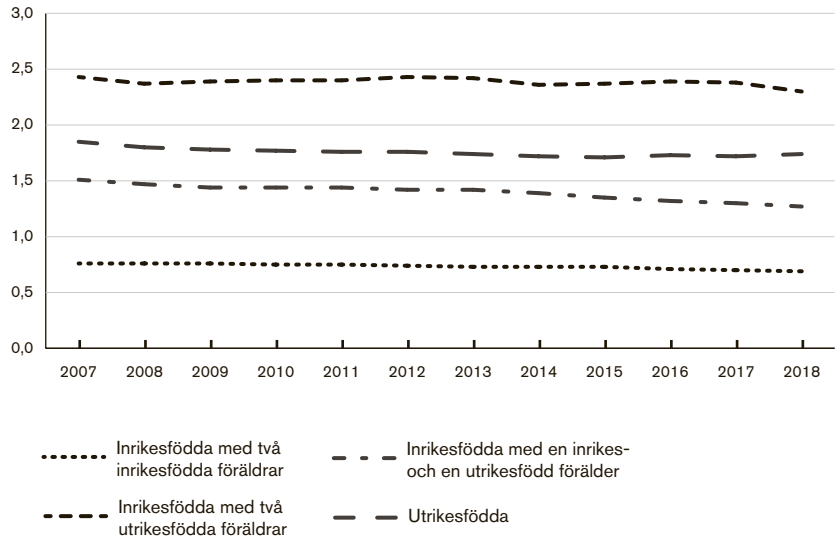

Utveckling av överrisk

Hur har olika gruppers överrisk att misstänkas för brott – i förhållande till referensgruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar – sett ut över tid?[26]

Som framgår av figur 19 a har överriskerna att misstänkas för brott legat tämligen konstanta (se även tabell C8 i tabellbilaga 2). Bland inrikesfödda med en utrikesfödd förälder har överrisken legat strax under två, vilket innebär att andelen brottsmisstänkta är knappt

26 Som nämnts anger överrisken i detta sammanhang hur mycket vanligare det är att misstänkas i förhållande till referensgruppen, vilken har värdet 1,0. Är värdet 1,0 föreligger ingen skillnad i andel misstänkta, är värdet 2,0 betyder det en överrisk att misstänkas på 100 procent.

dubbelt så stor som i gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. Tendensen är svagt vikande (2,0 i början och 1,8 vid slutet av perioden). Överrisken att misstänkas för brott för gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar har däremot ökat något över tid (från 3,2 till 3,3). Utvecklingen av överrisken att misstänkas för gruppen utrikesfödda har varit relativt konstant, med ett värde på eller strax under 2,5, med en viss nedgång i början av perioden och en viss uppgång i slutet (2,4 i början och 2,5 i slutet).

Figur 19 a och b. Överrisk att misstänkas för brott (totalt) för olika grupper, i förhållande till referensgruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. Personer 15 år och äldre folkbokförda både vid ingången och utgången av respektive år. Ostandardiserat (a) och efter standardisering med avseende på köns- och åldersfördelning (b).

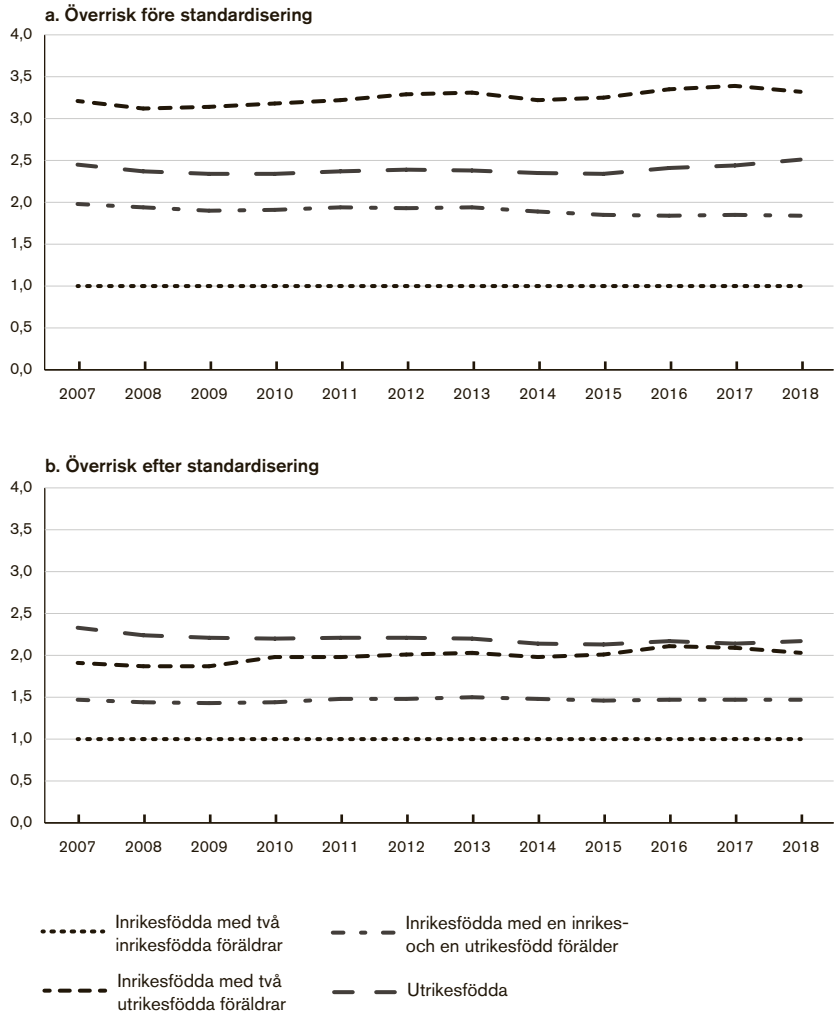

Hur påverkas resultatet när vi beaktar skillnader i ålders- och könsfördelning mellan de olika grupperna, genom att de likställs med referensgruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, genom standardisering med avseende på dessa faktorer? Förändringarna innebär i korthet att andelen misstänkta liksom överrisken för grupperna reduceras i varierande grad (figur 19 b samt tabell C8 och C10 i tabellbilaga 2).

För gruppen inrikesfödda med en utrikesfödd förälder ligger överrisken under perioden runt 1,8–1,9 före standardiseringen och omkring 1,5 efteråt. Motsvarande överrisker för inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar ligger på omkring 3,2–3,3 före standardiseringen och runt 2,0 efter standardisering. Överrisken under samma period för gruppen utrikesfödda ligger på en nivå på cirka 2,3–2,5 före standardisering och runt 2,2–2,3 efter densamma. Den jämförelsevis största förändringen efter standardiseringen gäller minskningarna i den skattade andelen misstänkta och överriskerna för gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. Det beror på att inslaget av yngre personer är stort i denna grupp, så andelen misstänkta minskar när man genom standardiseringen tar hänsyn till detta. Överrisken att misstänkas har för denna grupp ökat något under perioden, även när det gäller de standardiserade resultaten (från 1,9 till 2,0).

Brottsmisstänkta efter födelseregion, 2007 och 2018

Härnäst följer jämförelser mellan de två åren 2007 och 2018 av andelen misstänkta, dels bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, indelat efter moderns födelseregion, dels bland utrikesfödda, indelat efter deras födelseregion.

Brottsmisstänkta bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, uppdelat efter moderns födelseregion

Som konstaterats i den första delstudien i denna rapport, finns en variation i andelen brottsmisstänkta totalt bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, beroende på i vilken region modern föddes. En fråga är om detta förhållande förändrats över tid. Studeras andelen misstänkta för brott totalt 2007 och 2018, uppdelat efter moderns födelseregion, visar det sig att bilden är förhållandevis likartad de bägge åren (figur 20 och tabell C114 och C115 i tabellbilaga 2).

Ett annat mönster är att andelen misstänkta i de allra flesta grupperna är mindre 2018 än 2007, vilket avspeglar det faktum att det totalt sett skett en viss nedgång av andelen misstänkta under perioden.

Figur 20. År 2007 och 2018. Andel brottsmisstänkta totalt bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. Uppdelat efter moders födelseregion. Procent. Personer 15 år och äldre folkbokförda både vid ingången och utgången av respektive år.

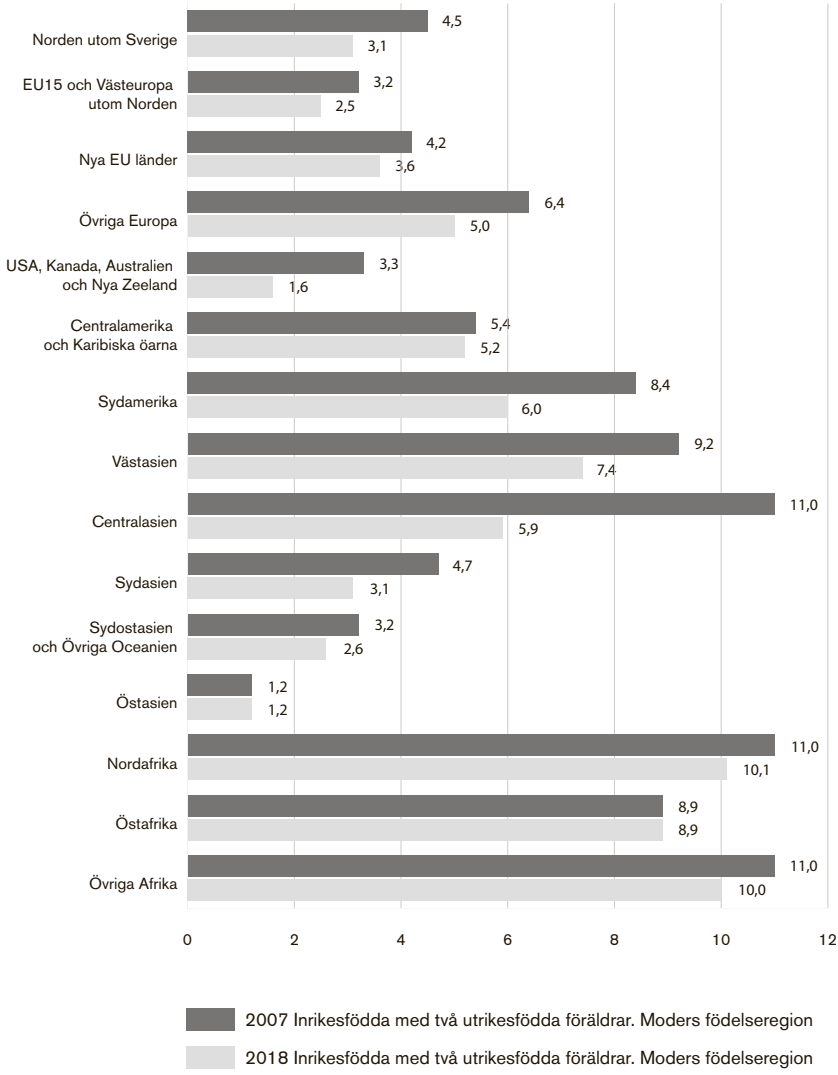

Brottsmisstänkta bland utrikesfödda, uppdelat efter födelseregion

När det gäller andelen misstänkta 2007 och 2018 bland utrikesfödda, uppdelat efter födelseregion, är strukturen i resultaten likartad på så vis att de regioner som hade jämförelsevis små respektive stora andelar misstänkta 2007 tenderar ha det även 2018 (figur 21 och tabell C114 och C115 i tabellbilaga 2). Ett annat mönster är att

andelen misstänkta i nästan samtliga fall är mindre 2018 än 2007, vilket inte är oväntat, eftersom det som nämnts skett en viss minskning totalt sett i gruppen utrikesfödda, liksom i andra grupper.

Figur 21. År 2007 och 2018. Andel brottsmisstänkta totalt bland utrikesfödda. Uppdelat efter födelseregion. Procent. Personer 15 år och äldre folkbokförda både vid ingången och utgången av respektive år.

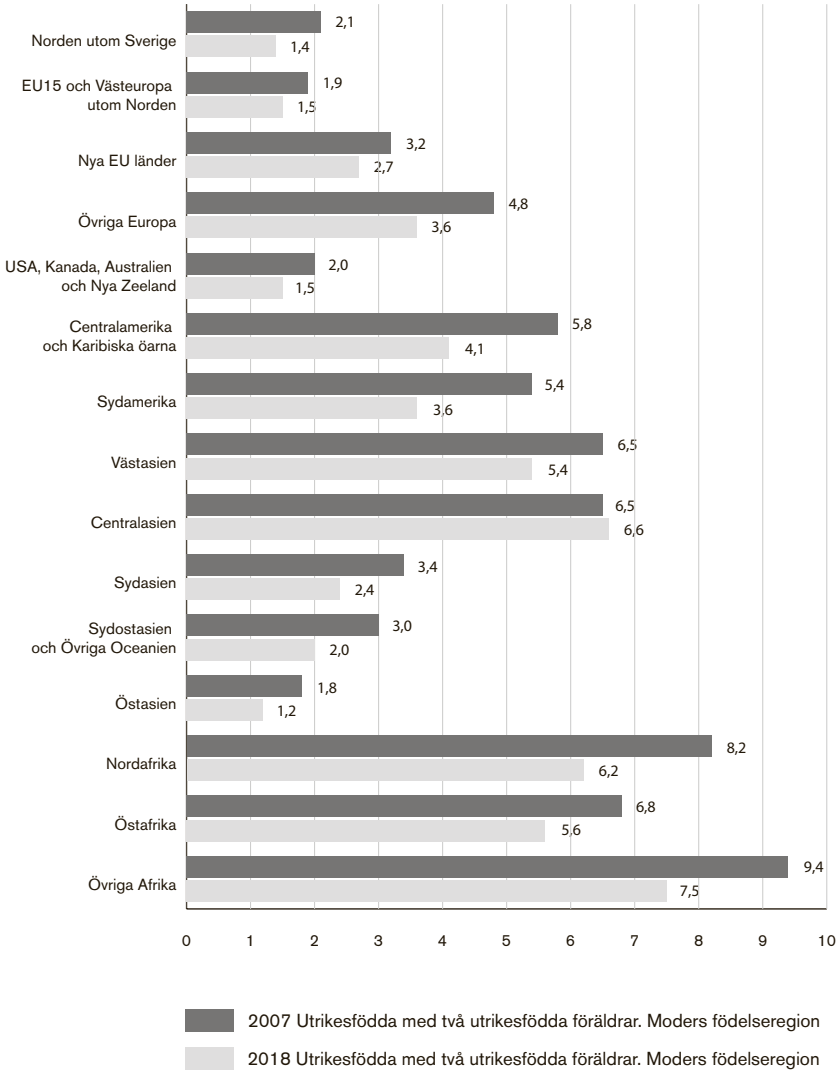

Andelen misstänkta och överrisken att misstänkas i förhållande till inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, 2007 och 2018, samt skattade andelar misstänkta efter standardisering med avseende på skillnader i ålders- och könsfördelning mellan grupperna visas i tabell C116 och C117 i tabellbilaga 2. För de flesta av grupperna utrikesfödda, indelat efter födelseregion, minskar den skattade andelen misstänkta och överrisken efter standardisering.

Andel misstänkta för olika typer av brott, 2007–2018

Detta avsnitt behandlar utvecklingen av andelen misstänkta personer (i promille) för olika typer av brott under perioden 2007–2018, bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund. I diagrammen anges även utvecklingen av andelen misstänkta personer totalt för respektive brottstyp (figur 22, se även tabeller C11, C18, C25, C32, C39 och C46 i tabellbilaga 2).

Ett första gemensamt resultat när det gäller brott mot liv och hälsa (BrB kap. 3), brott mot frihet och frid (BrB kap 4) samt stöld- och tillgreppsbrott (BrB kap. 8) är att andelen misstänkta i de olika grupperna under perioden är störst bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, näst störst bland utrikesfödda, näst minst bland inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder och minst bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. En andra likhet är att utvecklingen under perioden för de olika grupperna inleds med en ökning av andelen misstänkta under de första åren av perioden, för att sedan övergå i en minskning. I samtliga grupper är andelen misstänkta för dessa brottstyper mindre i slutet av perioden än i början, vilket liknar utvecklingen av andelen brottsmisstänkta totalt i de olika grupperna.

Utvecklingstrenden för andelen misstänkta för skadegörelsebrott (BrB kap. 12) är delvis densamma. En skillnad är dock att andelen misstänkta för skadegörelsebrott genomgående är mindre bland utrikesfödda än bland inrikesfödda med en utrikes- och en inrikesfödd förälder. I samtliga grupper är andelen misstänkta för skadegörelsebrott mindre i slutet av perioden än i början.

Även när det gäller bedrägeribrott (BrB kap. 9) är den övergripande bilden tämligen lik de tidigare nämnda brottstyperna. I slutet av perioden är dock andelen misstänkta av samma storlek i grupperna utrikesfödda respektive inrikesfödda med en utrikes- och en inrikesfödd förälder. Över perioden som helhet har andelen misstänkta för bedrägeribrott ökat något bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, medan den minskat bland övriga.

Figur 22 a–f. Andel personer i olika grupper misstänkta för brott mot liv och hälsa, brott mot frihet och frid, sexualbrott, stöld och tillgreppsbrott, bedrägeribrott och skadegörelsebrott samt total andel misstänkta för respektive brottstyp 2007–2018. Promille. (Notera att det är olika skalor på y-axeln i diagrammen.) Personer 15 år och äldre folkbokförda både vid ingången och utgången av respektive år.

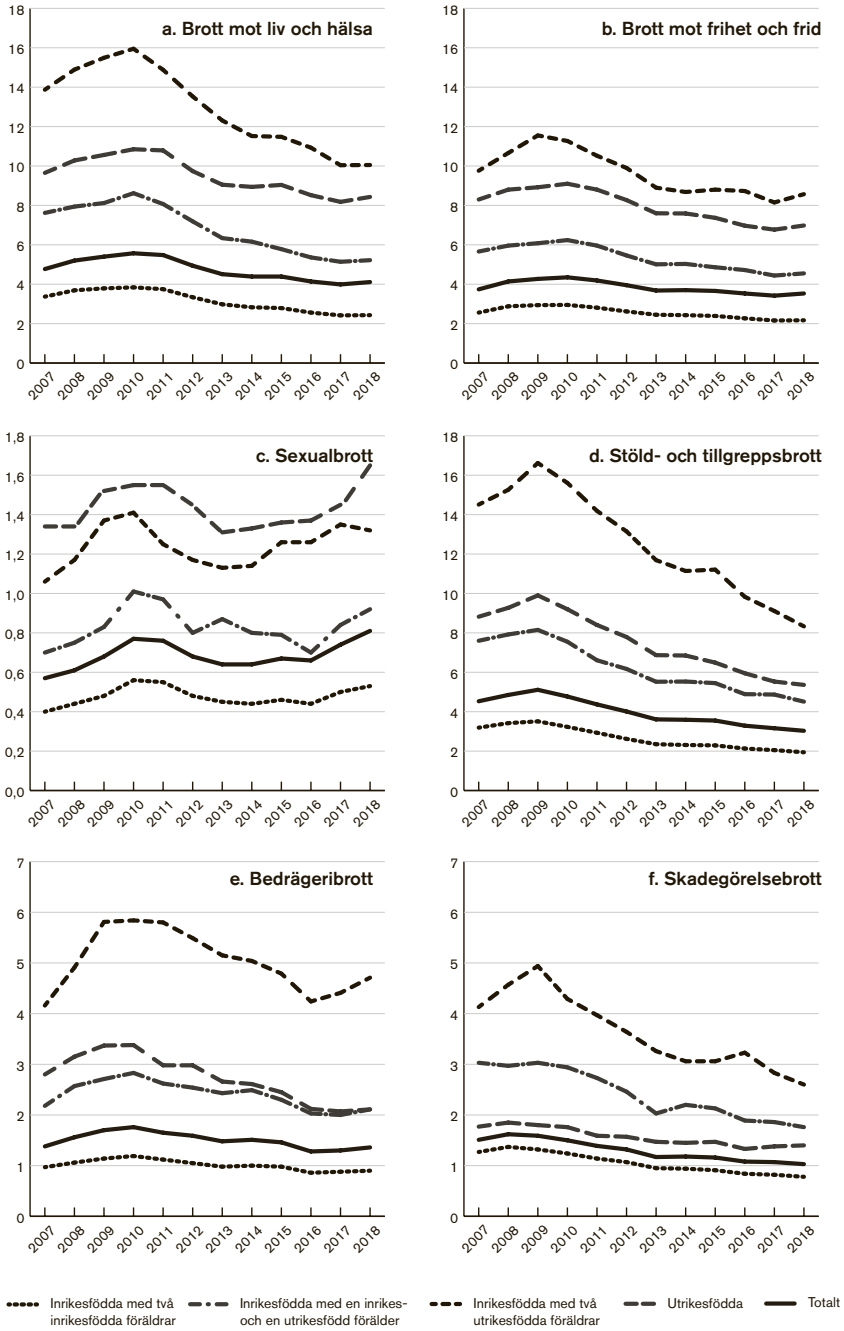

Såväl för bedrägeribrott som för skadegörelsebrott är andelen misstänkta totalt och i de olika grupperna på lägre nivåer än för brott mot liv och hälsa, brott mot frihet och frid samt stöld- och tillgreppsbrott (notera att det för läsbarhetens skull är olika skala på axlarna gällande procent i figurerna). För de sistnämnda brottstyperna har den totala andelen misstänkta grovt räknat rört sig inom intervallet 3–5 promille, medan den varierat omkring 1,5 promille för bedrägeribrott och skadegörelsebrott, under perioden som helhet.

Utvecklingen av andelen misstänkta för sexualbrott (BrB kap. 6) skiljer sig en del mot utvecklingen för ovan nämnda brottstyper. För det första har minskningen av andelen misstänkta efter åren runt 2010 följts av en ökning inom alla grupper, vilket medfört att andelen misstänkta i samtliga grupper är något större det sista året av perioden än det första. Bland utrikesfödda har det skett en viss ökning under senare år och totalt har andelen misstänkta i gruppen ökat från 2007 till 2018 (från 1,3 promille till 1,6 promille). Även bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar har det skett en viss ökning sedan 2013. En andra skillnad är att andelen misstänkta, till skillnad mot vad gäller de tidigare nämnda brottstyperna, är störst bland utrikesfödda. En tredje skillnad är att andelen misstänkta totalt och i de olika grupperna är på lägre nivåer än för de övriga brottstyperna.

Misstänkta för brott mot trafikbrottslagen och narkotikastrafflagen

Andelen personer som misstänkts för brott mot trafikbrottslagen har genomgående varit störst i gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, varje år under perioden (figur 23 a och tabell C53 i tabellbilaga 2). Näst störst andel misstänkta återfinns bland utrikesfödda, följt av inrikesfödda med en utrikesfödd förälder, medan andelen varit minst bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. För de flesta av grupperna sjunker andelen misstänkta över tid. För utrikesfödda har det emellertid skett en ökning sedan 2016 (från 5,6 till 7,1 promille). Det har medfört att även den totala andelen misstänkta för brott mot trafikbrottslagen ökat något sedan dess (från 3,5 till 3,9 promille). Totalt sett har andelen personer misstänkta för brott mot trafikbrottslagen uppgått till omkring 4 promille.

Figur 23 a och b. Andel personer i olika grupper misstänkta för brott mot trafikbrottslagen och för brott mot narkotikastrafflagen samt total andel misstänkta för respektive brottstyp 2007–2018. Promille. Personer 15 år och äldre folkbokförda både vid ingången och utgången av respektive år.

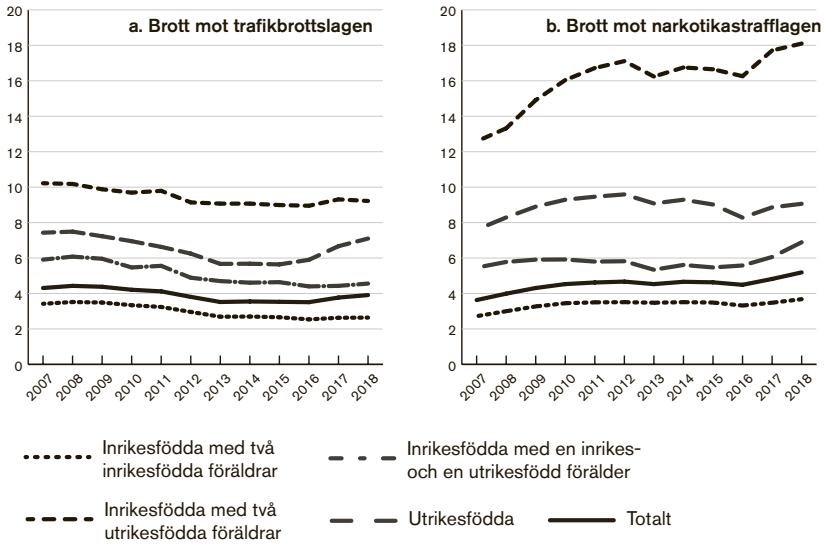

Bilden är annorlunda när det gäller brott mot narkotikastrafflagen. Sett över perioden som helhet har det skett ökningar av andelen personer misstänkta för narkotikabrott inom samtliga grupper (figur 23 b och tabell C60 i tabellbilaga 2). Totalt har andelen personer misstänkta för narkotikabrott ökat från 3,6 till 5,2 promille. Den mest markanta ökningen har skett i gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar (från cirka 13 till 18 promille) vilken också är den grupp där andelen misstänkta för narkotikabrott är störst. Andelen misstänkta bland inrikesfödda med en utrikes- och en inrikesfödd för förälder har genomgående varit näst störst, följt av andelen misstänkta bland utrikesfödda. Liksom för övriga brottstyper har andelen misstänkta legat lägst inom gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, under den studerade perioden.

I tabeller i tabellbilaga 2 redovisas uppgifter om antalet personer i de olika grupperna misstänkta för de nämnda brottstyperna. Tabeller som beskriver olika gruppers överrepresentation och överrisker finns även i tabellbilaga 2 liksom tabeller med andel misstänkta och överrisker efter standardisering för ålders- och könsfördelning.

Andelen misstänkta för dödligt våld, våldtäkt, bostadsinbrott, rån samt misshandel 2007–2018

Utvecklingen av andelen personer i olika grupper med inrikes respektive utrikes bakgrund misstänkta för dödligt våld (inklusive försök till mord eller dråp), våldtäkt, inbrottsstöld i bostad och rån samt total andel misstänkta för respektive brott under perioden 2007–2018 visas i figur 24 a–d samt i tabeller i tabellbilaga 2 (tabell C70, C77, C84 och C91).

Totalt har nivån på andelen personer misstänkta för dödligt våld (inklusive försök) legat runt 0,1 promille under perioden. År 2007 var siffran 0,09 promille, och 2018 var den 0,11. För grupperna inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, inrikesfödda med en utrikes- och en inrikesfödd förälder samt utrikesfödda har nivåerna varit förhållandevis konstanta. Bland inrikesfödda har andelen legat på cirka 0,05 promille, bland inrikesfödda med en utrikesfödd förälder på 0,15 promille och bland utrikesfödda på 0,21 promille. Andelen misstänkta för dödligt våld i gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar har däremot ökat, från 0,37 promille 2007 till 0,59 promille 2018. År 2017 var andelen som störst (0,68 promille). Andelen misstänkta för dödligt våld har under perioden genomgående varit störst bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, och näst störst bland utrikesfödda.

Utvecklingen av andelen misstänkta för våldtäkt liknar den som gäller för sexualbrott totalt. Inom samtliga grupper skedde en ökning av andelen misstänkta under de första åren, vilket följdes av en nedgång och därefter ännu en ökning mot slutet av den studerade perioden. Totalt och i de olika grupperna är andelen misstänkta för våldtäkt något större 2018 än 2007. Bland inrikesfödda har andelen ökat från 0,17 till 0,24 promille, bland inrikesfödda med en utrikesfödd förälder från 0,33 till 0,46 promille, bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar från 0,55 till 0,64 promille och bland utrikesfödda från 0,70 till 0,78 promille. Jämförs istället 2010 och 2018 är andelen misstänkta i de olika grupperna däremot ungefär desamma de bägge åren, med undantag för gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, för vilken andelen är mindre 2018. Andelen misstänkta för våldtäkt har genomgående varit störst bland utrikesfödda med undantag för 2009 och 2010, då andelen var densamma i gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar.

Figur 24 a–d. Andel personer i olika grupper misstänkta för dödligt våld (inklusive försök), våldtäkt, inbrottsstöld i bostad samt rån, samt total andel misstänkta för respektive brott 2007–2018. Promille. Personer 15 år och äldre folkbokförda både vid ingången och utgången av respektive år. (Notera att det är olika skalor på y-axeln i diagrammen.)

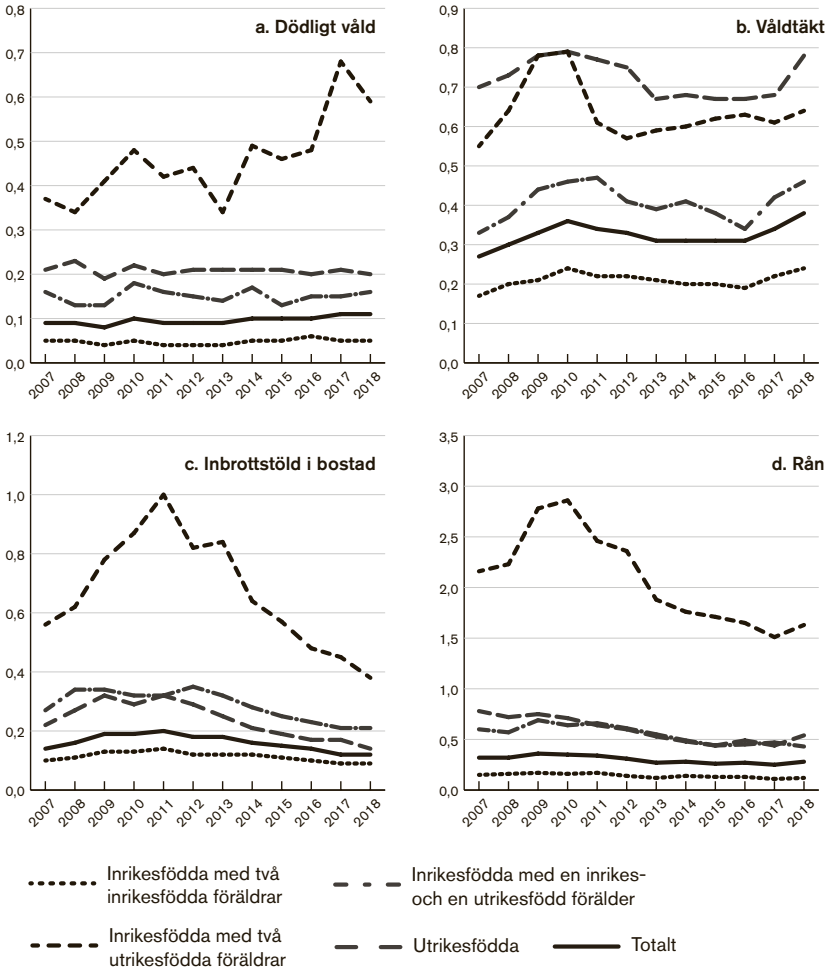

Andelen misstänkta för bostadsinbrott ökade inom samtliga grupper under början av perioden, för att sedan övergå i en minskande trend. Tydligast syns denna utveckling hos gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. Fram till 2011 skedde inom denna grupp en markant ökning av andelen misstänkta för bostadsinbrott (från 0,56 till 1,0 promille). Därefter skedde en lika markant minskning, som fortsatt, så att nivån 2018 är den lägsta (0,38 promille). Andelen misstänkta för bostadsinbrott har dock hela perioden varit jämförelsevis störst inom denna grupp. Det har varit en förhållandevis liten skillnad, i andelen misstänkta, mellan grupperna inrikesfödda

med en utrikesfödd förälder och utrikesfödda, men nivån har med något års undantag legat något högre i den förstnämnda gruppen (totalt runt cirka 0,3 promille, jämfört med 0,2). Andelen misstänkta bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar har varierat kring cirka 0,1 promille.

Även när det gäller rån har andelen misstänkta personer inom de olika grupperna genomgående varit klart störst bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. Andelen misstänkta inom grupperna inrikesfödda med en utrikesfödd förälder och utrikesfödda har varit jämförelsevis klart mindre och ungefär av samma storlek. Minst andel misstänkta för rån finns inom gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. Totalt och inom de olika grupperna har det skett en viss minskning av andelen misstänkta för rån. Bland inrikesfödda med föräldrar födda i Sverige har andelen minskat från 0,15 till 0,12 promille, bland inrikesfödda med en utrikesfödd förälder från 0,60 till 0,43 promille och bland utrikesfödda från 0,78 till 0,54 promille. I gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar skedde en ökning av andelen misstänkta fram till 2010 (från 2,16 till 2,86 promille). Sedan följde en successiv minskning fram till 2017 (1,51 promille). År 2018 innebar en viss uppgång (till 1,63 promille) men nivån är fortfarande lägre än i början av perioden.

Figur 25. Andel personer i olika grupper samt total andel misstänkta för misshandel 2007–2018. Promille. Personer 15 år och äldre folkbokförda både vid ingången och utgången av respektive år.

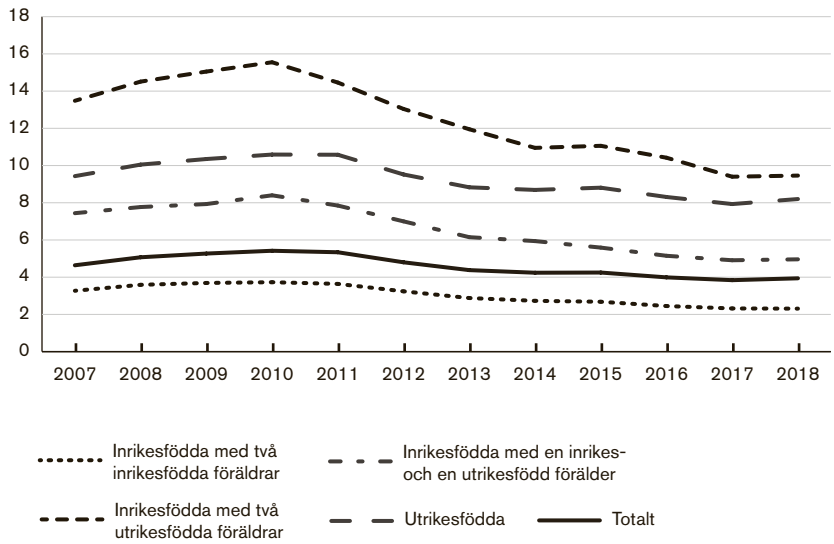

Andelen personer misstänkta för misshandel är både totalt och i de olika grupperna betydligt större än för de fyra ovan studerade brotten (figur 25 och tabell C98 i tabellbilaga 2). Totalt har andelen misstänkta för misshandel varierat mellan 3,8–5,4 promille under perioden.

Störst andel misstänkta för misshandel återfinns inom gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, och näst störst andel inom gruppen utrikesfödda. Andelen misstänkta är mindre bland inrikesfödda med en utrikesfödd förälder, och minst inom gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. Utvecklingen inom de olika grupperna karaktäriseras av en inledande ökning av andelen misstänkta fram till åren 2010–2011. Sedan dess har det skett minskningar över hela linjen. Under den studerade perioden som helhet har andelen minskat från 13,5 till 9,5 promille bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar och från 9,4 till 8,2 promille bland utrikesfödda. Motsvarande uppgifter för gruppen inrikesfödda med en utrikesfödd förälder är en minskning från 7,4 till 6,5 promille, och för inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar en minskning från 3,3 till 2,3 promille. Totalt har andelen misstänkta för misshandel minskat från 4,6 till 3,9 promille.

Sammanfattning

Denna delstudie beskriver utvecklingen över tid av den årsvisa andelen misstänkta personer i olika grupper med inrikes respektive utrikes bakgrund, under perioden 2007–2018. Hur stora andelar av de olika grupperna i den straffmyndiga befolkningen misstänktes för brott respektive år, under perioden?

Sett över perioden som helhet har följande skett:

- Bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar har andelen misstänkta för brott minskat från 1,6 till 1,4 procent.
- Bland inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder har andelen misstänkta för brott minskat från 3,3 till 2,6 procent.
- Bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar har andelen misstänkta för brott minskat från 5,3 till 4,7 procent.
- Bland utrikesfödda har andelen misstänkta för brott minskat från 4,0 till 3,6 procent.

I samtliga grupper kulminerade andelen misstänkta år 2009. När det gäller utvecklingen för män respektive kvinnor har andelen brottsmisstänkta män minskat i samtliga grupper, sett över perioden som helhet. Andelen brottsmisstänkta kvinnor har varit konstant bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, medan det skett en viss minskning i de övriga grupperna.

Att andelen misstänkta minskat bland både utrikesfödda och inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, trots att antalet misstänkta ökat i dessa grupper, beror på förändringar i befolkningens sammansättning. De procentuella ökningarna av antalet misstänkta i dessa grupper har varit mindre än motsvarande ökningar av totala antalet personer i dessa grupper i hela befolkningen (i åldern 15 år och äldre).

Utvecklingen av överrisker

Överrisken att misstänkas i förhållande till gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar har under 2007–2018 legat tämligen konstant för både utrikesfödda och inrikesfödda med en eller två utrikesfödda föräldrar. När analysen tar hänsyn till skillnader mellan grupperna med avseende på ålders- och könsfördelning, minskar de olika gruppernas överrisk i varierande grad, och mest märkbart för inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, vilket gäller genomgående under perioden.

Utvecklingen för olika brottstyper

Utvecklingen 2007–2018 av andelen misstänkta i de olika grupperna för brottskategorierna brott mot liv och hälsa, brott mot frihet och frid, stöld- och tillgreppsbrott och skadegörelsebrott liknar i stort sett utvecklingen av andelen misstänkta för brott totalt. Bland samtliga grupper är andelen misstänkta för dessa brottstyper mindre i slutet än i början av perioden. Andelen misstänkta för bedrägeribrott har även minskat, förutom bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar där andelen ökat något.

När det gäller sexualbrott skiljer sig utvecklingen genom att andelen misstänkta ökat under de senare åren av perioden, inom alla fyra grupper, så att nivåerna är något högre i slutet av perioden än i början. Till skillnad från övriga brottstyper har andelen misstänkta genomgående varit störst bland utrikesfödda. En ytterligare skillnad är att andelen misstänkta för sexualbrott generellt sett ligger på betydligt lägre nivåer än andelen misstänkta för de övriga brottskategorierna. När det gäller överrisken att misstänkas för sexualbrott är den mindre 2018 än 2007 för utrikesfödda och för inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. För inrikesfödda med en utrikesfödd förälder ligger överrisken på samma nivå i slutet som i början av den undersökta perioden.

För de flesta av grupperna syns en sjunkande trend över tid i andelen misstänkta för brott mot trafikbrottslagen. När det gäller narkotikabrott har andelen misstänkta däremot ökat inom samtliga grupper. Den mest markanta ökningen har skett i gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar (från cirka 13 till 18 promille), vilken också är den grupp där andelen misstänkta för narkotikabrott är störst.

Dödligt våld, våldtäkt, bostadsinbrott, rån och misshandel

Vad gäller andelen personer som misstänks för dödligt våld (inklusive försök) har nivåerna varit förhållandevis konstanta i de olika grupperna under perioden 2007–2018. Dock utgör gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar ett undantag. I denna grupp har andelen som misstänks för dödligt våld ökat (från 0,4 promille 2007 till 0,6 promille 2018). Andelen misstänkta för dödligt våld har genomgående varit störst bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar och näst störst bland utrikesfödda.

Utvecklingen av andelen misstänkta för våldtäkt liknar den som gäller för sexualbrott totalt. Sett över perioden som helhet har andelen ökat något inom alla fyra grupper. Andelen misstänkta för våldtäkt har genomgående varit störst bland utrikesfödda.

Sett över hela perioden 2007–2018 har andelen misstänkta för bostadsinbrott minskat något bland både utrikesfödda och inrikesfödda med en eller två utrikesfödda föräldrar. Tydligast syns denna utveckling hos gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, där andelen misstänkta för bostadsinbrott är störst. Bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar har andelen misstänkta för bostadsinbrott legat på en relativt stabil nivå.

Även när det gäller rån har andelen misstänkta personer inom de olika grupperna genomgående varit klart störst bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. Totalt och inom de olika grupperna har det skett en viss minskning av andelen misstänkta för rån, sett över hela perioden 2007–2018.

Andelen personer misstänkta för misshandel har minskat i alla grupper sett över perioden som helhet.

Sammanfattningsvis har det under perioden skett minskningar av andelen misstänkta personer i de olika grupperna, för de allra flesta av de redovisade brottstyperna. Undantag är brott mot narkotikastrafflagen samt sexualbrott inklusive våldtäkt. När det gäller den relativt sett ovanliga brottskategorin dödligt våld har andelen misstänkta ökat bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar.

Delstudie 3. Utvecklingen av olika gruppers andel av samtliga brottsmisstankar 2007–2018

I delstudierna 1 och 2, där olika gruppers över- och underrepresentation samt överrisker att misstänkas för brott stått i fokus, behandlas de folkbokförda personer som misstänkts för brott under en viss uppföljningstid. En person kan emellertid misstänkas för brott vid upprepade tillfällen, både under samma år och under olika år, och därmed förekomma med flera brottsmisstankar i statistiken.

En del av de brott som registreras i Sverige begås också av personer som inte var folkbokförda i landet vid tiden för brottet. Det handlar dels om personer som uppehåller sig mer eller mindre tillfälligt i landet med olika typer av tillstånd (som turister, EU-medborgare, asylsökande, säsongs-/korttidsarbetare m.m.), dels om personer som uppehåller sig i landet utan tillstånd för detta. Dessa personer, och den brottslighet för vilken de registrerats som misstänkta, ingår inte i analyserna i delstudie 1 och 2.

Det är därför av intresse att även undersöka hur stor del av den totala registrerade brottsligheten, i termer av antal brottsmisstankar, som olika grupper stått för och om detta förändrats över tid, och då också inkludera de brottsmisstankar som registrerats på icke folkbokförda personer. Utgångspunkten för delstudie 3 är därmed en redovisning av *samtliga registrerade brottsmisstankar under perioden 2007–2018*. I det följande studeras hur stor andel av dessa som registrerats dels på personer med inrikes respektive utrikes bakgrund som var folkbokförda vid tiden för brottet, dels på personer som inte var folkbokförda vid tiden för brottet. Analysen gäller som i övriga delstudier straffmyndiga personer.

De folkbokförda personerna i denna delstudie är indelade i samma fyra grupper som i redovisningarna i tidigare delar av rapporten. Brottsmisstankar som gäller kategorin icke folkbokförda personer innefattar

- dels de brottsmisstankar som har ett fullständigt personnummer eller samordningsnummer[27] kopplat till sig, och där man utifrån inhämtade uppgifter från SCB kunnat konstatera att den misstänkta personen inte var folkbokförd i Sverige vid tiden för brottet.
- dels de brottsmisstankar som i misstankeregistret saknar ett fullständigt personnummer eller samordningsnummer kopplat till sig.

Att en person är folkbokförd innebär att personen är registrerad hos Skatteverket som stadigvarande boende i en kommun i Sverige och har ett svenskt personnummer. Såväl inrikes- som utrikesfödda personer kan alltså vara folkbokförda respektive ej folkbokförda vid en viss tidpunkt, beroende på var de då har sin stadigvarande vistelse. Se vidare i avsnittet *Definition av gruppen icke folkbokförda* i bilaga 3.

Det finns inte några uppgifter om hur många personer utan folkbokföring totalt sett som uppehåller sig i landet vid olika tidpunkter. Därmed går det heller inte att beräkna eventuell under- eller överrepresentation i brott för denna grupp. En stor del av brottsmisstankarna som förts till gruppen icke folkbokförda saknar också ett fullständigt personnummer eller samordningsnummer, och går därmed inte att koppla till någon specifik individ. För de brottsmisstankarna kan man därmed inte heller föra på några variabler kopplade till individer (som kön, födelseland etc.). I denna delstudie görs därför inga beräkningar av överrisker i brott, och det görs heller inte några standardiseringar av resultaten med avseende på kön, ålder eller andra bakgrundsfaktorer.

Värt att påpeka är också att den grupp personer som inte är folkbokförda i Sverige är en grupp där sammansättningen förändras över tid, i både ett kort och ett längre perspektiv. Vid olika tidpunkter är det helt enkelt olika många EU-medborgare, turister, fritidshusägare, asylsökande, säsongsarbetare m.m. som kommer till landet, lämnar landet och vistas i landet. Det kan ha effekter på det antal och den typ av brottsmisstankar som registreras på denna grupp. Det har dock inte varit möjligt att göra några analyser av eventuella förändringar bland grupperna av ej folkbokförda per-

27 Samordningsnummer används som en identitetsbeteckning för personer som inte är eller har varit folkbokförda i Sverige. Man kan till exempel tilldelas ett samordningsnummer vid kontakt med rättsväsendets myndigheter.

soner som vistats i Sverige under den studerade perioden, med avseende på exempelvis åldersfördelning, könsfördelning och liknande.

Utveckling över tid av brottsmisstankar totalt

Totalt sett var det 6 286 342 brottsmisstankar som fick ett avslutande beslut under åren 2007–2018, och som ligger till grund för analyserna i denna delstudie. Det totala antalet brottsmisstankar ökade med 21 procent under perioden 2007–2018 (från 443 200 misstankar 2007 till 537 100 misstankar 2018). Ökningen skedde framför allt under den första delen av perioden, och antalet avslutade brottsmisstankar var som störst åren 2010–2011 (se tabell D1 i tabellbilaga 3).

Det antal och den andel brottsmisstankar som registrerats på respektive grupp per år under perioden 2007–2018 presenteras i figur 26 nedan.[28] Inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar är den grupp som stått för flest brottsmisstankar under perioden. År 2018 stod de för 43,2 procent av samtliga brottsmisstankar. Som framgår av figuren, ökade antalet brottsmisstankar som registrerats på denna grupp inledningsvis fram till åren runt 2010, varefter utvecklingen övergått till en minskning. Sett över hela perioden har antalet brottsmisstankar registrerade på inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar minskat med tre procent (mellan 2007 och 2018).

Utrikesfödda är den grupp som stått för näst flest brottsmisstankar under den studerade perioden. År 2018 var 29,8 procent av samtliga brottsmisstankar registrerade på utrikesfödda personer. För denna grupp, liksom för övriga återstående grupper, var antalet registrerade brottsmisstankar högre i slutet av perioden än i början, men på lägre nivåer än för de inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. De antalsmässiga ökningarna skedde främst åren fram till 2010/2011. Antalet brottsmisstankar som registrerats på icke folkbokförda ökade dock sedan även under 2014 och 2015, för att därefter minska under 2017–2018. År 2018 var 8,6 procent av brottsmisstankarna registrerade på inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder, 9,4 procent registrerade på inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, och 9,0 procent registrerade på icke folkbokförda personer.

28 Motsvarande siffror i tabellform med antalet och andelen brottsmisstankar per grupp redovisas i tabellbilaga 3 (tabell D1 och D2).

Figur 26. Antal och andel (procent) brottsmisstankar efter inrikes och utrikes bakgrund samt icke folkbokförda. Per år 2007–2018. (Notera: Det är olika skala på y-axlarna i diagrammen, för läsbarhetens skull.)

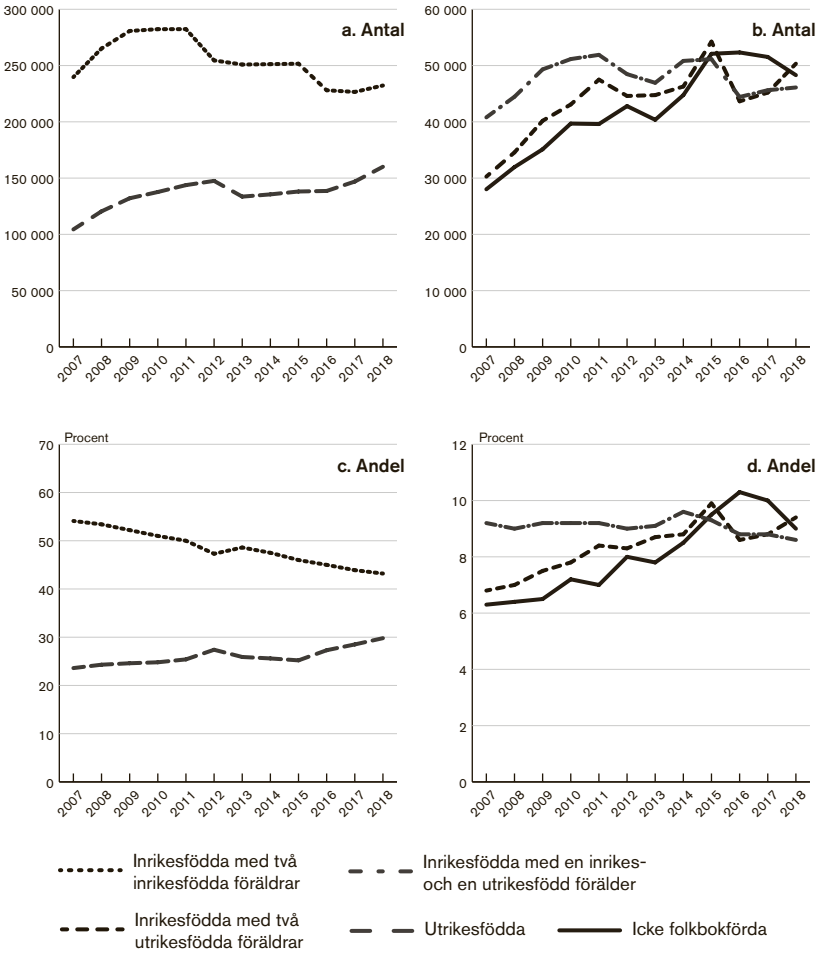

Som delstudie 2 visat har andelen misstänkta personer i den folkbokförda befolkningen minskat i alla grupper under den studerade perioden. Det är alltså allt färre individer i respektive grupp, i förhållande till befolkningens storlek, som någon gång under ett givet år misstänkts för brott. En person kan emellertid misstänkas för brott flera gånger, både under samma år och under olika år.

Förutom förändringar i antalet misstänkta personer finns det flera andra faktorer som kan påverka utvecklingen av antalet registrerade brottsmisstankar. Det kan exempelvis handla om förändringar i brottsstrukturen (t.ex. ökningar av brott som typiskt sett innebär fler registrerade brottsmisstankar per misstänkt individ, som exempelvis

vissa bedrägeribrott). Utvecklingen kan också påverkas av ett ökat antal stora brottmål med många brottsmisstankar och mer omfångsrika förundersökningar (se t.ex. Brå 2017). Analyser av sådana förändringar har dock inte varit möjliga att genomföra inom ramen för denna rapport.

Som figur 26 också visar, har *andelen* brottsmisstankar som registrerats på inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar minskat, från 54,1 procent 2007 till 43,2 procent 2018. Även andelen brottsmisstankar registrerade på inrikesfödda personer med en inrikes- och en utrikesfödd förälder har minskat något, från 9,2 procent 2007 till 8,6 procent 2018. Däremot har de utrikesföddas andel av samtliga brottsmisstankar ökat under perioden (från 24,3 till 29,8 procent), och detsamma gäller inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar (en ökning från 6,8 till 9,4 procent). Även andelen brottsmisstankar som registrerats på icke folkbokförda personer har ökat, från 6,3 procent 2007 till som mest 10,3 procent 2016. År 2018 hade andelen minskat igen, till 9,0 procent.

Särskilt om utvecklingen för icke folkbokförda

Det skedde alltså en tydlig uppgång av antalet och andelen brottsmisstankar som registrerats på icke folkbokförda personer under perioden 2014–2016. En fördjupad analys med fokus på utvecklingen av brottsmisstankar registrerade på icke folkbokförda, uppdelat på personer i olika åldersgrupper, redovisas i avsnittet *Fördjupad analys om utvecklingen av brottsmisstankar bland icke folkbokförda* i bilaga 3. En slutsats är att ökningen i antalet brottsmisstankar registrerade på icke folkbokförda personer från 2014 och framåt, särskilt i de yngre åldersgrupperna, kan relateras till att Sverige dessa år hade ett stort inflöde av asylsökande som vistades i landet utan folkbokföring under samma period. År 2014 och framför allt 2015 hade Sverige ett mycket stort inflöde av asylsökande personer jämfört med åren dessförinnan och därefter.

Den fördjupade analysen visar dock också att den stora ökningen av antalet asylsökande framför allt 2015 inte avspeglades i en lika stor ökning av antalet brottsmisstankar registrerade på icke folkbokförda personer. Jämfört med 2011 var det 32 procent fler brottsmisstankar som registrerades på icke folkbokförda personer under 2015. Samtidigt var det 434 procent fler asylsökande som kom till Sverige 2015 jämfört med 2011.

Som framgår av figur 26 syns en ökning av både antalet och andelen brottsmisstankar registrerade på icke folkbokförda redan under perioden 2007–2013. De nästkommande avsnitten visar att dessa ökningar är avgränsade till en ökning av brottsmisstankarna om

vissa typer av egendomsbrott. Ökningarna skedde alltså under perioden innan antalet asylsökande ökade kraftigt i mitten av 2010-talet, och kan i stället kopplas till rapporter om gränsöverskridande, organiserade stöld- och inbrottsligor som uppmärksammats i flera EU-länder, bland annat av Europol (Europol 2015, Council of the European Union 2010, 2016).

Andel brottsmisstankar, inom olika brottskategorier, registrerade på olika grupper

Detta avsnitt behandlar utvecklingen av andelen brottsmisstankar som registrerats på personer med inrikes respektive utrikes bakgrund samt på icke folkbokförda, uppdelat på olika typer av brott. Redovisningen nedan motsvarar de brott som särredovisats i rapportens delstudie 2. I tabell D8 i tabellbilaga 3 redovisas utvecklingen för dessa, och för flera andra brottstyper, över tid.[29]

Brott mot liv och hälsa, brott mot frihet och frid, sexualbrott, stöld- och tillgreppsbrott, bedrägeribrott samt skadegörelsebrott

I figur 27 visas den andel brottsmisstankar som registrerats på respektive grupp, inom kategorierna brott mot liv och hälsa, brott mot frihet och frid, sexualbrott, stöld- och tillgreppsbrott, bedrägeribrott samt skadegörelsebrott. Figurer över hur *antalet* brottsmisstankar, per brottskategori, har utvecklats för respektive grupp redovisas i tabellbilaga 3 (figur D1, se även tabell D8).

29 I tabell D6 och D7 i tabellbilaga 3 redovisas hur brottsmisstankar för olika brottstyper fördelar sig mellan de olika grupperna för hela perioden 2007–2018 sammantaget.

Figur 27 a–f. Andel av brottsmisstankarna inom kategorierna brott mot liv och hälsa, brott mot frihet och frid, sexualbrott, stöld- och tillgreppsbrott, bedrägeribrott samt skadegörelsebrott, som registrerats på inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder, inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, utrikesfödda samt icke folkbokförda. Per år 2007–2018. Procent.

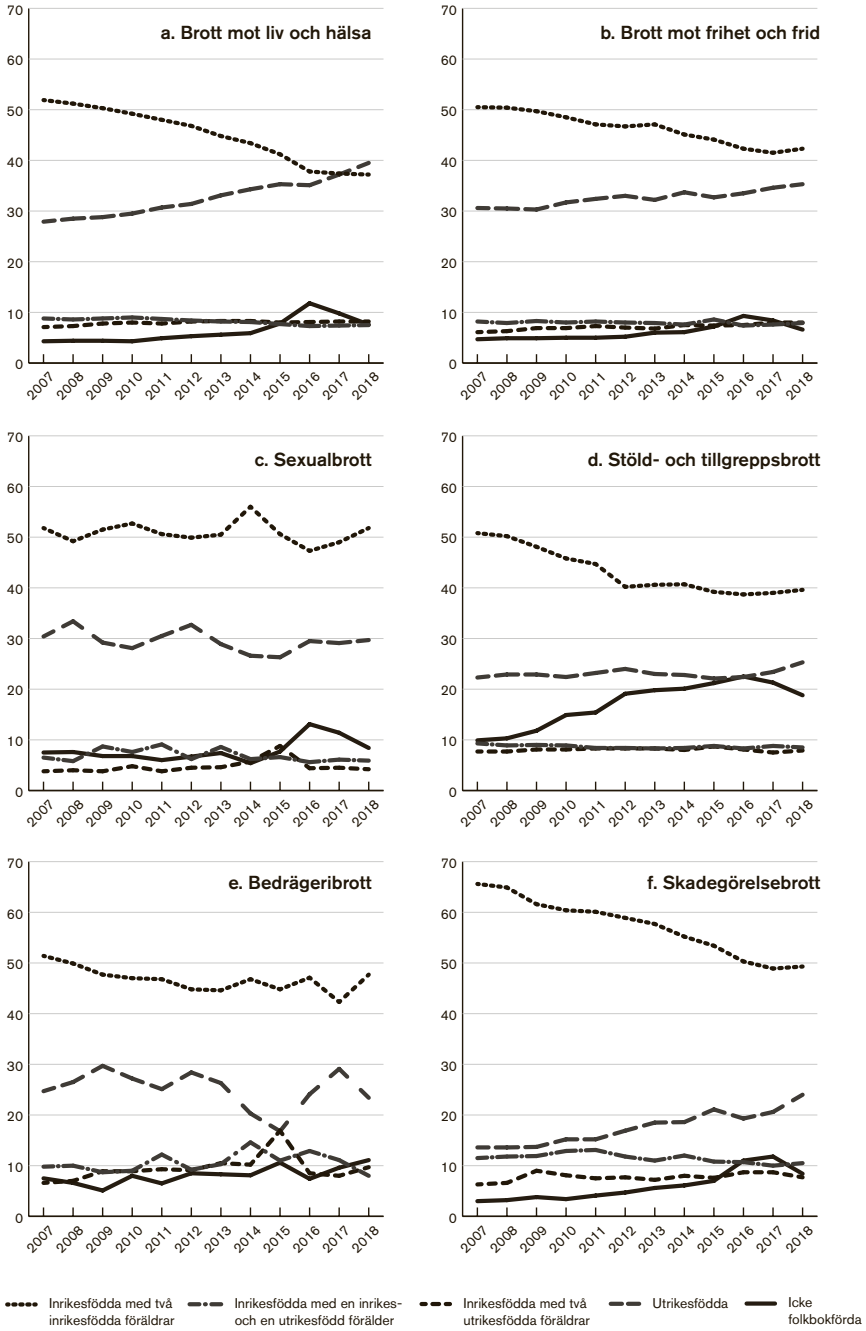

Inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar

Ett tydligt mönster för flera brottskategorier, som framgår av figuren, är att andelen brottsmisstankar som registrerats på inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar följer den generellt minskande andelen som denna grupp stått för av samtliga brottsmisstankar. En minskande andel kan ses för brott mot liv och hälsa, brott mot frihet och frid, stöld- och tillgreppsbrott samt skadegörelse. För bedrägeribrotten skedde också en minskning, åtminstone fram till 2017. Ett undantag från detta mönster är dock sexualbrotten, där andelen brottsmisstankar registrerade på inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar har legat på en relativt stabil nivå, kring 50 procent, under hela perioden.

Utrikesfödda

Även för utrikesfödda har gruppens andel av brottsmisstankarna om sexualbrott legat på en relativt stabil nivå (omkring 30 procent). Samma relativt stabila nivå syns även för de utrikesföddas andel av brottsmisstankarna om stöld- och tillgreppsbrott och, med undantag för 2015, även bedrägeribrotten. Utvecklingen för dessa brott avviker alltså från den generella trenden för de utrikesfödda, där gruppens andel av samtliga brottsmisstankar ökat framför allt under periodens senare del. Däremot har gruppens andel av brottsmisstankarna följt en ökande trend för brott mot liv och hälsa, brott mot frihet och frid samt skadegörelsebrott.

Inrikesfödda med en respektive två utrikesfödda föräldrar

För grupperna inrikesfödda med en respektive två utrikesfödda föräldrar låg andelen brottsmisstankar för de flesta brottskategorier på betydligt lägre nivåer än för inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar och för utrikesfödda (cirka 10 procent av brottsmisstankarna eller mindre).

Vad gäller gruppen inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder återspeglas mönstret för samtliga brottsmisstankar även för de flesta av de olika brottskategorierna ovan, med små förändringar över tid. Exempelvis låg gruppens andel av sexualbrotten på samma nivå i början och slutet av perioden. Gruppens andel i kategorierna brott mot liv och hälsa samt skadegörelse har dock minskat något.

Vad gäller inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, följer deras andel av samtliga brottsmisstankar en något ökande trend. En sådan ökning kan även ses för kategorierna brott mot liv och hälsa samt brott mot frihet och frid. Däremot har gruppens andel av brottsmisstankarna varit tämligen oförändrad för kategorierna stöld, rån

och tillgreppsbrott, skadegörelsebrott, bedrägeribrott[30] samt sexualbrott[31].

Icke folkbokförda

Andelen brottsmisstankar som registrerats på icke folkbokförda personer låg fram till 2014 på ännu lägre nivåer än de som registrerats på inrikesfödda med en respektive två utrikesfödda föräldrar, för flera av de undersökta brottskategorierna (brott mot liv och hälsa, brott mot frihet och frid, bedrägeribrott samt skadegörelsebrott). Åren 2016 och 2017 stod dock icke folkbokförda för en större andel av brottsmisstankarna i dessa brottskategorier (utom för bedrägeribrott) än inrikesfödda med en respektive två utrikesfödda föräldrar.

För flera brottskategorier (brott mot liv och hälsa, brott mot frihet och frid samt skadegörelsebrott) skedde en svag ökning fram till 2014, följt av en kraftigare, tillfällig uppgång 2015–2017, varefter andelen minskade igen.

En brottskategori som avviker från detta mönster är stöld- och tillgreppsbrott, där de icke folkbokfördas andel av brottsmisstankarna mer än fördubblades fram till 2016, från 9,9 procent 2007 till 22,5 procent 2016. Som nämnts ovan kan denna utveckling kopplas till rapporter om gränsöverskridande, organiserade stöld- och inbrottsligor som uppmärksammats i flera EU-länder. De brottstyper som lyfts av Europol i detta sammanhang är bostadsinbrott, rån, organiserade butiksstölder och brott kopplade till automatuttag vid bankomater (Savona och Anastasio 2020).

För sexualbrott varierade gruppens andel av brottsmisstankarna från år till år (mellan 5,4 och 7,7 procent) fram till och med 2015. Därefter växte andelen till 13,1 procent 2016, varpå den åter minskade.

Större förändringar i fördelningen inom vissa brottskategorier

Sammanfattningsvis kan konstateras att det, bland de brottskategorier som redovisats ovan, finns några där det skett särskilt framträdande förändringar i fördelningen mellan grupperna under den studerade perioden.[32] Det gäller för det första brott mot liv och hälsa. Från att inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar i början

30 Andelen brottsmisstankar om bedrägerier som registrerats på inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, har varierat mellan 7 och 11 procent med undantag för 2015, då andelen var 17 procent. Denna topp hänger samman med att det detta år finns 7 individer som förekommer med sammanlagt 7 518 brottsmisstankar om bedrägeribrott i sammanlagt 1 980 olika ärenden. Dessa 7 individers brottsmisstankar motsvarar 63 procent av alla brottsmisstankar om bedrägeri i denna grupp 2015.

31 År 2015 finns det i denna grupp en avvikande topp i utvecklingen, som i första hand är relaterad till en enskild individ som förekommer i ett stort antal ärenden.

32 Observera att det kan finnas andra brott och kategorier där förändringar i fördelningen mellan grupperna kan vara såväl mindre som ännu större, än i de kategorier som särredovisas här. Se tabell D8 i tabellbilaga 3.

av perioden stått för en majoritet av dessa misstankar (51,9 procent), står de i slutet av perioden för 37,2 procent, medan det då istället är utrikesfödda som står för den största andelen i denna brottskategori (39,5 procent).

I viss mån har fördelningen ändrats även gällande brott mot frihet och frid. De andelar som inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar respektive utrikesfödda stått för har under perioden närmat sig varandra – från en skillnad på 20 procentenheter i periodens början (50,5 respektive 30,6 procent) är skillnaden i periodens slut 7 procentenheter (42,3 respektive 35,3 procent).

Förändringar i fördelningen mellan grupperna kan vidare ses för stöld- och tillgreppsbrotten, där inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar stod för hälften av brottsmisstankarna i periodens början, men för knappt 40 procent i slutet. Istället har andelen brottsmisstankar i denna kategori som registrerats på icke folkbokförda personer nästan fördubblats, från 9,9 till 18,8 procent.

En förändring i fördelningen mellan grupperna kan också ses för skadegörelsebrotten, där brottsmisstankarna mot inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar utgjorde två tredjedelar i periodens början, men hälften i periodens slut. Istället har den andel som registrerats på utrikesfödda ökat från 13,6 till 24,0 procent och den andel som registrerats på icke folkbokförda nästan tredubblats, från 3,0 till 8,4 procent.

När det gäller sexualbrott och bedrägeribrott har fördelningen mellan grupperna istället varit relativt stabil under den undersökta perioden. För dessa brottskategorier har andelen registrerade brottsmisstankar mot personer med utrikes bakgrund alltså inte ökat, trots att deras andel av befolkningen ökat under perioden (2007–2018).

Brott mot trafikbrottslagen och narkotikastrafflagen

Nedan visas andelen brottsmisstankar som registrerats på respektive grupp gällande brott mot trafikbrottslagen och narkotikastrafflagen. Figurer över hur *antalet* brottsmisstankar utvecklats för respektive grupp per brott redovisas i tabellbilaga 3 (figur D2, se även tabell D8).

Överlag avspeglar utvecklingen för brottsmisstankar gällande trafikbrott och narkotikabrott de generella mönster som framgick för flera av de sex brottskategorierna som redovisades ovan. Även för narkotikabrott och trafikbrott har en omfördelning skett i fördelningen mellan grupperna, där andelen brottsmisstankar som registrerats på inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar minskat under perioden, samtidigt som andelen brottsmisstankar som registrerats på utrikesfödda personer har ökat.

Figur 28 a–b. Andelen brottsmisstankar om brott mot trafikbrottslagen och narkotikastrafflagen som registrerats på inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder, inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, utrikesfödda samt icke folkbokförda. Per år 2007–2018. Procent.

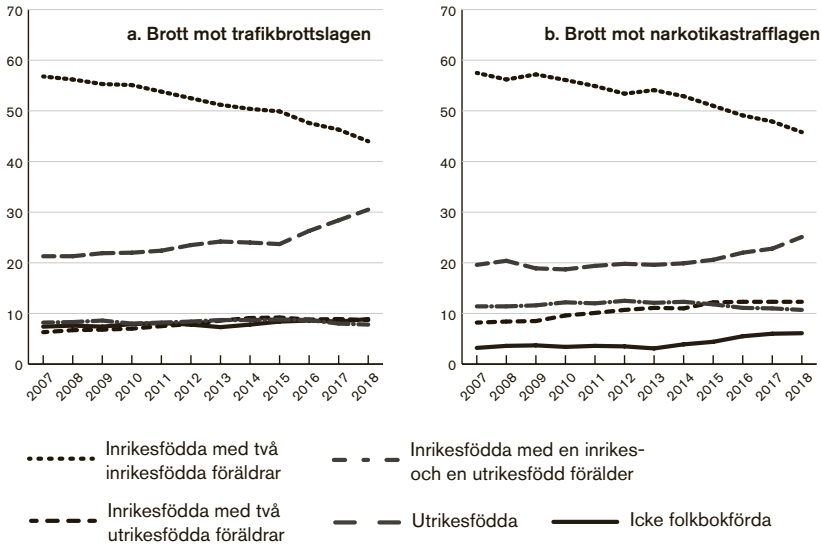

För inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder låg andelen brottsmisstankar för båda brottstyperna på en relativt stabil nivå under hela perioden (på omkring 8–9 procent av misstankarna för trafikbrott och 11–12 procent av misstankarna för narkotikabrott).

För inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar skedde en svag ökning av gruppens andel av brottsmisstankarna för trafikbrott, från 6,3 till 8,7 procent, och gruppens andel av narkotikabrottsmisstankarna ökade från 8,2 till 12,3 procent.

Andelen brottsmisstankar om brott mot trafikbrottslagen som registrerats på icke folkbokförda personer ökade från 7,4 till 8,9 procent. För narkotikabrotten låg de icke folkbokfördas andel på mellan 3 och 4 procent fram till 2013, men har därefter ökat till 6,1 procent 2018.

Dödligt våld, våldtäkt, inbrottsstöld i bostad samt rån

Nedan visas andelen brottsmisstankar som registrerats på respektive grupp gällande dödligt våld, våldtäkt, inbrottsstöld i bostad samt rån (figur 29). Eftersom det här rör sig om enskilda brottsrubriceringar varierar de olika gruppernas andel av brottsmisstankarna mer än om man ser till de övergripande kategorierna som redovisats ovan. Figurer över hur *antalet* brottsmisstankar utvecklats för respektive grupp per brott redovisas i tabellbilaga 3 (figur D3, se även tabell D8).

Figur 29 a–d. Andelen av brottsmisstankarna gällande dödligt våld (inklusive försök), våldtäkt, inbrottsstöld i bostad samt rån som registrerats på inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder, inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, utrikesfödda samt icke folkbokförda. Per år 2007–2018. Procent.

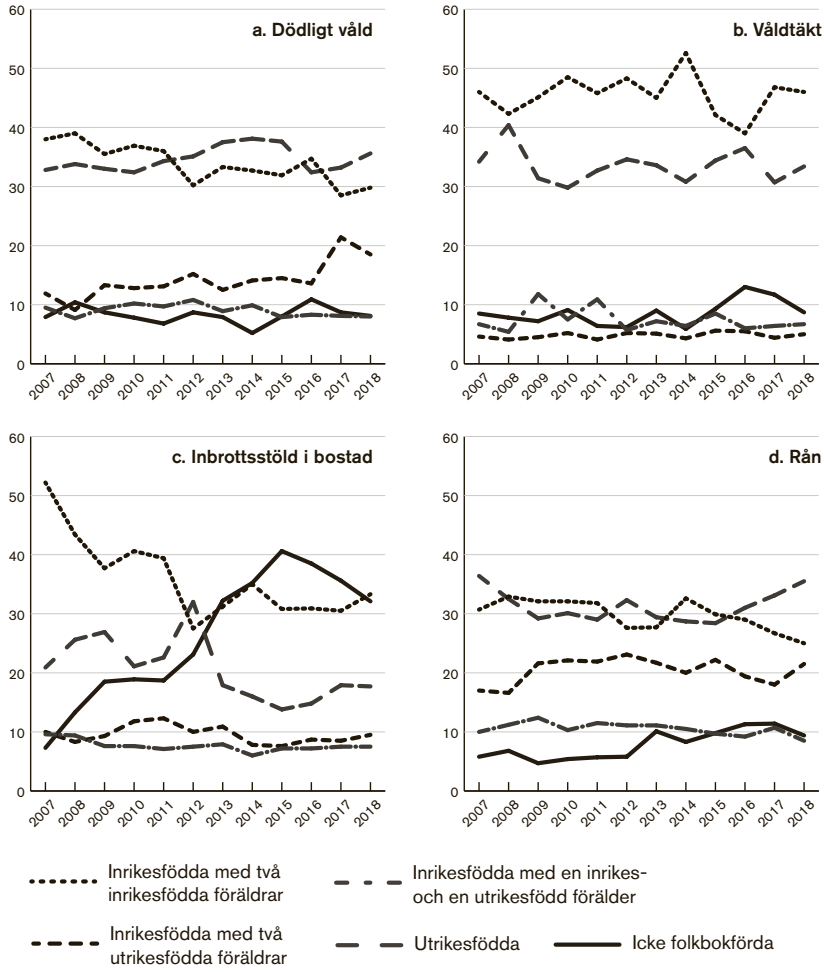

Inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar

När det gäller gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, kan man se minskningar i gruppens andel av brottsmisstankarna gällande dödligt våld, inbrottsstöld i bostad samt rån. Den andel som gruppen stått för gällande dödligt våld har minskat från 38,0 procent 2007 till 29,8 procent 2018. För brottsmisstankar om inbrottsstöld i bostad skedde en stor minskning i gruppens andel i den undersökta periodens början. År 2007 stod gruppen för över hälften av brottsmisstankarna om inbrottsstöld i bostad, men från och med 2013 har gruppens andel legat mellan 31,2 och 35,0 pro-

cent. Även gällande rån har gruppens andel av brottsmisstankarna minskat, från 30,7 procent 2007 till 25,0 procent 2018.

Däremot har gruppens andel av brottsmisstankar om våldtäkt inte minskat under perioden, utan har varierat mellan 39,0 procent och 52,6 procent.

Inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder

Den andel av brottsmisstankarna som registrerats på inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder har under perioden varit relativt oförändrad för brottsmisstankar gällande dödligt våld (varierat mellan cirka 8 och 11 procent), våldtäkt (varierat mellan cirka 5 och 12 procent) samt inbrottsstöld i bostad (varierat mellan cirka 6 och 10 procent). Gruppens andel av brottsmisstankarna om rån uppvisar dock en något minskande trend efter 2009, från 12,4 procent till 8,5 procent av brottsmisstankarna.

Inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar

Under perioden fram till 2016 stod inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar för mellan drygt 9 och drygt 15 procent av brottsmisstankarna om dödligt våld. Under 2017 och 2018 låg denna andel dock väsentligt högre, på 21,4 respektive 18,5 procent. För våldtäkt och rån har gruppens andel av brottsmisstankarna legat relativt stabilt, för våldtäkt på mellan 4,1 och 5,6 procent av brottsmisstankarna under perioden och för rån på mellan 18,0 och 23,1 procent av brottsmisstankarna sedan 2009. Den relativt stabila trenden gäller även brottsmisstankar om inbrottsstöld, där gruppens andel utgjort mellan 7,6 och 10,0 procent under de flesta åren. Dock låg nivåerna något högre under 2010–2013.

Utrikesfödda

Den andel av brottsmisstankarna som registrerats på utrikesfödda gällande dessa fyra brottsrubriceringar uppvisar inte samma ökande trend som kunnat konstateras för en del av de mer övergripande brottskategorierna som redovisats tidigare. Gällande dödligt våld har andelen brottsmisstankar som registrerats på utrikesfödda varierat olika år, mellan som lägst 32,4 och som högst 38,1 procent (2014). Gruppens andel av våldtäktsmisstankarna har varierat mellan 30,7 (2017) och 40,4 procent (2008), men andelen har inte ökat under perioden. Den andel av brottsmisstankarna om inbrottsstöld i bostad som registrerats på utrikesfödda har varierat relativt kraftigt mellan olika år, men här syns även en viss minskande trend, sett över hela perioden. För brottsmisstankarna om rån har de utrikesföddas andel legat på cirka 36 procent både i början och slutet av den undersökta perioden, och på en lägre nivå under åren däremellan.

Icke folkbokförda

När det gäller brottsmisstankar för dessa fyra brottstyper som registrerats på icke folkbokförda, kan man i samtliga fall se ökningar mot slutet av perioden, omkring 2015–2017, vilket är i linje med utvecklingen för de flesta av de mer övergripande brottskategorier som redovisats tidigare. För de icke folkbokförda kan man, till skillnad från de övriga grupperna, också se en successiv och kraftig ökning av andelen brottsmisstankar om inbrottsstöld – gruppens andel ökade från 7,3 procent 2007 till 40,6 procent 2015. Även denna ökning kan kopplas till den tidigare nämnda utvecklingen av gränsöverskridande, organiserad brottslighet inom EU. Därefter har gruppens andel minskat igen fram till 2018, då den låg på 32 procent.

Gällande våldtäkt har den andel som registrerats på icke folkbokförda varierat mellan 5,9 och 9,3 procent fram till 2015, för att sedan uppvisa en tillfällig uppgång 2016 (som högst 13,0 procent) och 2017. År 2018 var andelen åter 8,7 procent. Icke folkbokförda har stått för mellan 4,7 och 6,8 procent av brottsmisstankarna om rån fram till 2012, och därefter för en något högre andel – mellan 8,3 och 11,4 procent. Den andel av brottsmisstankarna om dödligt våld som registrerats på icke folkbokförda har varierat mellan 5,2 och 10,9 procent, men någon egentlig trend kan inte urskiljas för gruppens andel av denna brottsrubricering.

Större förändringar i fördelningen för dödligt våld och inbrottsstöld

När det gäller dessa fyra mer integritetskränkande brott, har förändringar i fördelningen mellan grupperna varit särskilt framträdande för brotten dödligt våld samt inbrottsstöld i bostad, under den studerade perioden.

Gällande dödligt våld (som även ingår i kategorin brott mot liv och hälsa, som redovisats tidigare), kan särskilt noteras den markanta ökning i andelen brottsmisstankar som registrerats på inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar de sista två åren i perioden (2017 och 2018). Samtidigt har andelen brott registrerade på inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar minskat även här.

För inbrottsstöld i bostad (som också ingår i kategorin stöld- och tillgreppsbrott) har de icke folkbokfördas andel av brottsmisstankarna mer än tredubblats under perioden. År 2015 utgjorde gruppens andel till och med närmare 41 procent av alla brottsmisstankar om inbrottsstöld i bostad. Utvecklingen speglar också den andelsmässigt stora ökningen som gruppen stått för gällande stöld- och tillgreppsbrott totalt. Inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar stod i periodens början för över hälften av brottsmisstankarna om inbrottsstöld i bostad, men från 2012 och framåt har gruppens andel legat kring en tredjedel. Icke folkbokförda och inrikesfödda med två

inrikesfödda föräldrar stod därmed istället för en lika stor andel av brotten i denna kategori, periodens sista år.

De olika gruppernas andel av våldtäktsbrotten och rånbrotten har istället legat relativt stabilt under perioden – för våldtäktsbrotten dock med vissa variationer mellan enskilda år. För våldtäkt är andelen brottsmisstankar som registrerats på respektive grupp i princip densamma 2007 som 2018. Utvecklingen för denna brottstyp går således emot den övergripande trenden för de flesta brottstyper, där andelen brottsmisstankar som registrerats på inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar minskat över tid. Den ökande andelen av utrikesfödda personer i befolkningen (jämför figur 1 i inledningskapitlet) har inte återspeglats i en ökad andel våldtäktsmisstankar (eller andra typer av sexualbrottmisstankar) registrerade på denna grupp.

Misshandel

Nedan visas andelen brottsmisstankar som registrerats på respektive grupp gällande misshandel (figur 30). En figur över hur *antalet* brottsmisstankar utvecklats för respektive grupp redovisas i tabellbilaga 3 (figur D4, se även tabell D8).

Figur 30. Andelen brottsmisstankar om misshandel som registrerats på inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder, inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, utrikesfödda samt icke folkbokförda. Per år 2007–2018. Procent.

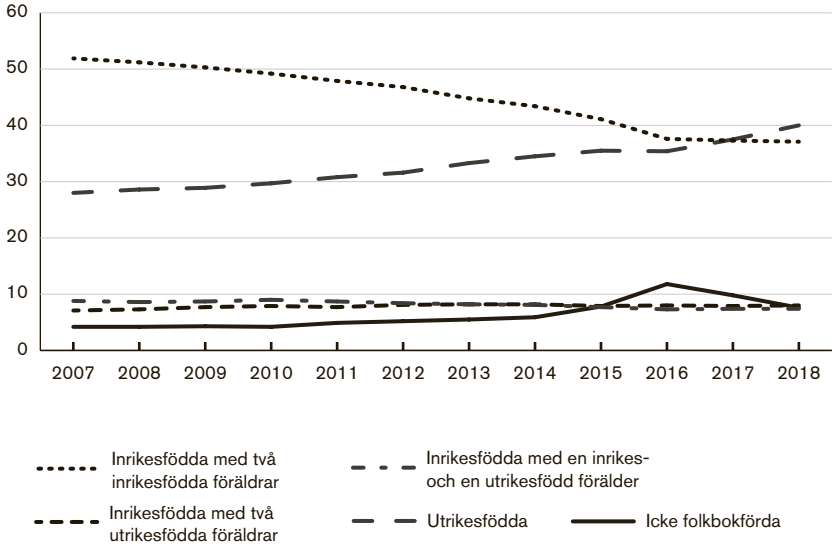

Utvecklingen av andelen brottsmisstankar för misshandel som registrerats på de olika grupperna liknar väldigt mycket den utveckling som framgått tidigare för brottsmisstankarna gällande brott mot liv och hälsa (figur 27), där misshandel ingår.

Den andel brottsmisstankar som registrerats på inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar har minskat från 51,9 procent 2007 till 37,1 procent 2018. Den andel som registrerats på utrikesfödda har istället ökat från 28,0 till 40,0 procent. Det innebär, liksom för den mer övergripande kategorin brott mot liv och hälsa, som redovisats tidigare, en förändring av fördelningen mellan inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar och utrikesfödda.

Den andel som registrerats på inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder minskade något, från 8,8 procent under de inledande åren till 7,4 procent 2018, medan andelen för inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar istället ökade något, från 7,1 till 7,9 procent fram till 2010, och därefter har den legat kvar på ungefär samma nivå.

På samma sätt som för flera av de andra brottstyper som redovisats, ligger de icke folkbokfördas andel av brottsmisstankarna för misshandel på en lägre nivå än någon av de andra grupperna under större delen av den studerade perioden. De icke folkbokförda stod för drygt 4 procent av brottsmisstankarna om misshandel fram till 2010, varefter andelen ökade något till 4,9 procent 2014. Även för misshandel syns sedan en tydlig tillfällig uppgång i gruppens andel, till som mest 11,8 procent av brottsmisstankarna 2016. Därefter minskar andelen igen, till 7,6 procent 2018.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis visar delstudien att inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar är den grupp som stått för flest brottsmisstankar under perioden mellan 2007 och 2018, men att gruppens andel av brottsmisstankarna har minskat under perioden. År 2018 stod de för 43 procent av samtliga brottsmisstankar.

Näst störst andel av brottsmisstankarna under hela perioden har registrerats på utrikesfödda. För denna grupp har andelen brottsmisstankar ökat under perioden, från 24 procent 2007 till 30 procent 2018.

Andelen brottsmisstankar registrerade på inrikesfödda med en utrikesfödd förälder har legat på en stabil nivå, medan andelarna brottsmisstankar som registrerats på inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar samt på icke folkbokförda har ökat. Var och en

av dessa tre grupper stod för omkring 9 procent av de registrerade brottsmisstankarna 2018.

För de icke folkbokförda syns en topp i både antalet och andelen brottsmisstankar registrerade på gruppen åren 2015–2016, följt av en minskning i slutet av den studerade perioden.

Nedbrutet på olika brottstyper är det vissa brott där omfördelningen av andelen brottsmisstankar mellan de olika grupperna är mer framträdande än för andra. För brott mot liv och hälsa inklusive misshandel, brott mot frihet och frid, skadegörelsebrott samt trafikbrott har andelen brottsmisstankar minskat för inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, men ökat för utrikesfödda.

För stöld- och tillgreppsbrott inklusive inbrottsstöld syns också en minskning i andelen brottsmisstankar registrerade på inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, åtminstone fram till 2012, men här syns i stället en ökning i andelen registrerade på icke folkbokförda.

Även för dödligt våld (inklusive försök) har andelen brott som registrerats på inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar minskat. Omfördelningen har i detta fall främst resulterat i en ökning i andelen brottsmisstankar som registrerats på inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar.

För andra brott är fördelningen mellan de olika grupperna mer stabil, sett över den studerade perioden. Det gäller bedrägeribrott, rån och sexualbrott inklusive våldtäkt. För dessa brott har inte den ökande andelen personer med utrikes bakgrund i befolkningen avspeglats i att dessa grupper registrerats för en ökad andel av de registrerade brottsmisstankarna.

Utvecklingen av brottsmisstankar rörande icke folkbokförda kan kopplas till två separata skeenden. För det första sker en markant ökning som är avgränsad till brottsmisstankar om stöld- och tillgreppsbrott, inklusive inbrottsstölder. Denna ökning börjar redan mot slutet av 00-talet och kan kopplas till rapporter om gränsöverskridande, organiserade stöld- och inbrottsligor som uppmärksammats i flera EU-länder.

För det andra sker en senare ökning, som är fördelad över flera olika brottstyper, och som sannolikt speglar det ökade inflödet av asylsökande till Sverige under 2014–2015. Den sistnämnda ökningen ger en tillfällig topp i de icke folkbokfördas andel av samtliga brottsmisstankar under 2015 och 2016, som sedan övergår i en tydlig minskning. Här kan dock nämnas att den stora ökningen av antalet asylsökande, framför allt 2015, inte avspeglades i en lika stor ökning av antalet brottsmisstankar registrerade på icke folkbokförda personer.

Slutsatser och diskussion

Rapporten innehåller tre delstudier. Den första undersöker hur stor andel av samtliga folkbokförda personer i befolkningen (i åldern 15 år eller äldre den 31 december 2014) i olika grupper med inrikes respektive utrikes bakgrund, som blev misstänkta för brott som begåtts vid något tillfälle under de fyra åren därefter (2015–2018). Den andra fokuserar på utvecklingen över tid (2007–2018) och undersöker hur stor andel av befolkningen i de olika grupperna respektive år som misstänktes för brott under året. Den tredje delstudien gäller också den årsvisa utvecklingen under samma tidsperiod, men undersöker hur stor andel av alla misstänkta brott (brottsmisstankar) per år som var registrerade på personer i olika grupper med inrikes respektive utrikes bakgrund, samt på personer som inte var folkbokförda i Sverige.

Resultat i korthet

I korthet kan resultaten från de tre delstudierna sammanfattas i följande punkter:

- De övergripande mönstren i resultaten i den första delstudien liknar i stora drag de som framkom i den förra studien från Brå, om andelen misstänkta för brott totalt i olika grupper med inrikes respektive utrikes bakgrund (Brå 2005). En skillnad är att andelen misstänkta bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar nu är något större än bland utrikesfödda. I den förra studien var det tvärtom. Minst andel misstänkta återfinns i denna studie, liksom i den förra, i gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, och näst minst bland inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder. Denna struktur gäller både för brott totalt och för de flesta av de studerade brottstyperna.
- På samma sätt som i Brås tidigare studie visar resultaten att det är förhållandevis stor variation i andelen brottsmisstänkta mellan personer från olika ursprungsregioner.

- Skillnaderna mellan grupperna i andel brottsmisstänkta minskar vid kontroll för ålder, kön, inkomst, utbildning och bostadsort.
- Den andra delstudien visar att andelen misstänkta för brott totalt sett minskat bland samtliga grupper, över perioden 2007–2018 som helhet. Detta gäller även de flesta av de studerade brottstyperna. Andelen misstänkta för narkotikabrott har däremot ökat i samtliga grupper. Andelen misstänkta för sexualbrott har fluktuerat, men under de sista studerade åren har det skett vissa uppgångar av andelen personer i samtliga grupper som blivit misstänkta för denna brottstyp. Andelen misstänkta för den allvarliga men ovanliga kategorin dödligt våld (inklusive försök) har ökat bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar.
- Sett över perioden 2007–2018 som helhet har överriskerna att misstänkas för brott, jämfört med risken för referensgruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, legat tämligen konstanta för både utrikesfödda och inrikesfödda med en eller två utrikesfödda föräldrar. När analysen tar hänsyn till skillnader mellan grupperna, med avseende på ålders- och könsfördelning, minskar dessa överrisker.
- Den tredje delstudien visar att andelen misstänkta brott som registrerats på personer som är födda i Sverige med två inrikesfödda föräldrar har minskat. Motsvarande andel har legat konstant när det gäller inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder. En ökad andel syns däremot för grupperna inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, utrikesfödda samt personer som inte var folkbokförda i Sverige vid tiden för brottet. Detta mönster gäller för flera av de studerade brottstyperna.
- *Antalet* brottsmisstänkta har under perioden ökat bland utrikesfödda och inrikesfödda med två utrikes födda föräldrar. Det är en följd av att det totala antalet personer i befolkningen i dessa grupper har ökat under perioden. Ökningen av det totala antalet personer i de grupperna i hela befolkningen har dock procentuellt sett varit större än motsvarande ökningar bland de misstänkta, vilket bidragit till att andelen misstänkta minskat. Ska man undersöka om det blivit mer utbrett inom en grupp att misstänkas för brott, är det andelen misstänkta som bör stå i fokus.
- Även ökningen av andelen brottsmisstankar som registrerats på utrikesfödda och på inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar kan i huvudsak ses som en följd av befolkningsökningen totalt för dessa grupper. Här utgör bedrägeribrott, rån och sexualbrott inklusive våldtäkt undantag, där den ökande andelen utrikesfödda och inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar

i befolkningen inte avspeglats i att grupperna registrerats för en ökad andel av brottsmisstankarna.

- Ökningen av andelen brottsmisstankar som avser icke folkbokförda personer hänger samman med dels en ökning i den gränsöverskridande, organiserade brottsligheten inom EU, dels en ökning av antalet nyanlända som vistats i landet, speciellt åren 2015–2016. Sedan dess har det skett en nedgång i andelen brottsmisstankar som avser icke folkbokförda. Samtidigt visar analyserna att den stora ökningen av antalet asylsökande 2015 inte avspeglades i en lika stor ökning av antalet brottsmisstankar som registrerats på icke folkbokförda personer.

Likheter i resultaten med andra studier

Det finns flera likheter med andra studier. Utvecklingen under perioden påminner i stort om den som gäller för lagföringar för brott (Bäckman m.fl. 2020). Den studien täcker ett betydligt längre tidsspann, men om man endast ser till utvecklingen 2007–2017 är det ett liknande mönster, med en viss uppgång av antalet lagföringar åren runt 2010, som sedan följts av minskningar. Detta gäller för samtliga grupper med inrikes respektive utrikes bakgrund. Även i den studien är nivån högst i gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. Men det är intressant att notera att detta är ett mönster som inträdde först 2006, det vill säga precis innan undersökningsperioden för denna studie startade. Tidigare låg lagföringsnivån högst bland utrikesfödda från icke-västländer. Det som bidragit till denna förändring är att lagföringarna för brott, sett ur ett längre perspektiv, har minskat i snabbare takt bland utrikesfödda än bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. En annan faktor som bidragit till skiftet är att lagföringar för narkotikabrott ökat kraftigare bland inrikesfödda med utrikesfödda föräldrar än bland utrikesfödda, vilket liknar resultatet i denna studie.

Det är även intressant att konstatera att resultaten i många avseenden liknar resultaten i den tidigare nämnda norska studien, i fråga om vilka grupper av utrikesfödda från olika länder och regioner som misstänktes för brott som begåtts vid något tillfälle under en fyraårsperiod (Andersen m.fl. 2017). Den studien fann jämförelsevis små andelar misstänkta bland personer som var födda i Norden, Västeuropa eller Nordamerika, och större andelar misstänkta bland personer som var födda i Österuropa, Asien, Sydamerika eller Afrika (Andersen m.fl. 2017). Rapporten visar även att andelen misstänkta bland utrikesfödda varierar påtagligt mellan olika födelseländer. Liksom i denna studie reduceras skillnaderna mellan grupperna i förhållande till den övriga befolkningen vid kontroll för ålder, kön, inkomst och bostadsort, men vissa skillnader kvarstår. När det gäller

utvecklingen över tid finns det också vissa likheter i det att andelen misstänkta i olika grupper minskat även i den norska studien, om man ser till utvecklingen från 2007 och framåt. Minskningarna i den studien är dock mer kontinuerliga. En annan likhet är att nivån på andelen misstänkta genomgående legat högst bland inrikesfödda med utrikesfödda föräldrar, följt av utrikesfödda.

Faktorer som kan bidra till att personer med utrikes bakgrund oftare misstänks för brott

Flera samspelande faktorer bidrar till risken för brottslighet

Ett tydligt resultat av forskningen om orsaker till brottslighet är att risken att begå brott påverkas av ett komplext samspel mellan ett flertal olika faktorer. Det handlar dels om faktorer som är kopplade till individen själv, till exempel i form av variationer i självkontroll, neurofysiologiska förutsättningar och attityder till brott, men även om faktorer som förknippas med olika sociala relationer och sammanhang, såsom familjen, umgängeskretsen och närsamhället (t.ex. Brå 2009, Joliffe m.fl. 2017, Andrews och Bonta 2017). Generellt visar forskning också att ju fler riskfaktorer som individer uppvisar, desto högre är risken för brott (t.ex. Wikström och Butterworth 2006, Andershed och Andershed 2019).

Vidare är det väletablerat att risken för brott är högst när man är ung, och att den avtar med ålder, inte minst i linje med att förmågan till självkontroll och konsekvenstänkande utvecklas, liksom förmågan att förstå samband mellan orsaker och effekter (Steinberg m.fl. 2009, Sweeten m.fl. 2013, Gormally 2015). Enligt den neurologiska forskningen är de delar av hjärnan som styr förmågan till självkontroll, impulskontroll och konsekvenstänkande fortfarande under utveckling i 25-årsåldern (SOU 2018:85). Men även här tyder forskningen på att hur snabbt risken för brott avtar med åldern påverkas av flera faktorer, inte minst möjligheten att etablera sig som vuxen, med sysselsättning och bostad (se t.ex. Massoglia och Uggen 2010, Devers 2011, Brå 2021a). På så sätt kan risken för brottslighet också påverkas av skillnader i livschanser, som i sin tur beror på bland annat familjens resurser, utbildningsnivå och föräldrarnas psykiska hälsa (t.ex. Nilsson och Estrada 2009).

Tänkbara faktorer kopplade till en överrisk för personer med utrikes bakgrund

Denna studie ger inte möjlighet att dra säkra kausala slutsatser om vilka faktorer som förklarar överriskerna för utrikesfödda och inrikesfödda med en eller två utrikesfödda föräldrar att misstänkas för brott. Samtidigt visar studiens resultat att främst åldersskillnader, men även låg disponibel inkomst hos familjen samt låg utbildningsnivå, kan vara viktiga. När analysen genom standardisering tar hänsyn till dessa faktorer (samt könsfördelning och kommuntyp) minskar de skattade överriskerna – men det kvarstår ändå skillnader.

Exempel på andra faktorer som kan bidra till skillnaderna är övriga indikatorer på ekonomisk och social utsatthet samt boendesegregation till resurssvaga områden.[33] Det kan även gälla problem att få arbete, vilket kan hänga samman med bristande utbildning, liksom språksvårigheter, men även med diskriminering på arbetsmarknaden.[34] Dessa förhållanden kan vidare antas tendera att vara mer utbredda bland grupper som tvingats fly eller av andra skäl lämna landet, än bland personer som invandrat från socioekonomiskt starkare regioner för att arbeta.[35]

I diskussionen i rapporten från 2005 lyftes tre faktorer som tänkbara förklaringar till att utrikesfödda personer oftare misstänks för brott: 1) De olika svårigheter det kan innebära att bryta upp från hemlandet och bosätta sig i ett nytt land med främmade språk, miljö och i olika mån också en ny kultur. Bland dem som känner utanförskap och upplever att de har bristande livschanser, kan risken för brottsligt beteende öka. 2) Sociala faktorer som generellt sett ökar risken för brott, såsom låg utbildning och inkomst men även psykisk ohälsa, är vanligare bland utrikesfödda. 3) Det mottagande som invandrare får i Sverige har brister i form av fördomar och negativ särbehandling, liksom diskriminering på arbetsmarknaden. Rapporten lyfte också betydelsen av den etniska boendesegregationen, som riskerar att leda till en vi-och-dom-syn, som i sin tur kan försvåra integration och möjligheter att känna sig solidarisk med det övriga samhället, samt möjliga effekter av selektionsprocesser i anmälningsbenägenhet eller i polisens arbete, som kan leda till skillnader i sannolikheten för personer från olika grupper att registreras som misstänkta när de begår brott (Brå 2005).

33 I flera av de förorter som betecknats som socialt utsatta områden uppgick andelen invånare med utländsk bakgrund till över 90 procent 2014 (Edling 2015). De utsatta områdena kännetecknas bland annat av högre arbetslöshet, större andel invånare med olika transfereringsersättningar, högre trångboddhet, större andel unga i åldern 20–25 år som varken studerar eller arbetar samt en mindre andel elever som är behöriga till gymnasieskolan jämfört med riksgenomsnittet (Edling 2015, Stockholms handelskammare 2018). Se även Gerell m.fl. (2020a).

34 Se t.ex. Bursell (2014), Arai m.fl. (2016), Tibajev (2016), Quillian m.fl. (2019).

35 Se resultaten i Andersen m. fl. (2017) angående invandringsgrund.

Många av dessa faktorer gäller sannolikt även för inrikesfödda med utrikesfödda föräldrar, och de kan antas ha betydelse än idag. Andra faktorer, som inte lyftes som möjliga förklaringar till överrisken i Brås förra studie men som också skulle kunna bidra, är en överrisk för narkotikaproblem och förändringar i våldsutövandet inom kriminella grupperingar. Nedan presenteras en kort beskrivning av vad forskningen säger om dessa olika faktorer, och även om kulturella förklaringar, som ofta lyfts i diskussioner om skillnader i brottslighet mellan personer med inrikes respektive utrikes bakgrund.

Psykisk ohälsa

Den bild som framgår av forskningen om pyskisk ohälsa bland personer med utrikes bakgrund är något splittrad. En del studier med fokus på barn med utrikesfödda föräldrar har funnit relativt små eller inga skillnader i psykisk hälsa mellan dessa och barn med inrikesfödda föräldrar (jfr. Hjern m.fl. 2013). Annan forskning har däremot funnit att barn med utrikesfödda föräldrar uppger bättre psykisk hälsa än barn med inrikesfödda föräldrar, mätt i termer av den självrapporterade förekomsten av bland annat oro, depression, sömnsvårigheter och utagerande beteenden (Mood m.fl. 2016).

Samtidigt visar forskningen tydliga överrisker för psykisk ohälsa som lett till psykiatrisk slutenvård för vuxna personer som kom till Sverige som asylsökande eller anhöriga när de var barn (Manhica m.fl. 2016a), samt att överriskerna för psykisk ohälsa varierar mellan olika grupper med utrikes bakgrund (Hjern m.fl. 2013, Hollander m.fl. 2013, Gilliver m.fl. 2014). Som nämnts tidigare har forskningen lyft föräldrars psykiska ohälsa som en riskfaktor för brott hos barn och ungdomar (t.ex. Hill 2002, Nilsson och Estrada 2009, Tzoumakis m.fl. 2017).

Segregering

Även när det gäller en effekt av segregering är bilden från forskningen splittrad. Brås (2019) genomgång av nordiska studier om brottslighet bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund visar att forskning från Danmark och Sverige funnit visst stöd för att segregering kan påverka risken för brottslighet (Piil Damm och Dustmann 2012, Grönqvist m.fl. 2015). I en annan svensk studie, med fokus på ungdomar som avslutade grundskola i Stockholm i början av 1990-talet, fann Hällsten m.fl. (2013) att bostadsområdesfaktorer förklarade en del av skillnaden i brottslighet mellan personer med utrikes respektive inrikes bakgrund. Samtidigt visar en tredje studie från Sverige att bostadsområdets socioekonomiska nivå inte har någon effekt på våldsbrottslighet eller missbruk när man kontrollerar för olika individ- och familjerelaterade faktorer

(Sariaslan m.fl. 2013). Denna skillnad mellan olika studier kan tyda på att det bara är specifika aspekter av segregering som är av betydelse, alternativt att vissa grupper är särskilt känsliga för effekten av segregering (Brå 2019).

Mot bakgrund av skolgångens betydelse (se nedan) ska samtidigt nämnas att svensk forskning har visat att segregering också är en bidragande orsak till sämre skolresultat bland barn med utrikesfödda föräldrar (Bygren och Szulkin 2010).

Skolgångens betydelse

För utrikesfödda personer som kommit till Sverige som barn kan språksvårigheter eller andra problem (till exempel trauman beroende på att man upplevt krig) antas öka risken för låga eller icke godkända grundskolebetyg, vilket i sin tur påverkar möjligheterna till fortsatt utbildning och arbete. Även ungdomar födda i Sverige med två utrikesfödda föräldrar har förhöjd risk för låga betyg, vilket kan leda till senare problem (t.ex. Lundahl och Lindblad 2018).

En tidigare stor registerstudie fann att låga avgångsbetyg i årkurs nio var den faktor som, bland personer i olika födelsekohorter, visade klart starkast samband med risken att lagföras för brott vid minst två tillfällen i åldern 15–19 år (Bäckman m.fl. 2013). I regressionsanalysen undersöktes, utöver betygens inverkan på denna risk, effekter av bakgrundsfaktorer gällande utrikes bakgrund, kön, familjens disponibla inkomst, om familjen fått ekonomiskt bistånd, om föräldrarna var sammanboende eller ensamstående samt om någon förälder varit frihetsberövad. Vid kontroll för inverkan av de övriga faktorerna, kvarstod för gruppen med utrikes bakgrund en viss överrisk att lagföras i förhållande till inrikesfödda med minst en inrikesfödd förälder. I studien lyftes vikten av att utsatta barn ges stöd under skolgången samt att skolan, till skillnad från mer bakomliggande och beständiga bakgrundsfaktorer, är en faktor som går att påverka.

Selektion av vilka grupper som oftare misstänks

En annan faktor som skulle kunna inverka på skillnaderna i andel brottsmisstänkta, mellan olika grupper med inrikes eller utrikes bakgrund, är att det kan ske en form av diskrimineringsprocess i fråga om vilka personer som misstänks för brott. Hypotetiskt kan processen indelas i två moment:

1) Det sker en selektion av vilka brott som anmäls till polisen, beroende på om den förmodade gärningspersonen har utrikes bakgrund eller inte, genom att brott med en förmodad gärningsperson med utrikes bakgrund anmäls oftare än brott där den förmodade

gärningspersonen har inrikes bakgrund. Det bör understrykas att detta ska gälla även när brotten har samma allvarlighetsgrad och omständigheter i övrigt.

2) De brottsutredande myndigheterna prioriterar att fastställa om en person är misstänkt för brott om denne har utrikes bakgrund jämfört med om personen har inrikes bakgrund, även när brotten har samma allvarlighetsgrad och omständigheter i övrigt. Dessa frågeställningar är av naturliga skäl svåra att besvara utifrån tillgänglig empiri. Inte heller har detta ingått att studera i föreliggande undersökning. Vissa iakttagelser utifrån tidigare forskning låter sig dock göras.

I en svensk enkätstudie fann Dahlbäck (2009) att anmälningsbenägenheten vid våldsbrott var högre om förövaren enligt den utsatta personen hade utrikes bakgrund samt att detta gällde oavsett om den utsatta personen själv hade svensk eller utrikes bakgrund. Vid många brott (exempelvis stöld och skadegörelse) har den som utsatts för brottet dock sällan sett till någon gärningsperson. I sådana fall kan anmälningsbenägenheten knappast påverkas av gärningspersonens bakgrund.

Det finns också svensk och annan nordisk forskning som visar att fotgängare och bilförare med minoritetsbakgrund är överrepresenterade bland dem som utsätts för poliskontroller.[36] Det kan leda till en överrisk att misstänkas för exempelvis narkotika- eller trafikbrott, och till att andra brottsliga handlingar som begås av personer med minoritetsbakgrund oftare upptäcks än de som begås av andra grupper, som inte kontrolleras i lika stor utsträckning (Sarnecki 2006, Brå 2008). Samma effekt kan bli resultatet när polisen väljer att fokusera resurser på specialsatsningar mot kriminaliteten i områden där minoritetsgrupper är överrepresenterade bland de boende (Granér 2004), eller i samband med polisens inre utlänningskontroll (Hydén och Lundberg 2004). Slutsatsen är att det är möjligt att selektionsprocesser skulle kunna förklara en del av skillnaderna av andelen misstänkta i grupperna i denna studie, men knappast i någon avgörande grad när det gäller de övergripande mönstren och utvecklingen.

Narkotikans tänkbara betydelse

En annan tänkbar bidragande faktor till överriskerna att misstänkas för brott skulle vara om det bland socialt utsatta grupper med utrikes bakgrund är mer utbrett med narkotikamissbruk än hos genomsnittet. Tidigare svenska studier har visat en tydlig överrisk för både utrikesfödda och deras barn att vårdas för narkotikarelaterade

36 Se till exempel Holmberg 2003, Pettersson 2006, Solhjell m.fl. 2019, Schclarek Mulinari och Keskinen 2020.

problem (Hjern 2004, Saraiva Leao m.fl. 2006, Manhica m.fl. 2016b). Hantering liksom bruk av narkotika är kriminaliserat, vilket i sig leder till att risken att misstänkas för brott ökar. Vidare kan narkotikamissbruk leda till annan kriminalitet för att bekosta missbruket, vilket ytterligare bidrar till risken för att bli gripen.

Narkotikabrottens ökande andel bland de misstänkta hänger även troligen samman med ett ökat fokus på narkotikabrottslighet inom rättsväsendet, eftersom dessa är så kallade spanings- och ingripandebrott. Det innebär att brottsligheten i stort sett bara upptäcks genom polisinsatser, och de registrerade narkotikabrottens utveckling speglar därför rättsväsendets prioriteringar, och inte den faktiska narkotikabrottsligheten i samhället (Brå 2016).

Kulturella förklaringar

Kulturella förklaringsmodeller för en överrisk för brottslighet bland personer med utrikes bakgrund brukar framför allt delas in i kulturkonfliktförklaringar och subkulturella förklaringar (Salmi m.fl. 2015). Kulturkonfliktmodellen som förklaring till brottsligt beteende bland personer med utrikes bakgrund bygger på att det finns normskillnader mellan ursprungslandet och det nya hemlandet. De exempel som nämns i forskningen är bland annat normer kring barnaga, normer kring heder och kvinnors sexuella självbestämmande, normer kring maskulinitet och normer kring vissa typer av drogbruk (t.ex. Bui och Morash 2008, Wortley 2009, Salmi m.fl. 2015, Schmidt m.fl. 2019).

Enligt den enklaste formen av modellen kan normkonflikter bidra till en överrepresentation i brottslighet i de fall utrikesfödda fortsätter med beteenden som är tillåtna i ursprungslandet men kriminaliserade i det nya hemlandet. Samtidigt menar forskare att normkonflikter också kan leda till en ökad stress hos individen som, ofta i kombination med andra faktorer, leder till en ökad risk för brott och andra skadliga beteenden. Bland barn till utrikesfödda föräldrar finns ytterligare en dimension till kulturkonfliktförklaringar, genom att det kan uppstå konflikter mellan hur föräldrarna och barnen förhåller sig till och navigerar bland skillnader i normer och förväntningar mellan föräldrarnas ursprungsland och det nya hemlandet (t.ex. Beckley 2015, Decker m.fl. 2009). Bland annat påverkas relationen mellan barnen och föräldrarna negativt, vilket i sin tur kan innebära en ökad risk för brott (Bui 2009).

Det är relativt lite forskning som studerat betydelsen av kulturella konflikter för en överrisk för brottslighet bland personer med utrikes bakgrund (Bovenverk och Fokkeman 2016). Bui och Morash (2008), som studerat kopplingen mellan våld i nära relationer och maskuli-

nitetsnormer bland utrikesfödda män i USA, beskriver flera studier som tyder på att rollförändringar inom familjen efter migrationen, tillsammans med en upplevd statusförlust hos mannen, kan förstärka risken för partnervåld. Författarna tar däremot inte upp frågan om det innebär att partnervåldet är vanligare bland dessa män än bland inrikesfödda.

Schmidt m.fl. (2019), som studerat skillnader i brottslighet och normer i ett urval av män med utrikes bakgrund i Tyskland, fann att män som uppmättes ha en högre grad av identifiering med hedersnormer hade en högre risk för brott än andra män med bakgrund i samma ursprungsregioner. Samtidigt fanns även en korrelation mellan upplevelsen av diskriminering och en högre risk för brott, medan socialt stöd från familjen och vänner i stället fungerade som en skyddsfaktor mot brottslighet. Denna studie jämförde dock inte männens värderingar och brottslighet med motsvarande bland inrikesfödda med inrikesfödda föräldrar, vilket innebär att det inte går att dra några slutsatser om männens brottslighet var högre eller lägre än hos andra grupper i befolkningen, eller vilken roll normskillnader skulle spela för eventuella skillnader i brottslighet mellan grupperna.

En undersökning av Salmi m.fl. (2015), har studerat skillnader i delaktighet i självrapporterad brottslighet bland ungdomar med inrikes och utrikes bakgrund i Finland. Studien mätte inte graden av identifiering med specifika kulturella normer, men inkluderade ett mått på ungdomarnas moral. Moral uppvisade en tydlig korrelation med brottslighet, men hade inget förklaringsvärde för skillnaden i brottslighet mellan ungdomar med inrikes och utrikes bakgrund. Enligt författarna tyder resultaten på att de betydelsefulla variationerna i moral finns på individnivå, oavsett om man har inrikes eller utrikes bakgrund.

I den tidigare nämnda studien med fokus på ungdomar som avslutade grundskola i Stockholm i början av 1990-talet (Hällsten m.fl. 2013) studerades även hur mycket av variationen i brottslighet mellan ungdomar med inrikes och utrikes bakgrund som kunde förklaras av variationer i brott mellan ungdomar med en bakgrund i olika ursprungsländer (baserad på mödrarnas födelseland). Analysen beskrevs som ett sätt att närma sig frågan om en möjlig effekt av kultur. Resultaten visade att det fanns en viss effekt, men att den var liten. Effekten av skillnader i föräldrarnas socioekonomiska resurser var mycket större.

Liknande resultat har rapporterats i Nederländerna, där forskare har undersökt skillnader i risken för registrerad brottslighet bland ungdomar med en bakgrund i olika regioner i Marocko (Bovenverk och Fokkeman 2016). Mot bakgrund av forskning som studerat effekten av kulturella faktorer inom andra grupper med utrikes bakgrund

i Nederländerna, menar Unnever (2019) att anledningarna till brottsligheten främst kan kopplas till erfarenheter i Nederländerna efter migrationen, och att korrelationerna mellan brottsligheten och de utrikesföddas kulturella bakgrund var svaga.

Subkulturer

Subkulturella förklaringar utgår från att individer bildar grupperingar som delar gemensamma normer och värderingar som skiljer sig från de accepterade normerna och värderingarna i samhället (Salmi m.fl. 2015). Forskare har bland annat hänvisat till subkulturella modeller för att förklara brottsligheten hos ungdomsgäng och andra typer av kriminella grupperingar (t.ex. Shap 2014, Abadinsky 2013).

I Sverige har forskare studerat och beskrivit normer och uppförandekoder bland ungdomar som ingår i kriminella miljöer i utsatta områden. Dessa normer och koder betonar bland annat respekt, status, våld och ett maskulinitetsideal där en bärande del är att ha förmåga till våld och att vara beredd att visa detta (Gerell m.fl. 2020b, Liljeholm Hanson 2014). Samtidigt beskrivs dessa normer och koder som generella för den kriminella miljön eller gängmiljöer (liknande beskrivningar finns i den internationella forskningen om kriminella grupperingar),[37] inte som något som är kopplat till gängmedlemmarnas inrikes eller utrikes bakgrund. Normerna utvecklas i stället successivt allteftersom man involveras i ett socialt nätverk där våld och annan kriminalitet utgör viktiga beståndsdelar (Gerell m.fl. 2020b). Vilka som går med i den kriminella miljön beror på en kombination av flera riskfaktorer, men en central aspekt är att det finns en redan etablerad kriminell miljö i det område där man bor (ibid.). I Sverige är dessa kriminella miljöer koncentrerade till socialt utsatta bostadsområden, där personer med utrikes bakgrund är starkt överrepresenterade.

Våldsamma konflikter mellan kriminella grupperingar

En av de högsta överrisker som noterats i den här studien är den som gäller att misstänkas för dödligt våld (inklusive försök), bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. Denna överrisk låg på 11,2 före standardisering och på 3,4 efter standardisering för ålder, kön, inkomst, utbildning och kommuntyp. Andelen misstänkta för dödligt våld i denna grupp har också ökat tydligt mellan 2007 och 2018.

Att andelen misstänkta för dödligt våld har ökat bland just inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar, kan kopplas till att det blivit vanligare med uppgörelser mellan rivaliserande kriminella grupp-

37 Se t.ex. Anderson 1999, Baird 2012, Rahman och Lynes 2018.

eringar där skjutvapen många gånger är inblandade. Forskning visar att det sedan mitten av 00-talet skett en tydlig ökning av skjutvapenvåldet i Sverige, vilket är starkt förknippat med kriminella miljöer i utsatta områden (Brå 2020b, 2021b, Gerell m.fl. 2021, Sturup m.fl. 2019, 2020). Samma forskning visar också att våldet är kopplat till den illegala drogmarknaden (Gerell m.fl. 2021).

Mycket tyder på att denna utveckling inte enkelt kan kopplas till att förövarna – och sannolikt även offren[38] – är inrikesfödda med utrikesfödda föräldrar eller till att de bor i utsatta områden; det finns flera länder i Europa med illegala drogmarknader och utsatta områden med höga koncentrationer av personer med minoritetsbakgrund som inte haft samma utveckling (Brå 2021b). Det är fortfarande inte klarlagt vad som lett till den avvikande utvecklingen i Sverige, men enligt tillgänglig forskning kan den sannolikt kopplas till en våldsspiral, där det skett en inflation över tid i vad som krävs i form av våld för att åstadkomma samma effekt inom den kriminella miljön (Brå 2019, 2021b).

Exemplet med utvecklingen av det dödliga skjutvapenvåldet tyder i sin tur på att förklaringar för vissa gruppers överrisk för brottslighet behöver ta hänsyn till olika förklaringsfaktorer vid olika typer av brott.

Ingen enkel förklaring till överrisker för brott

Denna korta genomgång av olika faktorer som kan bidra till att förklara överrisken att bli misstänkt för brott, i olika grupper med utrikes bakgrund, visar att det finns ett flertal rimliga kandidater. Samtidigt visar den att det inte finns någon särskild riskfaktor som kan anses som en generell förklaring, även om åldersskillnader och skillnader i socioekonomisk bakgrund är viktiga faktorer när olika kategorier av människor jämförs med varandra på gruppnivå. Samtidigt visar forskning att oavsett vilka kategoriseringar eller grupperingar som ligger till grund för analyser av brottslighet – såsom kön, ålder, socioekonomiska förutsättningar, lands- eller kulturell bakgrund – så finns det en stor variation i brottslighet *inom* respektive kategori eller grupp, och att anledningarna till denna variation är komplexa.

Komplexiteten kan exemplifieras med de skillnader som forskning visat finns i risken för brott bland svenskfödda personer som invandrat till Norge och Finland. För dessa två länder visar en registerstudie

38 Att kunna redovisa uppgifter om de utsattas bakgrund skulle kräva en särskild studie som kopplar ihop uppgifter från SCB med uppgifter om de avlidna. Att offren också ofta är inrikesfödda med utrikesfödda föräldrar är samtidigt en mycket rimlig hypotes, eftersom en tidigare Bråstudie (Brå 2020b) har visat att offren för dödsskjutningarna i kriminell miljö inte sällan varit tidigare misstänkta i liknande ärenden.

som jämfört brott bland utrikesfödda från olika länder (Skardhamar m.fl. 2014) att svenskfödda som är folkbokförda i Finland har en överrisk för både stöld- och våldsbrott, jämfört med majoritetsbefolkningen, medan svenskfödda i Norge har en lägre risk än landets majoritetsbefolkning för båda brottskategorierna.

Enligt studien verkar skillnaderna inte bero på köns- eller åldersskillnader, eller på socioekonomiska faktorer. Författarna menar att det är osannolikt att situationen för de svenska emigranterna i det nya hemlandet skiljer sig på något avgörande sätt mellan Finland och Norge, och att resultaten i stället rimligen beror på att det finns någon form av systematiska skillnader mellan de svenskar som flyttar till respektive land.

I linje med resultaten från forskningen om orsaker till brott generellt, är det sannolikt att skillnader i risken att misstänkas för brott mellan inrikesfödda med inrikesföddda föräldrar och personer med utrikes bakgrund, och även skillnader i risker mellan olika grupper med utrikes bakgrund, beror på ett komplext samspel mellan flera olika förhållanden. I detta samspel kommer faktorer som de egna eller föräldrarnas erfarenheter från ursprungslandet, psykisk hälsa, utbildning, erfarenheter av diskriminering, graden av identifiering med olika typer av maskulinitets- eller hedersnormer, tillgång till arbetsmarknaden, graden av exponering för kriminella miljöer, med mera, att påverka olika individer från olika grupper på olika sätt.

Behovet av fortsatt forskning

Ovan har angetts en rad möjliga förklaringar till varför det är vanligare att personer med utrikes bakgrund misstänks för brott än inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. En av de studier som nämnts betonade skolgångens betydelse för risken för framtida brottslighet och att skolan är ett område som faktiskt går att påverka, i motsats till mer oföränderliga sakförhållanden. Det pekar mot att det är viktigt i forskningen att identifiera också andra förhållanden, som genom olika åtgärder kan gå att påverka. Som nämnts finns det många etablerade riskfaktorer som framhålls i den kriminologiska litteraturen, och som visat sig ha samband med brott. Det är därför viktigt att pröva olika teoretiska förklaringsmodeller för hur olika bakgrundsfaktorers samband med brott bäst kan förklaras, och däribland inrikes respektive utrikes bakgrund. Ju mer kunskap om vilka faktorer som har starkast samband med brott generellt samt i förhållande till personers bakgrund, och de processer som ökar risken för brott, desto större möjlighet att utarbeta framgångsrika preventiva strategier.

Den inverkan som bakgrundsfaktorer – såsom kön, föräldrars socioekonomiska situation samt inrikes respektive utrikes bakgrund – kan ha på brottsligheten, kan antas i hög grad ske genom mellanliggande faktorer. De bakomliggande faktorer som förknippas med exempelvis socioekonomisk utsatthet kan betraktas som ”orsakerna till orsakerna till brott” (Wikström och Treiber, 2016). Det är de mellanliggande riskfaktorernas beskaffenhet som forskningen har att utvärdera, utifrån vilken betydelse de tillmäts av olika teorier, i förhållande till faktiska utfall. Det är en kunskap som behöver vidareutvecklas för att möjliggöra ett mer effektivt brottsförebyggande arbete.

Referenser

Abadinsky, H. (2013). *Organized Crime* (tenth edition). Belmont: Wadsworth Publishing.

Adamson, G. (2019). *Invandring och brottslighet. En data-uppdatering för 2000-talet*. Manuskript. Hämtad 2021-01-20. http://hv.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1365902&dswid=-6129

Anderson, E. (1999). *Code of the street: Decency, violence, and the moral life of the inner city*. New York: Norton.

Andersen, S. N., Holtsmark, B. och Mohn, S. B. (2017). *Kriminalitet blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. En analyse av registerdata for perioden 1992–2015*. Rapporter 2017/36. Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.

Andersen, L. H. och Tranæs, T. (2011, reviderad 2013). *Etniske minoriteters overrepræsentation i strafferetlige domme*. Rockwool Fondens Forskningsenhed, Arbejdspapir 23. Odense: Syddansk Universitetsforlag. Hämtad 2021-01-24 https://www.rockwoolfonden.dk/publikationer/etniske-minoriteters-overrepraesentation-i-straffe-retlige-domme/

Andershed, A.-K. och Andershed, H. (2019). Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende bland unga: Att använda teori och forskning i praktiken. I: *Barn och unga som begår brott eller riskerar att begå brott. Kunskapsstöd för socialtjänsten om att identifiera, utreda och bedöma behov*. Stockholm: Socialstyrelsen. Hämtad 2021-01-28 http://oru.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1372592&dswid=4860

Andrews, D. A. och Bonta, J. (2017). *The psychology of criminal conduct*. (6e upplagan) New York: Routledge.

Arai, M., Bursell, M. och Nekby, L. (2016). The reverse gender gap in ethnic discrimination: Employer stereotypes of men and women with Arabic names. *International Migration Review, 50*(2), 385–412.

Baird, A. (2012). The violent gang and the construction of masculinity amongst socially excluded young men. *Safer Communities, 11*(4), 179–190.

Beckley, A. L. (2013). Correlates of war? Towards an understanding of nativity-based variation in immigrant offending. *European Journal of Criminology*, *10*(4), 408–423.

Beckley, A. L. (2015). *Foreign background and criminal offending among young males in Stockholm*. Doktorsavhandling. Stockholm: Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.

Beckley, A. L., Kardell, J. och Sarnecki, J. (2017). Immigration and crime in Sweden. I: Pickering, S. och Ham, J. (red.), *The Routledge Handbook on Crime and International Migration* (s. 71–84). Abingdon och New York: Routledge.

Blumstein, A., Cohen, J., Roth, J. och Visher, C. (1986). *Criminal Careers and "Career Criminals"*. Washington DC: National Academy Press.

Boesen Pedersen, A.-J. och Tambour Jørgensen, T. (2017). *Udvikling i ungdomskriminalitet. De mest kriminelle.* Justitsministeriets forskningskontor. Hämtad 2021-01-24 https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2017/rapport_udvikling.pdf

Bovenkerk, F. och Fokkema, T. (2016). Crime among young Moroccan men in the Netherlands: Does their regional origin matter? *European Journal of Criminology, 13*(3), *352–371.*

Brottsförebyggande rådet, Brå (1996). *Invandrares och invandrares barns brottslighet*. Rapport 1996:2. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2005). *Brottslighet bland personer födda i Sverige och i utlandet*. Rapport 2005:17. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2006). *Konsten att läsa statistik om brottslighet*. Rapport 2006:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet (2008). *Diskriminering i rättsprocessen. Om missgynnande av personer med utländsk bakgrund*. Rapport 2008:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2009). *Orsaker till brott bland unga och metoder för att motverka kriminell utveckling.* Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2016). *Provtagning vid misstanke om ringa narkotikabrott*. Kortanalys 1/2016. Webbrapport.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2017). *Stora förundersökningar och brottmål: Utveckling, omfång och karaktär*. Rapport 2017:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2019). *Nordiska studier om brottslighet bland personer med utländsk och inhemsk bakgrund. En kartläggande översikt av publicerad forskning och statistik 2005–2019*. PM. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2020a). *Kriminalstatistik 2019. Misstänkta personer. Slutlig statistik*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2020b). *Dödligt våld i den kriminella miljön 2005–2017*. Rapport 2020:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2021a). *Strategiska brott bland ungdomar på 2010-talet och faktorer av betydelse för att lämna ett kriminellt liv*. Rapport 2021:5. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2021b). *Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder. En jämförande studie av nivåer, trender och våldsmetoder*. Rapport 2021:8. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Bui, H. (2009). Parent–child conflicts, school troubles, and differences in delinquency across immigration generations. *Crime & Delinquency, 55*(3), 412–441.

Bui, H. och Morash M. (2008). Immigration, masculinity and intimate partner violence from the standpoint of domestic service providers and Vietnamese-origin women. *Feminist criminology, 3*(3), 191–215.

Bursell, M. (2014). The multiple burdens of foreign-named men – evidence from a field experiment on gendered ethnic hiring discrimination in Sweden. *European Sociological Review, 30*(3), 399–409.

Bygren, M. och Szulkin, R. (2010). Ethnic environment during childhood and the educational attainment of immigrant children in Sweden. *Social Forces*, *88*(3), 1305–1329.

Bäckman, O., Estrada, F., Nilsson, A. och Shannon, D. (2013). *Unga och brott i Sverige. Underlagsrapport till Barns och ungas hälsa, vård och omsorg 2013*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Bäckman, O., Estrada, F., Nilsson, A. och Sivertsson, F. (2020). *Den ojämlika brottsligheten. Lagföringsutvecklingen i demografiska och socioekonomiska grupper 1973–2017.* Rapport 2020:1. Stockholm: Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.

Bäckman, O., Estrada, F., Nilsson, A. och Sivertsson, F. (2021). Criminal convictions and immigrant background 1973–2017 in Sweden – have differences increased or declined? *Nordic Journal of Criminology*, https://doi.org/10.1080/2578983X.2021.1900038

Coleman, C. och Moynihan, J. (1996). *Understanding crime data: Haunted by the dark figure*. Buckingham: Open University Press.

Council of the European Union (2010). Council conclusions on the fight against crimes committed by mobile (itinerant) criminal groups. Bryssel: Europa unionens råd, https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/118169.pdf

Council of the European Union (2016). Council conclusions on organised domestic burglary. Bryssel: Europa unionens råd, https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13268-2016-INIT/en/pdf

Dahlbäck, O. (2009). *Diskrimineras invandrare i anmälningar av brott?* Occasional Papers. Stockholm: Sociologiska institutionen, Stockholms universitet.

Devers, L. (2011). *Desistance and Developmental Life Course Theories. Research summary.* Washington DC: Bureau of Justice Assistance, US Department of Justice.

Djurfeldt, G., Larsson, R. och Stjärnhagen, O. (2018). *Statistisk verktygslåda 1. Samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder.* Lund: Studentlitteratur.

Edling, J. (2015). *Förorterna som Moder Svea glömde. En dokumentation av en obefintlig integrationspolitik*. Stockholm: Flexicurity, Verdandi, ABF. Hämtad 2019-02-19 http://www.verdandi.se/wp-content/uploads/2015/10/151014-F%C3%B6rorterna-som-Moder-Svea-gl%C3%B6mde.pdf

Engellau, P. (2019). *Invandring och brottslighet – ett trettioårsperspektiv.* Förrapport. Stockholm: Det Goda Samhället. Hämtad 2021-01-20. https://detgodasamhallet.com/rapport-om-invandring-om-brottslighet/

EUROPOL (2015). *Interim SOCTA 2015: An update on Serious and Organised Crime in the EU*. Bryssel: Europa Unionens Råd, 7271/15.

Finansdepartementet (2020). *Säkrare samordningsnummer och bättre förutsättningar för korrekta uppgifter i folkbokföringen*. Stockholm: Finansdepartementet, Skatte- och tullavdelningen.

Gerell, M., Hallin, P.-O., Nilvall, K. och Westerdahl, S. (2020a). *Att vända utvecklingen. Från utsatta områden till trygghet och delaktighet*. Malmö University Publications in Urban Studies (Mapius 26). Malmö: Malmö universitet.

Gerell, M., Hallin, P.-O. och Nilvall, K. (2020b). Kriminella nätverk, gatukultur och våld. I: Gerell, M., Hallin, P.-O. och Nilvall, K. (red.), *Att vända utvecklingen – från utsatta områden till trygghet och delaktighet.* Malmö University Publications in Urban Studies (Mapius 26). Malmö: Malmö universitet.

Gerell, M., Sturup, J., Magnusson, M.-M., Nilvall, K., Khoshnood, A. och Rostami, A. (2021). Open drug markets, vulnerable neighbourhoods and gun violence in two Swedish cities. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*. https://doi.org/10.1080/18335330.2021.1889019

Gilliver, S.C., Sundquist, J., Li, X. och Sundquist, K. (2014). Recent research on the mental health of immigrants to Sweden: A literature review. *European Journal of Public Health, 24*(suppl 1), 72–29.

Gormally, S. (2015). 'I've been there, done that…': A study of youth gang desistance. *Youth Justice*, *15*(2), 148–115.

Granér, R. (2004). *Patrullerande polisers yrkeskultur.* Lund: Socialhögskolan, Lunds universitet.

Grönqvist, H., Niknami, S. och Robling, P.-O. (2015). *Childhood exposure to segregation and long-run criminal involvement. Evidence from the 'Whole of Sweden' strategy.* (Working Paper 2015:1). Stockholm: Institutet för social forskning (SOFI), Stockholms universitet.

Hill, J. (2002). Biological, psychological and social processes in the conduct disorders. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 43*(1), 133–164.

Hjern, A. (2004). Illicit drug abuse in second-generation immigrants: a register study in a national cohort of Swedish residents. *Scandinavian Journal of Public Health, 32*(1), 40–46.

Hjern, A., Rajmil, L., Bergström, M., Berlin, M., Gustafsson, P.A. och Modin, B. (2013). Migrant density and well-being – A national school survey of 15-year-olds in Sweden. *European Journal of Public Health*, *23*(5), 823–828.

von Hofer, H., Sarnecki, J. och Tham, H. (1998). Invandrarna och brottsligheten. I: von Hofer, H. (red.), *Brottsligheten i Europa*. Lund: Studentlitteratur.

Hollander, A.-C., Bruce, D., Burström, B. och Ekblad, S. (2013). The Association Between Immigrant Subgroup and Poor Mental Health. A Population-Based Register Study. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, *201*(8), 645–652.

Holmberg, L. (2003). *Policing Stereotypes. A qualitative study of police work in Denmark*. Berlin: Galda Wilch Verlag.

Hydén, S. och Lundberg, R. (2004). *Inre utlänningskontroll i polisarbete – mellan rättsstatsideal och effektivitet i Schengens Sverige*. Malmö: IMER, Malmö Högskola och Linköping: Tema etnicitet, Linköpings universitet.

Hällsten, M., Szulkin, R. och Sarnecki, J. (2013). Crime as a price of inequality? The gap in registered crime between childhood immigrants, children of immigrants and children of native Swedes. *British Journal of Criminology, 53*(3), 456–481.

Innala, C. och Shannon, D. (2007). *En kriterievalidering av brottsfrågorna i svenska ADAD-instrumentet*. Allmän SiS-rapport 2007:2. Stockholm: Statens institutionsstyrelse.

Jolliffe, D., Farrington, D. P., Piquero, A. R., Loeber, R. och Hill, K. G. (2017). Systematic review of early risk factors for life-course-persistent, adolescence-limited, and late-onset offenders in prospective longitudinal studies. *Aggression and violent behavior*, *33*, 15–23.

Kardell, J. (2011). *Utländsk bakgrund och registrerad brottslighet. Överrepresentationen i den svenska kriminalstatistiken*. Licentiatuppsats. Stockholm: Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.

Kardell, J. och Martens, P. L. (2013). Are children of immigrants born in Sweden more law-abiding than immigrants? A reconsideration. *Race and justice, 3*(3), 167–189.

Liljeholm Hanson, S. (2014). *Berättelser om ungdomsgäng i förorten. Genus, makt, moral*. Skriftserien 2014:2 Göteborg: Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet.

Lundahl, L. och Lindblad, M. (2018). Immigrant Student Achievement and Education Policy in Sweden. I: Volante, L., Klinger, D. och Bilgili, O. (red.), *Policy implications of research in education 9. Immigrant student achievement and education policy*. Cham: Springer.

Malmberg, B., Andersson, E. K., Nielsen, M. M. och Haandrikman, K. (2018). Residential Segregation of European and Non-European Migrants in Sweden: 1990–2012. *European Journal of Population, 34*(2), 169–193.

Maltz, M. (1984). *Recidivism*. Orlando: Academic Press.

Manhica, H. Almquist, Y., Rostila, M. och Hjern A. (2016a). The use of psychiatric services by young adults who came to Sweden as teenage refugees: A national cohort study. *Epidemiology and Psychiatric Sciences*, *26*(5), 526–534.

Manhica, H., Gauffin, K., Almquist, Y., Rostila, M. och Hjern, A. (2016b). Hospital Admission and Criminality Associated with Substance Misuse in Young Refugees – A Swedish National Cohort Study. *PLoS ONE*, 11:e0166066. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0166066

Massoglia, M. och Uggen, C. (2010). Settling down and aging out: Toward an interactionist theory of desistance and the transition to adulthood. *American Journal of Sociology*, *116*(2), 543–582.

Mood, C., Jonsson, J. O. och Brolin Låftman, S. (2016). Immigrant integration and youth mental health in four European countries. *European Sociological Review, 32*(6), 716–729.

Mork Lommel, H. (2010). The politics of numbers. Crime statistics as a source of knowledge and a tool of governance. I: Shoham, S.G., Knepper, P. och Knett, M. (red.), *International handbook of criminology.* Boca Raton: CRC Press.

Nilsson, A., Bäckman, O. och Estrada, F. (2013) Involvement in Crime, Individual Resources and Structural Constraints: Processes of Cumulative (Dis)Advantage in a Stockholm Birth Cohort. *British Journal of Criminology*, *53*(2): 297–318.

Nilsson, A. och Estrada, F. (2009). *Criminality and life-chances. A longitudinal study of crime, childhood circumstances and living conditions up to age 48.* Report 2009:3. Stockholm: Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.

Pettersson, T. (2006). Särbehandlas gärningspersoner med utländsk bakgrund vid anmälningar om våldtäkter, grov misshandel och eget bruk av narkotika? I: *Är rättvisan rättvis? Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering,* SOU 2006:30, (s. 111–146). Stockholm: Fritzes.

Piil Damm, A. och Dustmann, C. (2014). *Does growing up in a high crime neighborhood affect youth criminal behavior?* Study Paper No. 63. København: Rockwool Fondens Forskningsenhed.

Quillian, L. m.fl. (2019). Do some countries discriminate more than others? Evidence from 97 field experiments of racial discrimination in hiring. *Sociological Science*, *6*, 467–496.

Rahman, M. och Lynes, A. (2018). Ride to die: Masculine honour and collective identity in the motorcycle underworld. *Journal of Criminological Research, Policy and Practice, 4*(4), 238–252.

Salmi, V., Kivivuori, J. och Aaltonen, M. (2015). Correlates of immigrant youth crime in Finland. *European Journal of Criminology, 12*(6), 681–699.

Saraiva Leao, T., Johansson, L.-M. och Sundquist, K. (2012). Hospitalization due to Alcohol and Drug Abuse in First- and Second-Generation Immigrants: A Follow-Up Study in Sweden. *Substance Use & Misuse, 41*(3), 283–296.

Sariaslan, A., Långström, N., D'Onofrio, B., Hallqvist, J., Franck, J. och Lichtenstein, P. (2013). The impact of neighbourhood deprivation on adolescent criminality and substance misuse: A longitudinal, quasi-experimental study of the total Swedish population. *International Journal of Epidemiology, 42*(4), 1057–1066.

Sarnecki, J. (red.) (2006). *Är rättvisan rättvis? Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering,* SOU 2006:30. Stockholm: Fritzes.

Savona, E. U. och Anastasio, M. (2020). *Organised property crime in the EU.* Bryssel: European Parliament, Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs.

Schclarek Mulinari, L. och Keskinen S. (2020). Racial profiling in the racial welfare state: Examining the order of policing in the Nordic region. *Theoretical Criminology,* https://doi.org/10.1177/1362480620914914

Schmidt, S., Bliesener, T. och van der Meer, E. (2019). Risk and protective factors of delinquency that are sensitive to migration and culture. *Psychology, Crime & Law, 25*(8), 847–873.

Sellin, T. (1951). The significance of records of crime. *Law Quarterly Review, 67,* 489–504.

Shap, K. (2014). Island in the street: Analyzing the function of gang violence from a culture and conflict perspective. *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research, 6*(2), 78–98.

Skardhamar, T., Aaltonen, M. och Lehti, M. (2014). Immigrant crime in Norway and Finland. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention, 15*(2), 107–127.

Skardhamar, T., Thorsen, L.R. och Henriksen, K. (2011). *Kriminalitet og straff blant innvandrere og øvrig befolkning*. Korrigert versjon 12.09.11. Rapporter 21/2011. Oslo: Statistisk centralbyrå. Hämtad 2021-01-26. https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/kriminalitet-og-straff-blant-innvandrere-og-ovrig-befolkningartikler-og-publikasjoner/kriminalitet-og-straff-blant-innvandrere-og-ovrig-befolkning

Solhjell, R., Saarikkomäki, E., Birk Hallar, M., Wästerfors, D. och Kolind, D. (2019). "We are seen as a threat": Police stops of young ethnic minority minorities in the Nordic countries. *Critical Criminology, 27*(2), 347–361.

SOU 2018:85. *Slopad straffrabatt för unga myndiga. Betänkandet av ungdomsreduktionsutredningen.* Stockholm: Statens offentliga utredningar.

Statistiska centralbyrån, SCB (2002). *Personer med utländsk bakgrund. Riktlinjer för redovisning i statistiken*. Meddelanden i samordningsfrågor för Sveriges officiella statistik 2002:3. Örebro: Statistiska centralbyrån. Hämtad 2021-01-28 https://www.scb.se/dokumentation/statistiska-metoder/meddelande-i-samordningsfragor-mis/

Statistiska centralbyrån, SCB (2017). *Dokumentation av databasen STATIV år 1997–2017*. Statistiska centralbyrån. Hämtad 2021-01-28. https://www.scb.se/contentassets/659b9a5233dc4dd49b22630b2745ca57/dokumentation-stativ-2017.pdf

Steinberg, L., Graham, S., O'Brien, L., Woolard, J., Cauffman, E. och Banick, M. (2009). Age differences in future orientation and delay discounting. *Child Development, 80*(1), 28–44.

Stockholms Handelskammare (2018). *Hårda fakta. Så segregerat är Stockholm*. Stockholms Handelskammare 2018:05. Hämtad 2019-02-19. https://www.chamber.se/rapporter/harda-fakta-sa-segregerat-ar-stockholm-2.htm

Sturup, J., Rostami, A., Mondani, H., Gerell, M., Sarnecki, J. och Edling, C. (2019). Increased Gun Violence Among Young Males in Sweden: A Descriptive National Survey and International Comparison. *European Journal on Criminal Policy & Research, 25*(4), 365–378.

Sturup, J., Gerell, M. och Rostami, A. (2020). Explosive violence: A near-repeat study of hand grenade detonations and shootings in urban Sweden. *European Journal of Criminology, 17*(5), 661–677.

Sweeten, G., Piquero, A.R. och Steinberg, L. (2013). Age and the Explanation of Crime, Revisited. *Journal of Youth and Adolescence, 42*(6), 921–938.

Tibajev, A. (2016). *Utrikes födda på arbetsmarknaden i Sverige: en forskningsöversikt*. TheMES. Linköping: Linköpings universitet, REMESO Institute for Research on Migration, Ethnicity and Society.

Tzoumakis, S., Dean, K., Green, M., Zheng, C., Kariuki, M., Harris, F., Carr, V. och Laurens, K. (2017). The impact of parental offending on offspring aggression in early childhood: A population-based record linkage study. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology, 52*(4), 445–455.

Unnever, J. D. (2019). Ethnicity and crime in the Netherlands. *International Criminal Justice Review, 29*(2), 187–204.

United Nations Development Programme, UNDP (2016). *Human development report 2015: work for human development*. New York: United Nations Publications.

Walsh, A. (1990). *Statistics for the social sciences*. New York: Harper & Row.

Wikström, P.-O. H. och Treiber, K. (2016). Social Disadvantage and Crime: A Criminological Puzzle. *American Behavioral Scientist, 60*(10), 1232–1259.

Wortley, S. (2009). Introduction. The Immigration-Crime Connection: Competing Theoretical Perspectives. *Journal of International Migration and Integration, 10,* 349–358.

Bilageförteckning

Bilaga 1 – Bilaga till delstudie 1 132
Bilaga 2 – Tablå med landindelning 147
Bilaga 3 – Bilaga till delstudie 3 153

Bilaga 1
- Bilaga till delstudie 1

Om standardiseringen

Analyserna har gjorts i dataprogrammet IBM SPSS. När det gäller de standardiserade resultaten användes en funktion[39] i vilken man kan använda så kallade viktvariabler för att exempelvis likställa grupper med avseende på fördelning av olika faktorer, såsom åldersfördelning. Inför analysen skapades i olika steg olika viktvariabler som likställde grupperna vad gäller

1) ålders- och könsfördelning
2) ålders- och könsfördelning samt andel personer som tillhörde den fjärdedel av individerna med lägst disponibel inkomst (2014)
3) ålders- och könsfördelning, andel personer som tillhörde den fjärdedel av individerna med lägst disponibel inkomst samt andel personer med minst gymnasieutbildning (2014)
4) ålders- och könsfördelning, andel personer som tillhörde den fjärdedel av individerna med lägst disponibel inkomst, andel personer med minst gymnasieutbildning samt andel personer boende i kommuntypen storstad, förortskommun, större stad respektive övrig kommuntyp (2014).

När det gäller standardiseringen av resultat gällande den fyrdelade indelningen av inrikes respektive utrikes bakgrund, skapades en viktvariabel för vart och ett av dessa steg, med respektive kombination av de faktorer som nämnts under punkterna 1–4 ovan, på följande vis.

När det gäller steg 1, avseende ålders- och könsfördelning, skapades först en ”kombinationsvariabel” som för varje individ angav vilken

39 Kallad *weight cases*.

åldersgrupp samt vilket kön individen tillhörde. Detta genom att skapa en kombinerad summa av två variabler gällande åldersgrupp och kön. Åldersvariabeln var indelad i elva åldersgrupper (med femårsintervall upp till 65+) och var numrerad 1–11 för respektive ålderskategori. För varje individ angav den vilken åldersgrupp individen tillhörde (1 angav att individen var 15–19 år och 11 att individiden var 65 år eller äldre). För att skapa kombinationsvariabeln användes även en könsvariabel som var kodad 100 för män och 200 för kvinnor. Dessa två variabler summerades ihop till kombinationsvariabeln, som därmed angav kombinationen av åldersgrupp och kön (till exempel angav värde 101 att individen var 15–19 år och man, och 201 att individen var 15–19 år och kvinna).

Därefter togs en frekvenstabell fram med procentuell fördelning, gällande denna kombinationsvariabel, för var och en av de fyra grupperna med inrikes respektive utrikes bakgrund. Utifrån dessa fyra frekvenstabeller skapades sedan viktvariabeln. Detta genom att dividera andelen personer med respektive kombination av ålder och kön i gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar (som var så kallad referensgrupp), med motsvarande andel i var och en av de andra grupperna. Om exempelvis andelen män i åldern 15–19 år var 3,5 procent i gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar och 2,0 procent bland utrikesfödda, beräknades värdet på viktvariabeln för individer i gruppen utrikesfödda med denna kombination av ålder och kön genom 3,5/2,0=1,75. Motsvarande beräkning gjordes för gruppen inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder, liksom för gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. Gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda fick genomgående värdet 1 på viktvariabeln. Genom att aktivera den skapade viktvariabeln (i funktionen *weight cases*) går det att få fram skattningar av hur resultatet skulle ha sett ut om alla grupperna hade haft samma ålders- och könsfördelning.

I nästa steg (steg 2) skapades en ny viktvariabel avseende ålders- och könsfördelning *samt andel med låg disponibel inkomst* (respektive med övrig disponibel inkomst). För denna uppgift skapades först en ny ”kombinationsvariabel” genom att summera de två ovan nämnda variablerna för åldersgrupp och kön med en variabel avseende disponibel inkomst, på vilken låg disponibel inkomst var kodad 2 000 och övrig disponibel inkomst 1 000. Denna variabel gav då uppgift, för varje individ, om individens åldersgrupp, kön och inkomstgrupp (exempelvis angav värde 2101 att individen var 15–19 år, man och tillhörande gruppen med låg disponibel inkomst). Därefter togs frekvenstabeller fram på motsvarande sätt som beskrivits för steg 1 ovan, och utifrån dessa skapades den andra viktvariabeln.

I steg 3 skapades på motsvarande vis ännu en ny viktvariabel, denna gång avseende ålders- och könsfördelning, disponibel inkomst samt *utbildningsnivå* (minst gymnasieutbildning respektive ej gymnasieutbildning). Först skapades en ny kombinationsvariabel gällande dessa faktorer som för varje individ angav individens kombination av de aktuella faktorerna. Därefter togs frekvenstabeller fram enligt samma princip som ovan, och utifrån dessa beräknades värdena på den tredje viktvariabeln.

Även den fjärde viktvariabeln gällande ålders- och könsfördelning, disponibel inkomst, utbildningsnivå samt *kommuntyp* (storstad, förortskommun, större stad respektive övrig kommuntyp) skapades på motsvarande sätt. Först skapades en ny kombinationsvariabel, och med denna som grund skapades därefter en fjärde viktvariabel.

När det gäller resultat efter standardisering för ovan nämnda faktorer (gällande ålders- och könsfördelning, etcetera) vid analyser av andelen misstänkta bland utrikesfödda i olika födelseregioner, i förhållande till andelen misstänkta i referensgruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, baseras dessa på fyra separata viktvariabler som tagits fram i fyra steg, på motsvarande vis som vid skapandet av de ovan nämnda viktvariablerna.

Detsamma gäller motsvarande analyser av andelen misstänkta bland utrikesfödda i olika födelseländer. För dessa analyser skapades även separata viktvariabler i olika steg på motsvarande sätt som ovan. Separata viktvariabler har även skapats för respektive kön vid de könsuppdelade analyserna.

Andel misstänkta i olika grupper, åldersuppdelat

Tabeller med antal och andel misstänkta för brott bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund, uppdelat på olika åldersgrupper bland samtliga och uppdelat på kön, finns i tabellbilaga 1 (tabeller B35–B40). Andelen misstänkta är genomgående minst bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, och näst minst bland inrikesfödda med en utrikesfödd förälder. De övergripande mönstren gäller både män och kvinnor. Det kan vidare noteras att i de flesta ålderskategorier än andelen misstänkta bland utrikesfödda något större eller ungefär densamma som bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar (tabell B36 i tabellbilaga 1). Endast i åldersgrupperna 20–24 år och 25–29 år är andelen misstänkta bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar något större än bland utrikesfödda. Trots detta är andelen misstänkta, totalt sett, större bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. Det beror på att åldersfördelningen i de två grupperna skiljer sig väsentligt åt. Bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar är andelen yngre per-

soner klart större, medan andelen äldre är större bland utrikesfödda (tabell B1 i tabellbilaga 1). I och med att äldre misstänks för brott mer sällan än yngre, blir andelen misstänkta bland utrikesfödda totalt sett därför något mindre än bland den jämförelsevis unga gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar.

Misstänkta för brott bland personer från olika länder

Andelen misstänkta för brott totalt bland utrikesfödda uppdelat efter födelseland visas i tabell B6 i tabellbilaga 1. Tabellen visar andelen misstänkta (vid något tillfälle 2015–2018) bland utrikesfödda från länder varifrån minst 10 000 personer var folkbokförda i Sverige den 31 december 2014. Ett undantag gäller Island, varifrån antalet folkbokförda var cirka 4 600. Resultaten gällande de olika födelseländerna kan sägas följa riktningen i de resultat som redovisades i delstudie 1 för andelen misstänkta uppdelat efter födelseregioner.

Jämförelsevis små andelar misstänkta för brott finns bland personer som är födda i Tyskland (cirka 2,9 procent misstänkta), Finland (3,1 procent misstänkta) respektive Kina (3,1 procent misstänkta). Dessa andelar ligger något under andelen misstänkta bland inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar (3,2 procent). Andra grupper med relativt små andelar misstänkta återfinns bland personer som är födda i Storbritannien och Nordirland, Norge, Danmark, USA och Grekland, för vilka andelen misstänkta ligger mellan 3 och knappt 4 procent.

Bland grupperna födda i Island, Indien samt Ungern är motsvarande andel mellan 4 och knappt 5 procent. Andelen misstänkta bland personer födda i Filippinerna, Thailand, Bosnien-Hercegovina, Rumänien, Pakistan och Vietnam ligger mellan cirka 5 och 7 procent. Motsvarande andelar bland grupperna födda i Polen, Jugoslavien, Ryssland, Turkiet, Etiopien och Chile är mellan cirka 8 och 9 procent. Andelen misstänkta bland grupperna födda i Iran, Colombia, Libanon, Syrien och Irak ligger mellan cirka 10 och 12 procent, och bland födda i Eritrea, Somalia och Afghanistan mellan 13 och 16 procent.

Andel misstänkta bland utrikesfödda i olika födelseländer efter standardisering

Andelen misstänkta, före och efter standardisering för de olika bakgrundsfaktorerna, bland utrikesfödda uppdelat efter födelseländer visas i tabell B10 i tabellbilaga 1. Tabellen visar även den procent-

uella förändringen av andelen misstänkta. Standardiseringen för ålder, kön, disponibel inkomst och utbildningsnivå medför att andelen misstänkta reduceras påtagligt för flertalet av grupperna. För gruppen födda i Somalia är den icke standardiserade andelen misstänkta 14,24 procent, medan den är 7,29 procent efter standardisering, vilket innebär en minskning av andelen misstänkta på cirka hälften (en procentuell minskning på 49 procent). Motsvarande uppgifter för gruppen födda i Afghanistan är 16,34 procent misstänkta före standardisering och 8,45 efter, vilket motsvarar en procentuell minskning på 48 procent. Bland grupperna födda i Eritrea, Colombia, Vietnam och Libanon är de procentuella minskningarna mellan 40 och 45 procent. För övriga grupper är de procentuella minskningarna mindre och varierar beroende på födelseland. Det som är tydligt är att standardiseringen för ålder gör stor skillnad för de utrikesfödda med bakgrund i de länder från vilka många kommit till Sverige under senare år (Somalia, Afghanistan, Irak, Syrien) och där många av personerna i grupperna är relativt unga, men mindre skillnad för ”gamla” invandringsländer (Iran, f.d. Jugoslavien, Chile).

Fördelning av brottsmisstänkta för olika brottstyper mellan olika grupper

Figur A1 redovisar hur antalet folkbokförda personer misstänkta för olika typer av brott som begåtts vid något tillfälle under perioden 2015–2018 fördelar sig procentuellt på personer med inrikes eller utrikes bakgrund. Figuren avser brott mot liv och hälsa (BrB kap. 3), brott mot frihet och frid (BrB kap. 4), sexualbrott (BrB kap. 6), stöld- och tillgreppsbrott (BrB kap. 8), bedrägeribrott (BrB kap. 9) samt skadegörelsebrott (BrB kap. 12) samt brott mot trafikbrottslagen och narkotikastrafflagen.

Av de misstänkta personerna för de aktuella brottstyperna utgör inrikesfödda personer med två inrikesfödda föräldrar mellan 46 och 56 procent (se även tabell B13 i tabellbilaga 1). Bland personer misstänkta för brott mot liv och hälsa står gruppen för 46 procent av de misstänkta och för skadegörelsebrott 56 procent. I förhållande till sin andel av befolkningen (72 procent) är inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar genomgående underrepresenterade bland de misstänkta för de olika brottstyperna (tabell B14 i tabellbilaga 1).

Figur A1. Hur antalet personer folkbokförda den 31 december 2014, misstänkta för olika typer av brott som begåtts vid något tillfälle 2015–2018, fördelar sig procentuellt på personer med inrikes eller utrikes bakgrund. Procent.

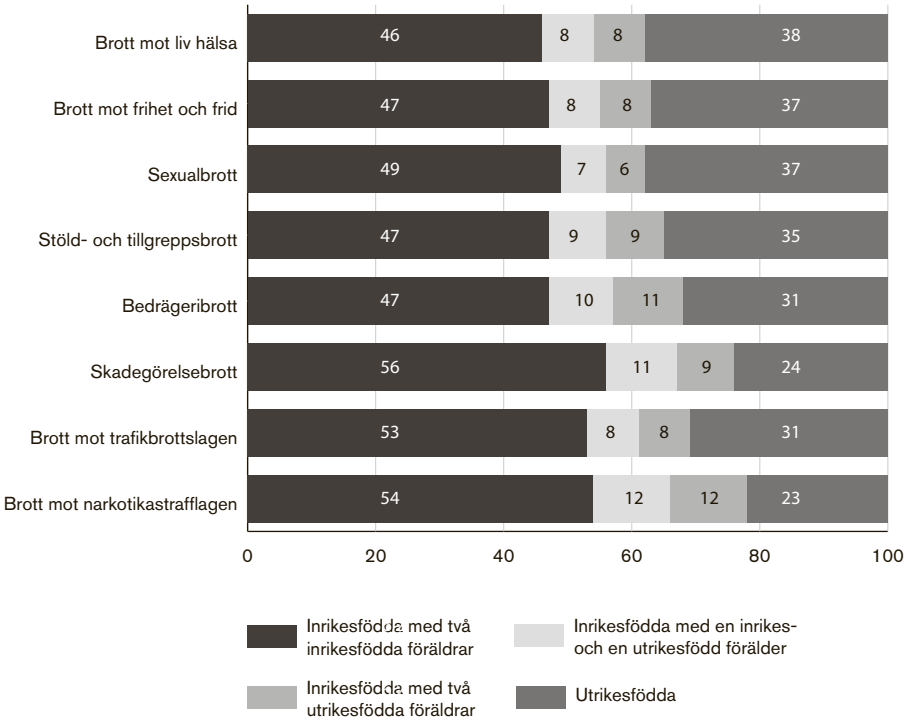

Av de misstänkta för de olika brottstyperna uppgår andelen inrikesfödda med en utrikesfödd förälder till 7 procent för sexualbrott och 12 procent för narkotikabrott. För övriga brottstyper ligger andelarna däremellan. Överrepresentationen för denna grupp är följaktligen minst för sexualbrott (1,20) och störst för narkotikabrott (1,87) när det gäller de aktuella brottstyperna (tabell B14 i tabellbilaga 1).[40]

Liknande mönster syns för gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar. Överrepresentationen är minst för sexualbrott (1,98), med 6 procent av de misstänkta, och störst för narkotikabrott (3,55), där andelen av de misstänkta är 12 procent. Andelen av de misstänkta personerna som är utrikesfödda är däremot minst när det gäller narkotikabrott och störst bland misstänkta för brott mot liv och hälsa. Utrikesfödda utgör 23 procent av de misstänkta för narkotikabrott (överrepresentation 1,24) och 38 procent av de misstänkta för brott mot liv och hälsa (överrepresentation 2,07).

40 Överrepresentationen är beräknad på ej avrundade andelar.

Olika gruppers andel av de misstänkta för dödligt våld, våldtäkt, bostadsinbrott och rån

De olika gruppernas respektive fördelning bland de misstänkta för dödligt våld (inklusive försök) och rån är likartad, med en minoritet av de misstänkta som är inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar. Av de misstänkta för våldtäkt respektive bostadsinbrott utgör denna grupps andel däremot omkring hälften (figur A2). Av de misstänkta för dödligt våld (inklusive försök) utgör inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar 37 procent, inrikesfödda med en utrikes- och en inrikesfödd förälder 9 procent, inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar 18 procent och utrikesfödda 36 procent.

Figur A2. Hur antalet personer folkbokförda den 31 december 2014 misstänkta för dödligt våld (inklusive försök), våldtäkt, bostadsinbrott respektive rån som begåtts vid något tillfälle 2015–2018 fördelar sig procentuellt på personer med inrikes eller utrikes bakgrund.

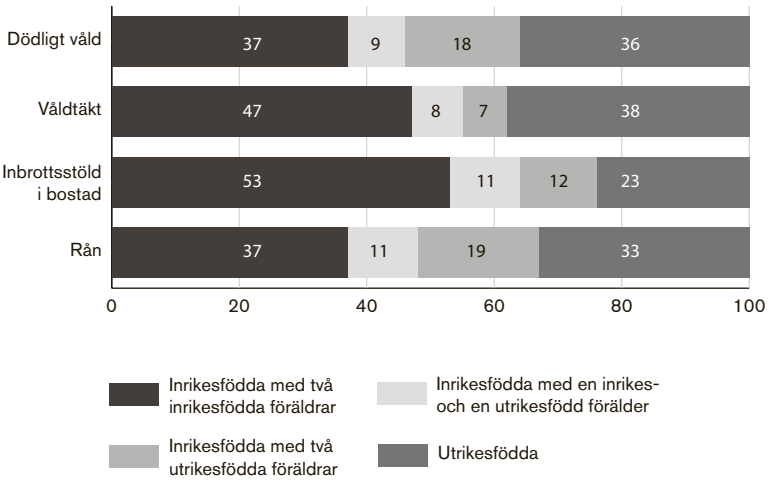

Andelen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar bland de misstänkta för våldtäkt är 47 procent, för bostadsinbrott 53 procent och för rån 37 procent. Inrikesfödda med en utrikesfödd förälder utgör 8 procent av de misstänkta för våldtäkt och 11 procent av de misstänkta för bostadsinbrott respektive för rån. Andelen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar bland de misstänkta för våldtäkt är 7 procent, för bostadsinbrott 11 procent och för rån 19 procent. Motsvarande uppgifter gällande utrikesfödda är 38 procent av de misstänkta för våldtäkt, 23 procent av de misstänkta för bostadsinbrott och 33 av de misstänkta för rån.

I förhållande till sin andel av befolkningen är gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar underrepresenterade bland de personer som misstänks för dessa brott. Siffran varierar från 0,51 till

0,74 beroende på brottstyp. Övriga grupper är överrepresenterade (tabell B14 i tabellbilaga 1). Bland inrikesfödda med en utrikesfödd förälder varierar överrepresentationen att misstänkas för brotten mellan 1,29 och 1,81, bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar mellan 2,06 och 5,89 och bland utrikesfödda mellan 1,25 och 2,07.

Fördelning av antal brottsmisstankar bland personer med inrikes eller utrikes bakgrund

Hittills har redovisningen gällt hur andelen misstänkta för brott begånget vid minst ett tillfälle under uppföljningsperioden ser ut i olika grupper. I detta avsnitt beskrivs hur *antalet* brottsmisstankar under uppföljningsperioden för delstudie 1 (2015–2018) fördelar sig på personer folkbokförda den 31 december 2014, med inrikes eller utrikes bakgrund.

Det ska understrykas att följande uppgifter endast gäller populationen i delstudie 1, det vill säga personer som var folkbokförda den 31 december 2014 och som följts under en fyraårsperiod. Analyser av den årsvisa utvecklingen av antalet brottsmisstankar där även gruppen ej folkbokförda inkluderas, redovisas i delstudie 3.

Totalt är cirka 50,4 procent av brottsmisstankarna registrerade på inrikesfödda personer med två inrikesfödda föräldrar, 10,1 procent på inrikesfödda med en utrikes- och en inrikesfödd förälder, 10,3 på inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar och 29,2 procent på utrikesfödda (tabell A1 nedan). Det innebär att gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar är underrepresenterad i förhållande till sin andel av befolkningen (0,7) även när man ser till gruppens andel av brottsmisstankarna istället för till dess andel av personer misstänkta för brott. Överrepresentationen för gruppen inrikesfödda med en utrikesfödd förälder när det gäller andelen av brottsmisstankarna är 1,6. För inrikesfödda med två utrikesföräldrar är överrepresentationen 3,2 och för utrikesfödda 1,6 (tabell A1).

Det genomsnittliga antalet brottsmisstankar per misstänkt person är störst i gruppen inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar (6,0), näst störst bland inrikesfödda med en utrikesfödd förälder (5,3) och minst i gruppen utrikesfödda (3,9). Motsvarande uppgift för inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar är 4,3 misstankar per misstänkt person. Totalt är det genomsnittliga antalet brottsmisstankar per misstänkt person 4,4.

Tabell A1. Hur antalet personer i populationen och det totala antalet brottsmisstankar fördelar sig på grupperna med inrikes eller utrikes bakgrund. Personer i åldern 15 år eller äldre som var folkbokförda den 31 december 2014.

	Antal i gruppen	Andel av samtliga (%)	Summa antal brottsmisstankar	Procent av antalet brottsmisstankar	Överrepresentation av antalet brottsmisstankar i förhållande till andel av befolkningen
Inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar	5 821 794	72,2	790 840	50,4	0,7
Inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder	501 211	6,2	158 454	10,1	1,6
Inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar	261 695	3,2	161 057	10,3	3,2
Utrikesfödda	1 481 663	18,4	458 731	29,2	1,6
Totalt	**8 066 363**	**100**	**1 569 082**	**100**	**1,0**

Fortsättning av tabell A1.

	Antal brottsmisstankar per 1 000 personer i gruppen	Överrisk antal brottsmisstankar per 1 000 personer i gruppen i förhållande till inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar	Antal misstänkta personer	Medelvärde antal brottsmisstankar per misstänkt person
Inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar	136	1,0	184 857	4,3
Inrikesfödda med en inrikes- och en utrikesfödd förälder	316	2,3	29 726	5,3
Inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar	615	4,5	26 754	6,0
Utrikesfödda	310	2,3	118 350	3,9
Totalt	**195**	**1,4**	**359 687**	**4,4**

Uppgifter om andelen av brottsmisstankarna som är registrerade på inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar indelat efter moders födelseregion samt på personer födda utrikes i olika regioner visas i tabell B47 i tabellbilaga 1. I tabellen visas även överrepresentationen av andelen brottsmisstankar för de olika grupperna. Det övergripande mönstret i resultaten är liknande det som framkom i den tidigare analysen av andelen personer misstänkta för brott. Av tabell B47 i tabellbilaga 1 framgår vidare att om en grupp har hög överrepresentation är inte det liktydigt med att den står för en mycket stor del av brottsmisstankarna.

Fördelningen av brottsmisstankar avseende olika brottstyper

Andelen brottsmisstankar avseende brott mot liv och hälsa (BrB kap. 3) och brott mot frihet och frid (BrB kap. 4) som är registrerade på inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar är något under hälften (44 respektive 48 procent) (figur A3 nedan). För de övriga brottstyperna i diagrammet ligger motsvarande nivåer istället på drygt hälften, och går från 52 procent för stöld-, bedrägeri och narkotikabrott till 57 procent för skadegörelsebrott.

Figur A3. Hur antalet brottsmisstankar totalt och inom olika brottskategorier fördelar sig bland de misstänkta personerna med utrikes eller inrikes bakgrund. Procent.

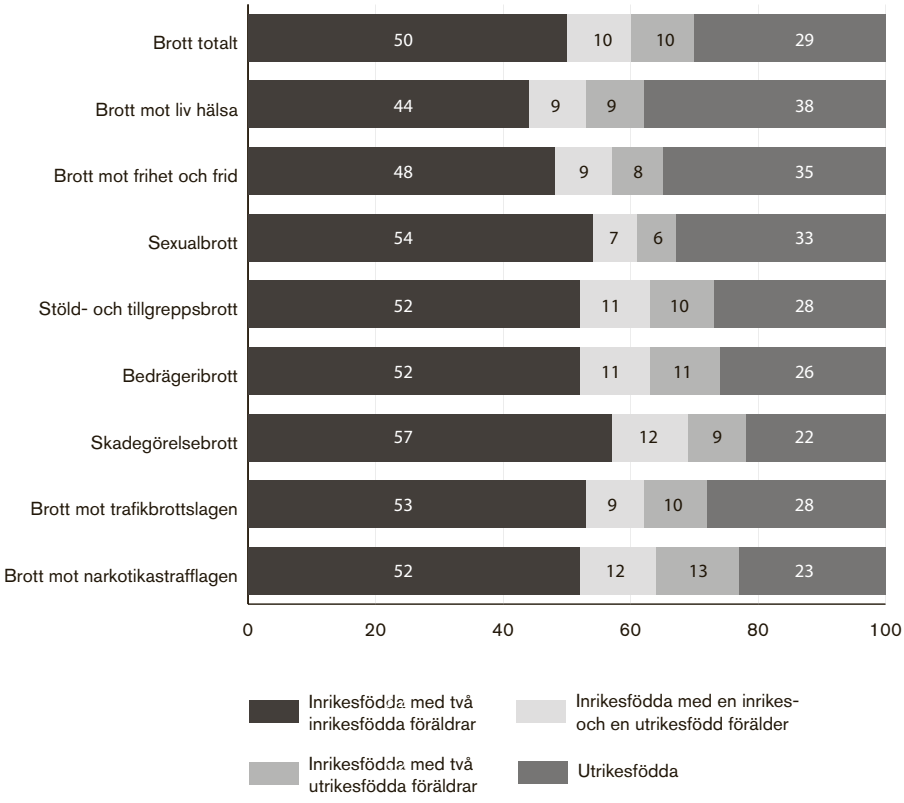

När det gäller andelen av brottsmisstankarna som avser inrikesfödda med en respektive två utrikesfödda föräldrar varierar siffrorna beroende på brottstyp och grupp, mellan 6 och 13 procent. Brottsmisstankar om sexualbrott är relativt sett ovanligt medan exempelvis misstankar om narkotikabrott är vanligare i dessa två grupper. Av brottsmisstankarna om brott mot liv och hälsa är 38 procent registrerade på utrikesfödda, och det är den brottstyp där andelen utrikesfödda är som störst. Motsvarande andelar av misstankarna om övriga brottstyper varierar från 22 procent för skadegörelsebrott till 35 procent för brott mot frihet och frid. Resultaten liknar i stort de som redovisats ovan, om andelen misstänkta personer i olika grupper.

Brottsmisstankar om dödligt våld, våldtäkt, bostadsinbrott och rån

Hur antalet brottsmisstankar om dödligt våld (inklusive försöksbrott), våldtäkt, inbrott i bostad samt rån fördelar sig på de olika grupperna visas i figur A4.

Bland dessa brottstyper utgörs de minsta andelarna brottsmisstankar som registrerats på inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, av misstankar om rån (34 procent) respektive dödligt våld (35 procent). För brotten våldtäkt och bostadsinbrott ligger motsvarande nivåer på omkring hälften av misstankarna (48 respektive 50 procent).

Figur A4. Hur antalet brottsmisstankar gällande dödligt våld (inklusive försök), våldtäkt, inbrottsstöld i bostad samt rån fördelar sig bland de misstänkta personerna med utrikes eller inrikes bakgrund. Procent.

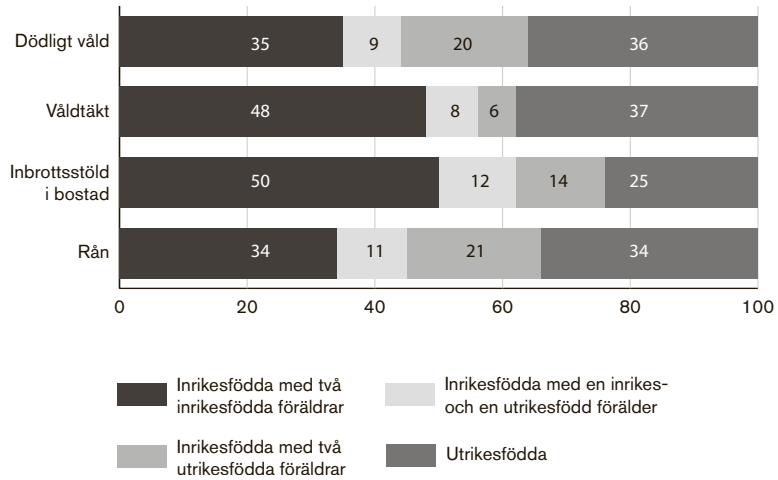

Andelen av brottsmisstankarna som avser inrikesfödda med en utrikesfödd förälder ligger på omkring 10 procent och går från 8 procent för våldtäkt till 12 procent för bostadsinbrott. Av brottsmisstankarna för dödligt våld och rån är cirka en femtedel registrerade på inrikesfödda personer med två utrikesfödda föräldrar (20 respektive 21 procent), vilket innebär en kraftig överrepresentation, eftersom gruppen endast utgör cirka tre procent av populationen i åldern 15 år eller äldre. Motsvarande andel av misstankarna avseende våldtäkt och bostadsinbrott är mindre (6 respektive 14 procent). Något över en tredjedel av brottsmisstankarna för dödligt våld, våldtäkt och rån gäller utrikesfödda (36, 37 respektive 34 procent). I fråga om bostadsinbrott är siffran något mindre och ligger på 25 procent.

Brottsmisstankar gällande övriga brott

Hur stor andel av brottsmisstankarna för övriga brott i studien som är registrerade på de olika grupperna varierar en hel del beroende på vilket brott det gäller (figur A5 nedan och tabell B49 i tabellbilaga 1). Andelen brottsmisstankar som avser inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar varierar från 35 procent för urkundsförfalskning till 62 procent för biltillgrepp.

Figur A5. Hur antalet brottsmisstankar gällande olika brott fördelar sig bland de misstänkta personerna med utrikes eller inrikes bakgrund. Procent.

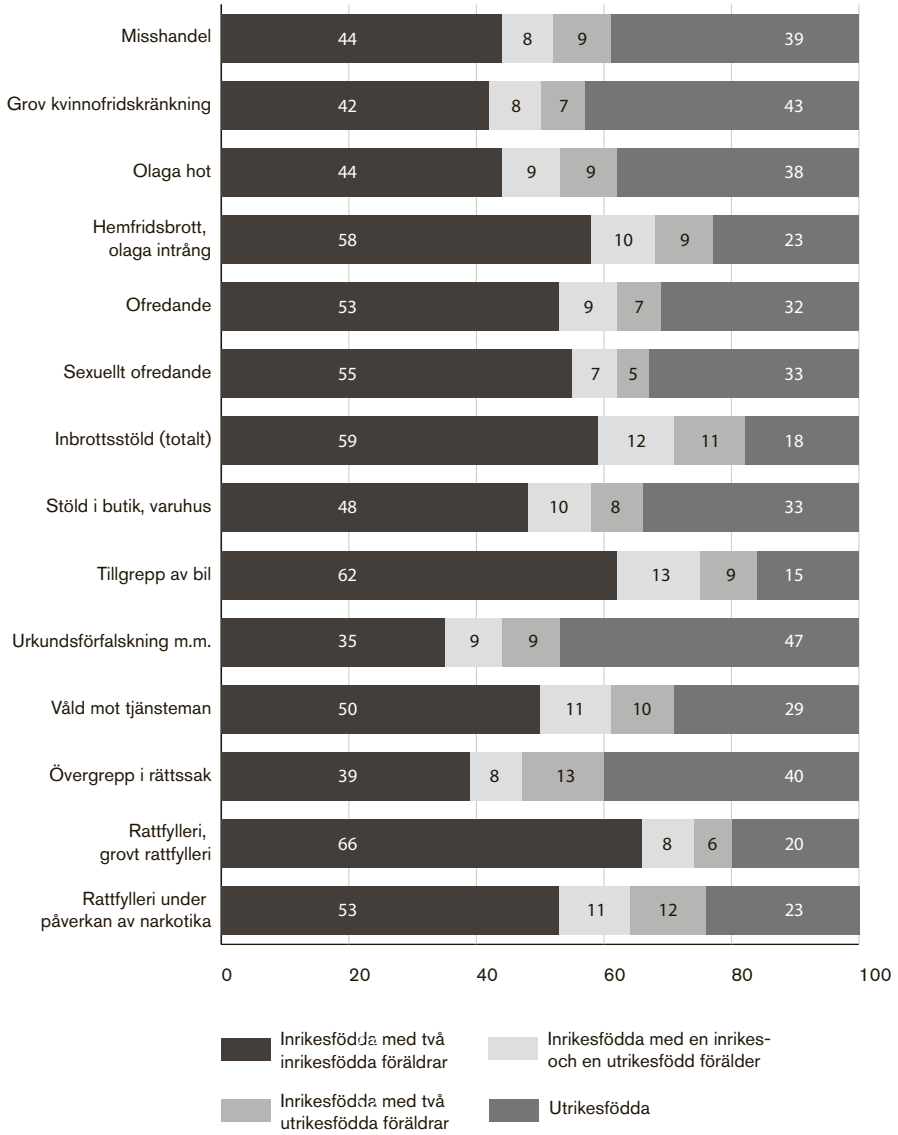

Nivån på andelen brottsmisstankar som är registrerade på inrikesfödda personer med en utrikesfödd förälder rör sig kring 10 procent för de olika brotten, och går från 7 procent för sexuellt ofredande till 13 procent för biltillgrepp. Motsvarande uppgift gällande hur stor andel av brottsmisstankarna som avser inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar är 5 procent för sexuellt ofredande och 13 procent för övergrepp i rättssak. Utrikesföddas andel av brottsmisstankarna är minst för biltillgrepp (15 procent) och störst för urkundsförfalskning (47 procent).

Andel misstänkta för brott med lagföringsbeslut

Hittills har redovisningen gällt misstänkta för brott, med minst misstankegraden skäligen misstänkt, under den studerade uppföljningsperioden, oavsett om misstanken leder till ett lagföringsbeslut eller inte. En fråga är i vilken grad mönstren i andel misstänkta med lagföringsbeslut skiljer sig åt, mellan de olika grupperna med inrikes respektive utrikes bakgrund. Sker det en selektion av vilka grupper som blir misstänkta för brott med lagföringsbeslut i förhållande till misstänkta? Analysen gäller brott totalt.

Misstänkta personer med lagföringsbeslut avser personer som har fått ett lagföringsbeslut av åklagare, det vill säga ett beslut om att väcka åtal, utfärda strafföreläggande eller meddela straffvarning eller åtalsunderlåtelse (Brå 2020a).

Även om nivåerna generellt är lägre, liknar mönstret det som tidigare redovisats gällande misstänkta för brott totalt. Andelen personer som misstänktes för brott med lagföringsbeslut under uppföljningsperioden är minst i gruppen inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar (1,7 procent) och störst bland inrikesfödda med två utrikesfödda föräldrar (5,9 procent). Motsvarande andelar bland grupperna utrikesfödda och inrikesfödda med en utrikesfödd förälder ligger däremellan (3,7 respektive 3,4 procent) (figur A6 nedan och tabell B50 i tabellbilaga 1).

Figur A6. Andel misstänkta för brott totalt med lagföringsbeslut i olika grupper med inrikes eller utrikes bakgrund. Procent.

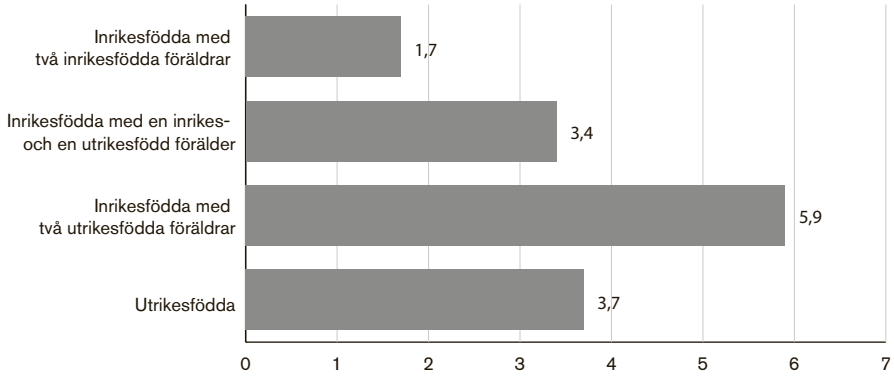

Även olika gruppers överrisker att misstänkas för brott med lagföringsbeslut, i förhållande till inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar, liknar i tämligen hög grad dem som tidigare redovisats gällande misstänkta för brott totalt (för jämförelser, se figur B1 och B2 i tabellbilaga 1). Detsamma gäller över- eller underpresentationen. Det är inte några avsevärda skillnader gällande detta mellan misstänkta för brott totalt och misstänkta för brott med lagföringsbeslut. Sammantaget talar detta för att det inte sker något större mått av selektion av vilka av dessa grupper som misstänks för brott totalt med lagföringsbeslut, i förhållande till samtliga skäligen misstänkta.

Bilaga 2 – Tablå med landindelning

Norden utom Sverige	EU15 och Västeuropa utom Norden	Nya EU-länder (som blivit medlemmar 2004–2013)	
Danmark	Belgien	Cypern	
Finland	Frankrike	Malta	
Island	Grekland	Bulgarien	
Norge	Irland	Danzig	
	Italien	Estland	
	Luxemburg	Kroatien	
	Nederländerna	Lettland	
	Portugal	Litauen	
	Spanien	Polen	
	Storbritannien och Nordirland	Rumänien	
	Tyskland	Slovakien	
	Tyska demokratiska republiken (DDR)	Slovenien	
	Österrike	Tjeckien	
	Andorra	Tjeckoslovakien	
	Gibraltar	Ungern	
	Liechtenstein		
	Monaco		
	San Marino		
	Schweiz		
	Vatikanstaten		

Notera: Länder som inte längre existerar har förts till den region eller det land som området nu tillhör.

	Övriga Europa (inklusive Turkiet, Georgien, Armenien och Azerbajdjan)	USA, Kanada, Australien och Nya Zeeland	Centralamerika och Karibiska öarna (inklusive Bermuda)
	Albanien	Australien	Anguilla
	Armenien	Kanada	Antigua och Barbuda
	Azerbajdjan	Nya Zeeland	Bahamas
	Bosnien-Hercegovina	USA	Barbados
	Georgien		Belize
	Jugoslavien		Bermuda
	Kosovo		Brittiska Jungfruöarna
	Makedonien		Costa Rica
	Moldavien		Dominica
	Montenegro		Dominikanska republiken
	Ryssland		El Salvador
	Serbien		Grenada
	Serbien och Montenegro		Guatemala
	Sovjetunionen		Haiti
	Turkiet		Honduras
	Ukraina		Jamaica
	Vitryssland		Kuba
			Mexiko
			Nicaragua
			Panama
			S:t Kitts och Nevis
			S:t Lucia
			S:t Vincent och Grenadinerna
			Trinidad och Tobago

Sydamerika	Västasien (inklusive Iran)	Centralasien	Sydasien	
Argentina	Bahrain	Afghanistan	Bangladesh	
Bolivia	Gaza-området	Kazakstan	Bhutan	
Brasilien	Irak	Kirgizistan	Indien	
Chile	Iran	Mongoliet	Maldiverna	
Colombia	Israel	Tadjikistan	Nepal	
Ecuador	Förenade arabemiraten	Turkmenistan	Pakistan	
Guyana	Jordanien	Uzbekistan	Sikkim	
Paraguay	Kuwait		Sri Lanka	
Peru	Libanon			
Surinam	Oman			
Uruguay	Palestina			
Venezuela	Qatar			
	Saudiarabien			
	Sydjemen			
	Syrien			
	Västbanken			
	Yemen			

	Sydostasien och Övriga Oceanien	Östasien	Nordafrika
	Fiji	Hongkong	Algeriet
	Kiribati	Japan	Arabrepubliken Egypten
	Marshallöarna	Kina	Egypten
	Mikronesien	Nordkorea	Franska Marocko
	Nauru	Sydkorea	Libyen
	Palau	Taiwan	Marocko
	Papua Nya Guinea		Sudan
	Salomonöarna		Tunisien
	Samoa		
	Tonga		
	Tuvalu		
	Vanuatu		
	Västra Samoa		
	Brunei Darussalam		
	Filippinerna		
	Indonesien		
	Kambodja		
	Laos		
	Malajiska förbundet		
	Malaysia		
	Myanmar		
	Singapore		
	Thailand		
	Vietnam		
	Vietnam, Socialistiska republ.		
	Östtimor		

Östafrika	Övriga Afrika (Central-, Väst- och Sydafrika)	Oklassificerad
Burundi	Angola	Internationellt territorium
Comorerna	Benin	Okänt
Djibouti	Botswana	Okänt land
Eritrea	Burkina Faso	Statslös
Etiopien	Centralafrikanska republiken	Under utredning
Kenya	Ekvatorialguinea	Uppgift saknas
Madagaskar	Elfenbenskusten	
Malawi	Gabon	
Mauritius	Gambia	
Mocambique	Ghana	
Rwanda	Guinea	
Seychellerna	Guinea-bissau	
Somalia	Kamerun	
Sydsudan	Kap verde	
Tanzania	Kongo	
Uganda	Republiken Kongo	
Zambia	Lesotho	
Zanzibar	Liberia	
Zimbabwe	Mali	
	Mauretanien	
	Namibia	
	Niger	
	Nigeria	
	São Tomé och Príncipe	
	Senegal	
	Sierra Leone	
	Swaziland	
	Sydafrika	
	Tchad	
	Togo	

Bilaga 3 – Bilaga till delstudie 3

Definition av gruppen icke folkbokförda

Att en person är folkbokförd innebär att personen är registrerad hos Skatteverket som stadigvarande boende i en kommun i Sverige och har ett svenskt personnummer (som i vissa fall tilldelats personen i och med folkbokföringen i landet). Såväl inrikes- som utrikesfödda personer kan alltså vara folkbokförda respektive ej folkbokförda vid en viss tidpunkt, beroende på var de då har sin stadigvarande vistelse.

Samordningsnummer används som en identitetsbeteckning för personer som inte är eller har varit folkbokförda i Sverige. Man kan till exempel tilldelas ett samordningsnummer vid kontakt med rättsväsendets myndigheter om man inte har ett personnummer.[41]

Redovisningen av misstankar som i denna studie förts till kategorin *icke folkbokförda* innefattar två olika delgrupper av misstankar:

1. *Brottsmisstankar som har ett fullständigt personnummer eller samordningsnummer kopplat till sig, och där man utifrån de inhämtade uppgifterna från SCB kan konstatera att den misstänkta personen inte var folkbokförd i Sverige vid tiden för brottet.*

   - Av dessa misstankar har 57 procent ett samordningsnummer och 43 procent ett personnummer knutet till sig. De utgör 3,6 procent av samtliga brottsmisstankar i datamaterialet och 45 procent av brottsmisstankarna som förts till gruppen icke folkbokförda. Dessa brottsmisstankar är alltså knutna till personer som varit folkbokförda eller fått ett samordningsnummer vid

41 På samma sätt som med personnummer är det huvudsakliga syftet med samordningsnummer att undvika personförväxling och underlätta informationsutbyten om personer (Finansdepartementet 2020).

ett tidigare tillfälle, men som vid tiden för brottet inte var folkbokförda i landet.[42]

- En del av de brottsmisstankar som är kopplade till ett personnummer är registrerade på personer födda i Sverige. 18 procent av brottsmisstankarna i denna första delgrupp av misstankar som avser icke folkbokförda har registrerats på inrikesfödda personer. Majoriteten av dessa personer utgörs av inrikesfödda med två inrikesfödda föräldrar.

2. *Brottsmisstankar som saknar ett fullständigt personnummer eller samordningsnummer kopplat till sig.*

- Dessa brottsmisstankar utgör 4,4 procent av samtliga brottsmisstankar i datamaterialet, och 55 procent av misstankarna som förts till gruppen icke folkbokförda. Dessa brottsmisstankar saknar ett fullständigt personnummer alternativt samordningsnummer kopplat till sig. I 90 procent av fallen saknas de fyra sista siffrorna, men ett födelsedatum finns registrerat. Att endast födelsedatum finns registrerat på misstanken beror sannolikt till största delen på att personen inte var folkbokförd i landet vid tiden för registreringen av brottsmisstanken.[43] Det kan dock också till viss del handla om felregistreringar av personnummer/samordningsnummer inom rättsväsendet, men hur stor eller liten del det kan röra sig om har inte gått att utröna. Det är alltså möjligt att det i denna kategori kan finnas brottsmisstankar som registrerats på personer som egentligen var folkbokförda, men det torde vara en liten del.
- I dessa fall, där det saknas ett fullständigt personnummer alternativt ett samordningsnummer, är det inte möjligt att koppla brottsmisstanken till någon specifik individ. För dessa brottsmisstankar har det därmed inte varit möjligt att lägga på uppgifter från SCB kopplade till individer, som folkbokföring, inrikes- eller utrikesbakgrund eller andra bakgrundsvariabler. Det är inte heller möjligt att veta om en unik individ står för flera av brottsmisstankarna.

Brottsmisstankar som förts till gruppen icke folkbokförda, och som redovisas i denna studie, är alltså sådana där det *inte gått att konstatera att personen var folkbokförd vid tiden för brottet*. Till största delen kan det dock antas att det handlar om personer som de facto inte var folkbokförda vid tiden för brottet.

42 SCB, personlig kommunikation.

43 Personlig kommunikation med polisen, Nationella operativa avdelningen (NOA).

Jämförelse med andelen icke folkbokförda i en tidigare svensk studie

Den andel av samtliga brottsmisstankar som i delstudie 3 redovisas som registrerad på icke folkbokförda personer under perioden 2013–2017 är lägre än motsvarande andel som redovisats i en tidigare svensk studie (Engellau, 2019). Det beror på att den tidigare studien inte utgick från om personerna var folkbokförda vid tiden för brottet eller inte. I stället utgick studien från brottsmisstankar som kunde matchas mot den folkbokförda populationen den 31 december året *före* studiens observationsperiod. Brottsmisstankar som inte kunde matchas mot denna population räknades sedan i studien som tillhörande ej folkbokförda.

Det innebär dock att studien med all sannolikhet överskattar antalet brottsmisstankar som registrerats på personer som inte varit folkbokförda vid tiden för brottet. Personer som inte var folkbokförda den 31 december före observationsperioden, men som under observationsperioden kommit till Sverige, folkbokförts och därefter misstänkts för brott, räknades nämligen som ej folkbokförda. Det gäller till exempel personer som varit asylsökande i början av observationsperioden men som blivit folkbokförda innan de blivit misstänkta för ett brott, samt även personer som av andra skäl invandrat eller återvandrat till Sverige och blivit folkbokförda under observationsperioden och därefter misstänkts för brott. I delstudie 3 i föreliggande rapport räknas dessa personer istället som folkbokförda (eftersom de var det vid tiden för brottet), och de återfinns i huvudsak i gruppen (folkbokförda) utrikesfödda. Ett mindre antal kan också finnas bland inrikesfödda (som återvandrat).

Fördjupad analys av utvecklingen för icke folkbokförda

Som visas i delstudie 3, i avsnittet *Utveckling över tid av brottsmisstankar totalt*, skedde en tydlig uppgång av antalet brottsmisstankar som registrerats på icke folkbokförda mot slutet av den undersökta perioden. Denna ökning återfinns för brottsmisstankar registrerade på de flesta åldersgrupper, men är särskilt framträdande för brottsmisstankar som registrerats på personer i åldrarna 15–24 år respektive 25–34 år[44] (figur A7 nedan samt tabell D3 i tabellbilaga 3). Det ska dock noteras att det höga värdet för 2015 för 25–34-åringarna delvis beror på en enda individ, som registrerades för 2 230 misstankar om bedrägeribrott under året.

44 Det finns en viss osäkerhet i åldersvariabeln för de brottsmisstankar som är kopplade till ett ofullständigt person-/samordningsnummer. För dessa misstankar har analysen fått utgå från att det födelsedatum som registrerats vid misstanken är korrekt.

Figur A7. Antal och andel (procent) brottsmisstankar som registrerats på icke folkbokförda, uppdelat på tioårsklasser för ålder. Per år 2007–2018. N=475 440.[45]

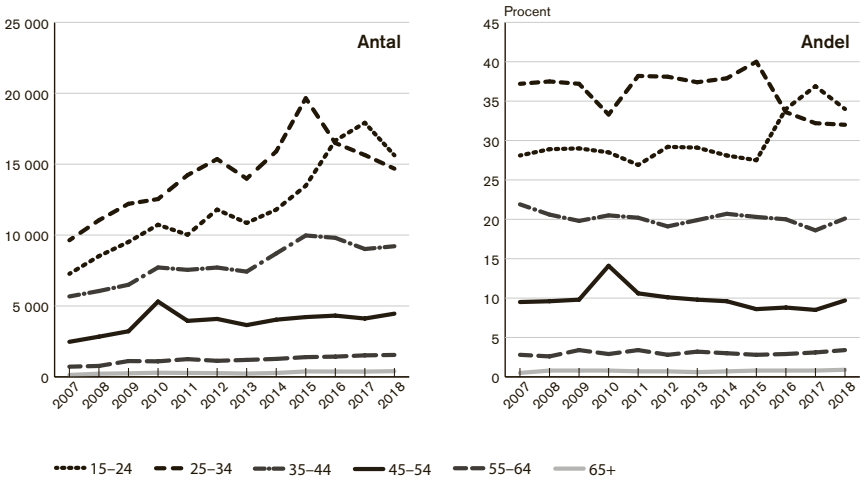

Stort inflöde av personer utan folkbokföring 2015

År 2014 och framför allt 2015 hade Sverige ett mycket stort inflöde av asylsökande personer. Under perioden 2007–2013 varierade antalet asylsökande som var 15 år eller äldre mellan knappt 20 000 och drygt 41 000 personer per år. År 2014 sökte drygt 65 000 personer som var 15 år eller äldre asyl, och 2015 rörde det sig om drygt 121 000 personer i samma åldersgrupp (totalt sett sökte nästan 163 000 personer asyl 2015). Det innebar också ett ovanligt högt antal beviljade uppehållstillstånd 2016. Antalet invandrade personer (det vill säga personer som under året folkbokförts i Sverige), i åldern 15 år eller äldre, ökade också från omkring 60 000 under åren 2007–2013, till som mest drygt 104 000 personer 2016 (figur A8 samt tabell D5 i tabellbilaga 3).

Som figur A8 också visar, var antalet ensamkommande barn (ensamkommande personer under 18 år) som sökte asyl också högt åren 2014 och 2015. År 2014 sökte 7 050 ensamkommande barn asyl, och 2015 var antalet 35 400, varav 92 procent var pojkar.[46] Övriga år i den studerade perioden låg antalet ensamkommande asylsökande barn på 940–3 850. Det innebär i genomsnitt 2 640 barn per år om 2015 räknas bort. År 2015 var antalet ensamkommande barn alltså mer än 13 gånger så högt som genomsnittet för övriga år.

45 Bortfallet på ålder är 6,1 procent.

46 Andelen bland de ensamkommande barnen som var i åldern 15–17 år vid tiden för asylansökan, har varierat mellan 66 och 81 procent 2007–2018, med de högsta andelarna i periodens början (uppgifter från Migrationsverket, Enheten för statistik och analys).

Figur A8. Antal asylsökande i åldern 15 år eller äldre, antal asylsökande ensamkommande barn, antal beviljade uppehållstillstånd för personer i åldern 13 år eller äldre, samt antal invandrade personer i åldern 15 år eller äldre (medborgare utanför Norden). Per år 2007–2018 respektive 2009–2018.
Källa: Migrationsverkets statistik och Statistiska centralbyråns befolkningsstatistik.

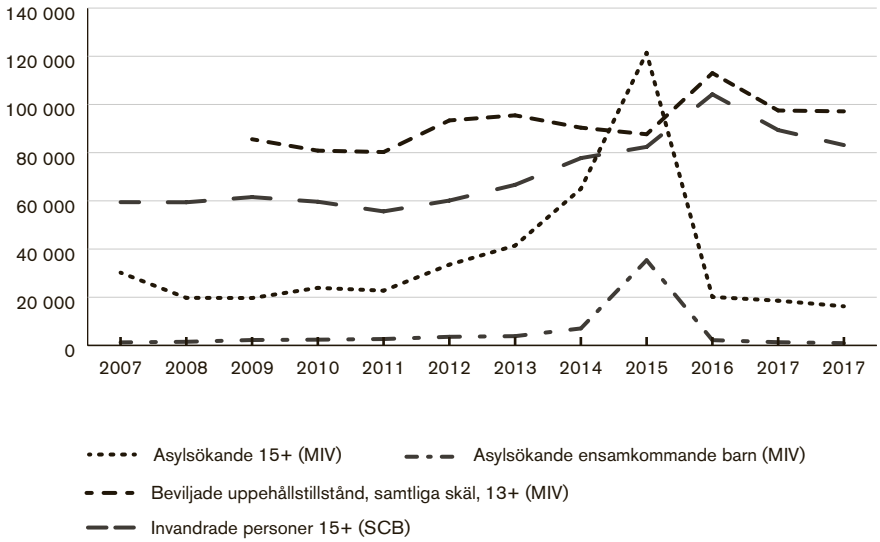

År 2016 infördes dock lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, vilket fick en dramatisk effekt på antalet asylsökande från och med 2016, då antalet var knappt 29 000. Antalet beviljade uppehållstillstånd och invandrade personer minskade också som en följd av detta 2017, vilket också framgår tydligt av figuren.

Ökningen av antalet brottsmisstankar i förhållande till ökningen av antalet asylsökande

I figur A9 nedan presenteras antalet invandrade personer, antalet asylsökande samt antalet brottsmisstankar registrerade på icke folkbokförda personer, uppdelat på tre åldersgrupper: 15–24-åringar, 25–34-åringar samt 35–44-åringar. För åldersgrupperna 25–34 år och 35–44 år syns en ökning av antalet registrerade brottsmisstankar för icke folkbokförda samma år som inflödet var som störst av asylsökande personer. För åldersgruppen 15–24 år var antalet brottsmisstankar dock som störst 2016 och 2017, det vill säga åren efter 2015, det år då det största antalet asylsökande kom. Observera också att det höga värdet för 2015 för 25–34-åringarna, som tidigare nämnts, delvis beror på en enda individ, som registrerades för 2 230 misstankar om bedrägeribrott under året.

Figur A9. Antalet invandrade i åldern 15 år eller äldre, antalet asylsökande i åldern 15 år eller äldre, samt antalet brottsmisstankar registrerade på icke folkbokförda personer. Uppdelat på tre åldersgrupper: 15–24 år, 25–34 år, 35–44 år. Perioden 2007–2018.
Källa: Migrationsverkets statistik och Statistiska centralbyråns befolkningsstatistik.

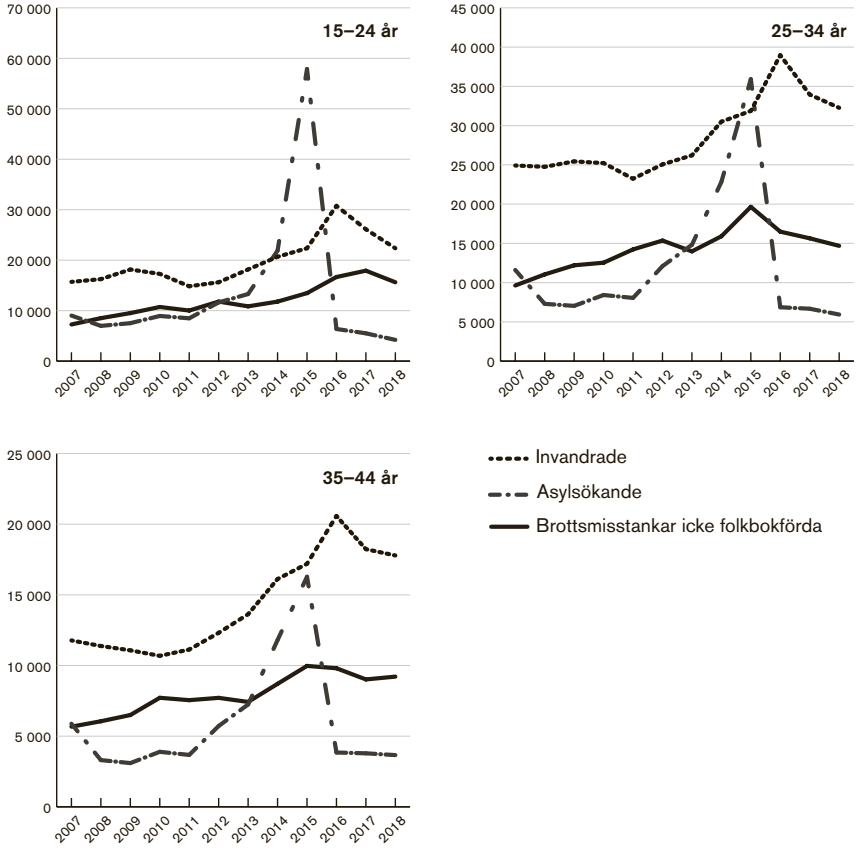

Ökningen av antalet brottsmisstankar registrerade på icke folkbokförda personer åren 2014 och framåt, särskilt i de yngre åldersgrupperna, kan relateras till det stora inflödet av personer som vistades i landet utan folkbokföring under samma period.

Figur A9 visar dock också tydligt att ökningen av antalet brottsmisstankar registrerade på icke folkbokförda i samband med den stora tillströmningen av asylsökande 2015 var klart svagare än ökningen av antalet asylsökande personer i respektive åldersgrupp. Den stora ökningen av antalet asylsökande framför allt 2015 avspeglades alltså inte i en lika stor ökning av antalet brottsmisstankar registrerade på icke folkbokförda personer. Totalt sett ökade antalet brottsmisstan-

kar som registrerades på icke folkbokförda personer med 32 procent mellan 2011 och 2015. De asylsökande som kom till Sverige 2015 var dock hela 434 procent fler än det antal som anlände 2011.

Som också framgår av figur A8 syns en ökning av antalet brottsmisstankar registrerade på icke folkbokförda redan under perioden 2007–2013, framför allt bland personer 25 år eller äldre. Denna ökning skedde alltså under perioden före den stora ökningen av antalet asylsökande som anlände till Sverige i mitten av 2010-talet. I huvudtexten redovisas utvecklingen av de icke folkbokfördas andel av brottsmisstankarna uppdelad på olika brottstyper. Dessa analyser visar att den ökning som syns i de icke folkbokfördas andel av de registrerade brottsmisstankarna under denna tidigare period är avgränsad till en ökning av brottsmisstankar om vissa typer av egendomsbrott. Denna utveckling kan kopplas till rapporter om gränsöverskridande, organiserade stöld- och inbrottsligor som uppmärksammats i flera EU-länder, bland annat av Europol (Europol 2015, Council of the European Union 2010, 2016, Savona och Anastasio 2020).

Skillnader i brottslighet mellan personer med inrikes respektive utrikes bakgrund är ett ämne som ofta diskuteras. Samtidigt saknas löpande statistik som kan bidra med en bild av hur den registrerade brottsligheten fördelas mellan dessa grupper. För detta krävs särskilda studier.

Denna rapport presenterar resultaten från en ny kartläggning med syfte att uppdatera kunskapen på området, mot bakgrund av de två studier av den här typen som Brå tidigare har genomfört.

Rapportens redovisningar är i huvudsak deskriptiva och syftar till att ge ett aktuellt kunskapsunderlag om brottsligheten hos brottsmisstänkta personer med inrikes respektive utrikes bakgrund samt om hur denna brottslighet utvecklats under perioden 2007–2018. Rapporten vänder sig till regeringen, rättsväsendets myndigheter, forskare och en intresserad allmänhet.

brå

Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention
BOX 1386/TEGNÉRGATAN 23, SE-111 93 STOCKHOLM, SWEDEN
TELEFON +46 (0)8 527 58 400 ▪ E-POST info@bra.se ▪ www.bra.se

urn:nbn:se:bra-994